

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Bakalářská práce

Historickosrovnávací studie hypických sportů v Českých zemích

Vypracoval: Petra Myslivcová

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2018

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Bachelor theses

Comparative Historical Study of Equestrian Sports in the Czech Lands

Author: Petra Myslivcová

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2018

Bibliografická identifikace

Název kvalifikační práce: Historickosrovnávací studie hipických sportů v Českých zemích

Jméno a příjmení autora: Petra Myslivcová

Studijní obor: Zeměpis a tělesná výchova se zaměřením na vzdělávání

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí bakalářské práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2018

Abstrakt:

Bakalářská práce se věnuje historii a vývoji hipických sportů v Českých zemích, především od roku 1891 kdy byl založen Jízdní odbor Sokola pražského, a ve světě a detailně popisuje vývoj vybraných disciplín jezdeckví a dostihového sportu včetně jejich charakteristik.

Práce čerpá z dostupné literatury, archivů a kronik a také z rozhovorů s pamětníky a osobami, které se podílí nebo podíleli na organizaci jezdeckého sportu. Záměrem této práce je přiblížení vzniku jezdeckých odvětví čtenáři.

Klíčová slova: jezdeckví, dostihový sport, jezdecké disciplíny, vývoj, historie

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: Comparative Historical Study of Equestrian Sports in the Czech Lands

Author's first name and surname: Petra Myslivcová

Field of study: Introductory teacher training course in physical education & Introductory teacher training course in geography

Department: Department of Sports studies

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

The year of presentation: 2018

Abstract:

This bachelor thesis is focused on the history and the development of equestrian sports in Czech Lands and in the world. The former, especially, sheds some light on the period of time after 1891 when the Horse Riding Department of Prague's Sokol was established. Furthermore, it closely describes the development of selected horse riding and racing disciplines including their features.

The thesis derives its information from available literature, archives, chronicles and more importantly, from interviews with contemporary witnesses and people who participate or participated in organization of equestrian sports. The aim of the proposed paper is to give an insight of the origin of equestrian sports to a reader.

Keywords: horse riding, horse racing, equestrian disciplines, development, history

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu doc. PaedDr. Janu Štumbauerovi, CSc. za poskytnuté materiály, trpělivost, cenné informace a rady. Dále bych ráda poděkovala paní Ing. Lence Gotthardové, CSc. za doplňující informace, Jiřímu Kocmanovi, Ing. Janu Schwarzovi a Ing. Ivu Exnarovi za to, že mi předali své vzpomínky na léta strávená v jezdeckém sportu. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během celého mého studia.

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Metodologie.....	9
2.1 Cíle, úkoly, předmět práce.....	9
2.1.1 Cíl práce.....	9
2.1.2 Úkoly práce.....	9
2.1.3 Předmět práce.....	9
2.2 Metody práce.....	9
2.3 Rozbor pramenů a literatury.....	10
3 Stručný nástin vývoje hipických disciplín ve světě.....	12
4 Stručná historie a vývoj hipických disciplín v Českých zemích.....	54
4.1 Úvod do dostihového a jezdeckého světa.....	54
4.2 Dostihový sport.....	55
4.2 Parkurové skákání.....	71
4.3 Drezura.....	84
4.4 Všestrannost.....	90
4.5 Spřežení.....	98
4.6 Voltiž.....	103
4.7 Reining.....	106
4.8 Vytrvalost.....	107
5 Závěr.....	110
Seznam zkratek.....	111
Referenční seznam pramenů a literatury.....	112

1 Úvod

Soužití koně a člověka má své počátky v době, kdy byl kůň domestikován. Kůň měl v dějinách lidstva nezastupitelnou roli a vděčíme mu za jeho ochotu a pracovitost. V průběhu historie dal kůň do pohybu obchod, roztočil kola vozů, umíral pod těžkooděnými jezdci ve válkách, stal se nástrojem pro zábavu a nakonec ho ve 20. století definitivně nahradil parní stroj. Ještě před tím ale započal vývoj novodobého jezdeckého sportu, který koním udělil novou roli. Asi nejlépe popsal vztah ke koním a hipickým sportům mistr sportu Josef Dobeš „...*Kdo pozná, že jezdeckví není jen sport, ale především láska ke koním, kdo dokáže celou duší proniknout do psychiky koně a řídit ho ne silou, ale citem a dosáhne dokonalé harmonie mezi ním a sebou, ten je opravdovým jezdcem...*“¹

Historie jezdeckého sportu ve světě i v Českých zemích nepatří k příliš frekventovaným tématům česky psané sportovní historie. To je v mnoha ohledech jistě škoda, protože dostihům a především jezdeckému sportu se v současnosti věnuje silná základna jezdců. Údaje o vzniku a vývoji tohoto sportu poskytují zajímavou materii. Tato bakalářská práce je zaměřena na detailní zpracování celé historie a vývoje jezdeckého sportu ve světě i v Českých zemích. Její rozsah a snaha o maximální možné faktografické sledování vývoje, skýtá možnost detailního pohledu na tuto problematiku.

Práce obsahuje dva od sebe odlišné úseky. První se věnuje evolučnímu vývoji koní, počátkům hipologie a prvnímu využití koní pro zábavu a hry. S přelomem 20. století se téma zužuje na České země a vznik organizovaného jezdeckého sportu u nás. V průběhu 20. století potom na vznik institucí, stěžejní data, organizaci dostihového a jezdeckého sportu a návaznost na politické situace daných období. Ve druhé části práce je detailní popis historie a vývoje jednotlivých hipických sportů od jejich vzniku, přes vývoj, vymezení a měnící se podmínky pro činnost v této oblasti, až do současnosti, včetně současných problémů jednotlivých odvětví. Práce se zabývá i nejvýznamnějšími aktéry a místy konání jezdeckých závodů a dostihů.

---

¹ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 5.

2 Metodologie

2.1 Cíle, úkoly, předmět práce

2.1.1 Cíl práce

Cílem práce je, na základě širokého pramenného poznání, zpracovat historii a vývoj hipických sportů, v Českých zemích, od jejich prvopočátků po současnost.

2.1.2 Úkoly práce

- ✓ Provést detailní obsahovou analýzu dostupných materiálů zabývajícím se touto tematikou.
- ✓ Zpracovat relevantní dobové tištěné prameny a periodika, literaturu zabývajícím se historií hipických sportů, fotografické prameny a výpovědi pamětníků o vývoji jednotlivých jezdeckých disciplín.
- ✓ Na základě získaných údajů v historických souvislostech zpracovat stručnou historii vývoje hipických disciplín ve světě i v českých zemích a poté chronologicky uspořádat celou práci.
- ✓ Fotografické přílohy zpracovat do textu včetně popisků.

2.1.3 Předmět práce

Z *časového* hlediska je předmět práce vymezen dlouhým obdobím od počátku spolupráce koně s člověkem až po současnou podobu hipických sportů, ve které se tato spolupráce přeměnila.

Z hlediska *územního* je úvod práce zaměřen na světovou historii a s přelomem 20. století se práce zabývá historií a vývojem hipických sportů v Českých zemích.

Z hlediska *věcného* je v širším kontextu zaměřen na hipické sporty, bezprostředně potom na vlastní historický vývoj jezdeckých disciplín.

2.2 Metody práce

Jako metody práce byly použity standardní historické metody, především přímá a progresivní. Důraz byl kladen na maximální pramenné poznání, zejména využití periodik, tištěných pramenů, archivních fondů a relevantní dobové i současné literatury. Díky výpovědím pamětníků získala autorka informace především o 2. polovině 20. století.

Vzhledem k širokému časovému období se autorka v úvodní části práce věnuje vývoji, historickým událostem a objevům v hipologii ve světě a poté vzniku jezdeckých oddílů a spolků zabývajících se hipickým sportům v Českých zemích. Autorka popisuje časté organizační změny v jezdeckém a dostihovém sportu v souvislosti s historickými událostmi 20. století.

Typickým problémem, který musí autor práce podobného druhu řešit, je transkripce názvů a rozhodnutí o tom, zda dát přednost použití oficiálních názvů nebo ustálených pojmenování. Autorka použila oba způsoby označování řešené problematiky. Například parkurové skákání je často pojmenováno jako parkur nebo skokové ježdění.

V celém textu jsou citace i doplňující informace vloženy do poznámek pod čarou.

Práce je doplněna dobovými fotografiemi včetně popisků, které zachycují podoby jednotlivých jezdeckých disciplín v historických obdobích a zajímavosti z jezdeckého světa dané doby. Při použití fotografií z dobových periodik nebo literatury, docházelo při skenování ke ztrátě kvality a nutnosti dalšího upravování fotografií. Archivní fotografie z rodinných alb byly často focené z velké dálky nebo chyběl popisek fotografie a nebylo jasné kdo na ní je a o jaké časové období se jedná. Přesto se jich do práce podařilo zařadit velké množství. Pod obrazovými přílohami je vždy uveden jejich zdroj.

Díky velmi široce vymezenému předmětu práce i časovému období se logicky, jako jeden z hlavních problémů, objevila značná nerovnoměrnost a nevyváženost výskytu jednotlivých tematických okruhů v archivních pramenech a především v literatuře, a to jak z hlediska časového, tak věcného.

Zatímco problematika meziválečného období je velice dobře dostupná především v periodikách, období přelomu 20. století a 50. a 60. léta 20. století je zastoupeno daleko méně.

2.3 Rozbor pramenů a literatury

Vzhledem k výrazně dokumentačnímu charakteru práce autorka věnovala co největší pozornost zpracování všech dostupných regionálních periodik, archivních

fondů, tištěných pramenů a literatury, fotografických pramenů a vzpomínek pamětníků.

Při zpracování tohoto tématu byly jen v malé míře použity archivní zdroje. Prakticky se jedná pouze o období počátků našeho organizovaného jezdeckého sportu.

Jako základní zdroj pramenného poznání a pro předmět práce jeden z nejdůležitějších zdrojů vůbec se ukázalo periodikum Jezdectví, kde se autoři v průběhu 20. století, při významných jubileích vraceli k počátkům organizovaného jezdeckého sportu. Materiály byly k dispozici v Praze v redakci Jezdectví, kde jsme čerpali velké množství informací z historických vydání tohoto periodika.

Část materiálů byla použita z výpovědí pamětníků, které jsme navštívili. Především pan Ing. Jan Schwarz poskytl cenné informace o 60. a 70. letech a vzniku a vývoji Zlaté podkovy Zemědělských novin. Dále pan Jiří Kocman, který především v soutěžích spřežení dlouhá léta působil v reprezentaci a stál u zrodu soutěží spřežení a paní Ing. Lenka Gotthardová, CSc., která poskytla mnoho upřesňujících informací o prvopočátcích hipických sportů v Českých zemích.

Velká část obrazového materiálu byla získána z osobních archivů uvedených v seznamu použitých pramenů a literatury. Zároveň to ale obnášelo vyhledávání osob napříč republikou, dojíždění za nimi a skenování nebo fotografování jejich osobních archivů. Mnohdy byla kvalita fotografií tak nízká, že je nebylo možné v práci použít. Část materiálu, především mapující danou problematiku do roku 1890, bylo převzato z Basche (2002).

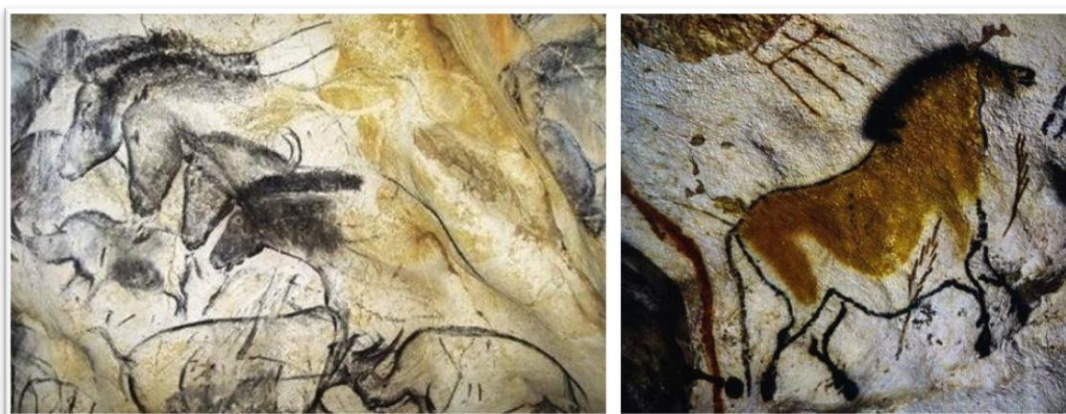
Pro zpracování tématu bylo využito také množství literatury mající vztah ke zvolené problematice. Poměrně bohatě je literatury zastoupena u tematiky chovu a sportovní přípravě koní, což se naší problematiky dotýká jen okrajově. Historie a vývoj jednotlivých hipických sportů alespoň z části najdeme v publikacích: Bureš (1931), Dobeš (1977), Dobroruka (1992) a Sommer (2003).

3 Stručný nástin vývoje hipických disciplín ve světě

Člověk ve spolupráci s koněm dnes na kolbištích, drezurních obdélnících či dostihových drahách, tvoří sportovní dvojice. Jednotlivá jezdecká odvětví se po staletí vyvíjela a formovala do dnešní podoby, přičemž přirozená soutěživost člověka hrála při vzniku hipických disciplín zásadní roli.

Předkové dnešních koní patří k pradávným obyvatelům Evropy a Asie. Vyskytovali se zde již ve třetihorách.² V průběhu evoluce prošli značnými tělesnými změnami, došlo k prodloužení končetin a váha těla se přenesla na jeden prst se zrohovatělým kopytem.³ V době, kdy byl kůň vývojově definitivně ustálen, stál člověk na prahu své vlastní evoluce ve fázi *Homo erectus*.⁴

Archeologické nálezy a jeskyní kresby svědčí o tom, že člověk původně lovil koně pro potravu. K obrovskému přelomu došlo zhruba 4000 let př. n. l. kdy byl kůň (zřejmě v severní části dnešního Kazachstánu) domestikován – tedy zdomácněl. Kůň začal sloužit jako **pracovní i jezdecké zvíře** a spolupráce s člověkem byla skutečným dějinným převratem.⁵ Zapřaháním koní do primitivních vozů se dal do pohybu obchod, vznikla a rozvíjela se doprava, docházelo k propojování zemí a států.⁶

Obrázek 1. Malby vyobrazující lov koní, staré zhruba 15 tisíc let. Byly nalezeny v jeskyních Lescaux a Chauvet v jižní Francii. Fotografie převzata z knihy Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona.

² Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 7.

³ Lichokopytníci (Perissodactyla) jsou řádem býložravých savců, u kterých osa končetiny prochází třetím, často největším prstem. Patří mezi ně koňovití, tapiři a nosorožci. Lichokopytníci jsou prstochodci, poslední články prstů jsou chráněny rohovitými kopyty.

⁴ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 13.

⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Keprta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 8.

⁶ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 20.

Za historickou perlu můžeme považovat zřejmě první hipologickou práci, kterou zhruba 1500 let př. n. l. zpracoval **Kukkuliš**.⁷ Byla určena hethickému králi a pojednává o krmení, ošetřování, chovu a tréninku koní, jemuž se tedy již ve 2. tisíciletí př. n. l. věnovala značná pozornost.⁸

Obrázek 2. Asyrský král Aššurnasirpal II. na bojovém voze při lovu lvů. Reliéf pochází z paláce v Kalachu z 9. stol. př. n. l. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition

Dějiny antického světa jsou v podstatě dějinami využití koní a to jak k válečným tak ke sportovním účelům. Ohromné množství koní měli ve své armádě Asyřané a Peršané.⁹ **Asyřané** byli vynikajícími lukostřelci, šermíři, jezdci i vozatajci. Umění koně chovat, zacházet s nimi a využívat je, znamenalo pro asyrské bojovníky žít. Jako první využívali bojové vozíky pro dva muže tažené dvěma koňmi. Tato podoba spřežení dala základ pozdějším závodům na hipodromech a převzali ji i ostatní armády. **Peršané** byli, díky vojenské výchově, také velice dobrými jezdci a lukostřelci. Bílé koně vyhrzovali pro krále a generály jako demonstraci snadno rozeznatelné autority (což byla pochopitelně dvojsečná zbraň, protože byli snadno rozeznatelnými terči).¹⁰ V meziválečných obdobích byl typickou zábavou králů a vyšších vrstev lov. Nejednalo se o lov užitkový, ale o rituální přemožení dravého zvířete či sportovní klání.

⁷ Práce se dochovala na hliněných tabulkách psaným hůlkovým písmem, které rozluštil český vědec Prof. Bedřich Hrozný.

⁸ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdectví, s. 14.

⁹ Perský vládce Kýros II., který roku 539 př. n. l. dobyl Babylon, vlastnil osm tisíc hřebců a šest tisíc klisen.

¹⁰ Koně ve válce: Antická éra. (2016). Dostupné 14. říjen 2017, z <http://www.equichannel.cz/kone-ve-valce-anticka-era>

Obrázek 3. Řecké čtyřspřeží při závodech v hipodromu. Vozy tažené koňmi se využívali i při běžné přepravě nákladů. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition

Na jihu Evropy proslulo válečné jezdeckvo antických Řeků a Římanů. **Řekové** považovali za důstojné používat koní výhradně pro přímý boj a připisovali svým hřebcům až nadpřirozené schopnosti.¹¹ Kůň byl ve starověkém Řecku zdaleka nejčastěji vyobrazovaným zvířetem.¹²

Nejtypičtější formu tělesné kultury ve starověkém Řecku představovaly starořecké hry, jejich původ sahá až do řeckého bájesloví a není přesně doložen. Pořádaly se jak hry lokální, tak hry všeřecké (panhelénské), přičemž daleko nejvýznamnějšími byly **starověké olympijské hry**. Konaly se od roku 776 př. n. l. do roku 393 n. l. v Olympii, celkem 293 x, v průběhu her platil posvátný mír. Rok založení OH – 776 př. n. l., je začátkem starořeckého kalendáře. Na 25. hrách byl do programu starověkých OH zařazen závod dvoukolových vozů tažených čtyřspřežím.¹³ Tento závod probíhal na hipodromu ležícím v sousedství stadionu.¹⁴ Jeden okruh měřil 6 stadií, tedy 1152 m. Starší koně běželi dvanáct kol a mladší osm.¹⁵ V roce 644 př. n. l. byly soutěže

¹¹ Dobýt svět na koni se v roce 334 př. n. l. vydal jeden z největších vojevůdců ale i jezdců starověku, Řek Alexandr Makedonský později zvaný Veliký. V sedle svého majestátního hřebce Bukephalose, kterého jako jediný ve svých třinácti letech zkontroloval, rozbil Perskou říši a dostal se ke Kaspickému moři a poté až do Indie. V bitvě u Hydaspés se Alexandrova vojska střetla s indickým vojskem krále Póra a Bukephalos v ní na následky zranění zahynul. Na jeho památku dal Alexander založit město, které pojmenoval Bukephalia.

¹² Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 12.

¹³ Samotní majitelé koní později soutěžili v zastoupení. Najímali si profesionální kočí, které velmi dobře platili. Všechnu slávu ovšem sklízeli právě majitelé, kteří závodům pouze přihlíželi.

¹⁴ Hipodrom měřil 320 krát 609 metrů, bohužel se nedochoval. Další byly stavěny v Delfách, Korintu i Pylu.

¹⁵ Dobrouťka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 215.

na hipodromu rozšířeny o klasické koňské dostihy. Hipické disciplíny byly tedy již od dob antiky zařazeny na program OH.

Významným řeckým autorem byl vojevůdce, filozof a hipolog **Xenophon**. Spisy *Hipparchikos* – Povinnosti trenéra a *Peri hippikés* – O jezdeckví, sepsal roku 365 př. n. l. a popisoval v nich zacházení s koňmi, zdůrazňoval potřebu gymnastické přípravy koně a podstatu sebrání koně.¹⁶ Jako první označil jezdeckví za vědu a umění. V mnohém se jeho zásadami jezdeckví řídí dodnes.

Římané ve svých armádách využívali více typů koní, např. lehkonohé perské koně pro potřeby jízdních legií, španělská plemena do lehčí zápřeže a fríské koně k tahání vozů.¹⁷ Často docházelo ke křížení koní orientálních (teplokrevných) s okcidentálními (chladnokrevnými). Římané používali koně spíše k účelům sportovním než válečným a ještě za Gaia Julia Césara byla jízda jen přidruženou složkou vojska. Pro sportovní účely se intenzivně šlechtily koně vhodné na závody v římském cirku.¹⁸ Trigý (trojspěží) a kvadrigy (čtyřspěží) závodily na oválné trati dlouhé 600 - 800 metrů.¹⁹

Dostihy pořádané v římském cirku byly velmi známé a stejně oblíbené jako gladiátorské zápasy. Úspěšní závodní koně se cenili zlatem a po smrti se často dočkali vlastních pomníků. Císař Caligula například obdaroval svého závodního koně mramorovou stájí, žlabem ze slonoviny a dokonce navrhl, aby byl kůň jmenován konzulem.²⁰

V raném **středověku** se jezdeckví v Českých zemích vyvíjelo zhruba stejně jako v západní Evropě a stalo se životním stylem. Význam koní v dopravě, a to jak v osobní, tak v obchodní, a ve vojenství byl nezastupitelný. Vládcí se prezentovali jezdeckým uměním a začalo se soutěžit v dovednostech.²¹ Významně se rozmohl lov na koních, který se postupem času značně vyvíjel a dostával jasná pravidla. V neposlední řadě tu byly rytířské turnaje, které reprezentovaly klasický středověký sport.²²

---

¹⁶ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 14.

¹⁷ Koně ve válce: Antická éra. (2016). Dostupné 14. říjen 2017, z <http://www.equichannel.cz/kone-ve-valce-anticka-era>

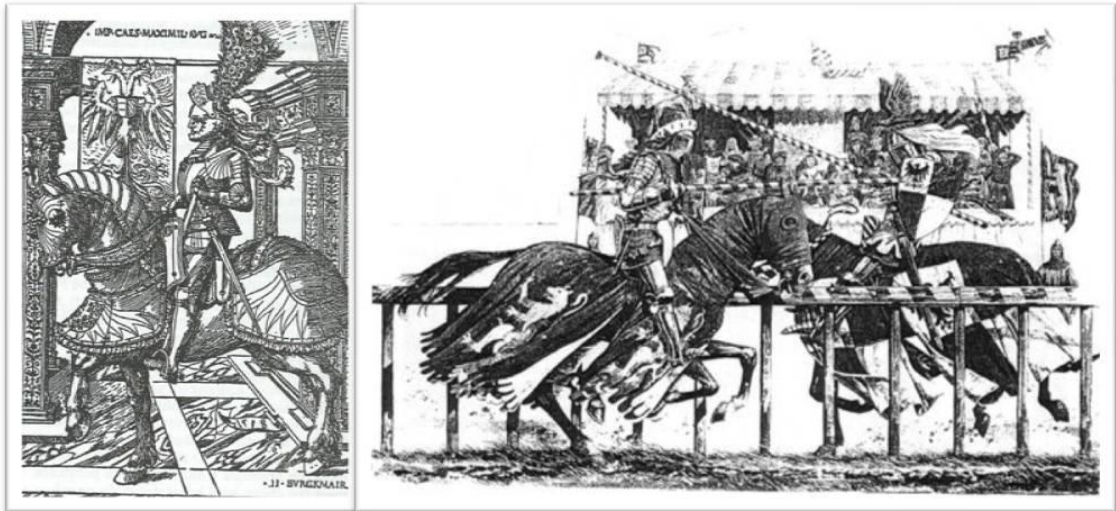
¹⁸ Gruner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia, s. 87.

¹⁹ Zbytky dlouhých tratí souběžně vymezené řadami balvanů také zůstaly po Keltech např. na Rakovnicku, poblíž obce Džbán.

²⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 13.

²¹ Velkým turnajovým zápasníkem byl král J. Lucemburský, jeho hipologické znalosti byly všeobecně uznávané.

²² Ústní sdělení, doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc., 10. prosinec 2017

Obrázek 4. Císař Maxmilián I. v rytířské zbroji na válečném koni a typický obrázek středověké zábavy – rytířské turnaje. Fotografie převzata z knihy Dušek, J. (1995). *Kůň ve službách člověka*. Praha: Apros

Turnaje, jako projev rytířského umu, vznikly ve Francii a zmínky o nich pochází již z 9. století. Původně sloužily jako soustavný výcvik pro potřeby boje, později přerostly ve sportovní rytířská klání, která patřila k vrcholným dvorním zábavám.²³ Významné turnaje se v 10. století konaly v Magdeburgu, Rotnenburgu a Kostnici.²⁴ Nejvyhledávanější byly silní a rychlí koně, schopní nést v bitvě nebo na turnaji opancěrovaného jezdce, který spolu s brněním a zbraní vážil až 200kg.²⁵ Za kvalitního hřebce se ve Švýcarsku platil obnos 50 marek stříbra, což byla cena zemědělské usedlosti. Rytířské turnaje později nahradilo soutěžení v dovednosti ovládat jezdeckého koně na kruhu tzv. *carousel*.

Rytířské dovednosti měli ještě jeden zásadní význam a to na vznik dnešního pětiboje, který převzal, upravil a dnes se skládá z pěti rytířských ctností, kterými byly plavání, jízda na koni, střelba z luku, zápas a lov.²⁶

Ve snaze zdokonalit se v tomto umění, vyhledávali šlechtici nejvýznamnější učitele jízdy v Itálii, Francii i Německu. V souvislosti s jejich úsilím vznikaly jezdecké akademie – školy jezdeckého umění.²⁷

²³ Verdon, J. (2003). *Volný čas ve středověku*. Praha: Vyšehrad, s. 141.

²⁴ Rytíři byli ve středověku jedinou skupinou lidí, která byla podrobena dlouhodobému a systematickému tělesnému výcviku, za který navíc dostávali odměnu.

²⁵ Flori, J. (2008). *Rytíři a rytířství ve středověku*. Praha: Vyšehrad, s. 160.

²⁶ Sommer, J. (2003). *Malé dějiny sportu aneb o sportech našich předků*. Olomouc: Fontána, s. 161.

²⁷ Jiskrová, I., Misař, D., Sobotková, E., Šišková, P., & Zurovacová, B., (2006). *Jezdectví a vozatajství*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, s. 53.

Své jezdecké dovednosti šlechta zdokonalovala při jezdeckých hrách, jejichž obdobu můžeme v jezdecké vidět i dnes. Provozovalo se polo na koni (tzv. hra královská), dále tzv. běhání ke kroužku (*correre alla daga* nebo *al anello*), jehož podstata spočívala ve strefení se jezdcem v trysku do zavěšeného kroužku kopím. Obdobou této hry byla kvintána (quintain), při níž musel jezdec na koni zasáhnout daný cíl.²⁸

V pozdním středověku byla na hradech a zámcích vybudována celá řada krytých jízdáren. Zajímavostí je, že se určitá schodiště uvnitř budov stavěly s plochými schody, aby byly uzpůsobeny jízdě na koni. Při většině hradů byly zakládány hřebčiny a rovněž se zavedlo vypalování výžehů, podle kterých bylo jasné ze kterého hřebčína a chovu koně pochází.²⁹

Jezdeckví se významně formovalo v době **renesance**. Přestože se koně i nadále velmi významně využívali v armádě a v boji, vymezovali se jednotlivé disciplíny a to především drezura. V roce 1532 založil Frederico Grisone neapolskou jezdeckou školu, kde systematicky vzdělávali koně i jezdce a podporovali především drezurní výcvik – nejdříve pro bojové manévry, později pro ukázkové ježdění.³⁰ Mnozí z jeho žáků, šlechtici z Francie a Německa, aplikovali jeho metody ve svých zemích a významně tak ovlivnili vývoj jezdeckví v Evropě.³¹

Z této doby jsou již také zmínky o prvních závodech dostihových koní. Kolem roku 1580 je na pláních poblíž Salisbury pořádala královna Alžběta I. Britský Newmarket se od roku 1619 pyšní perfektně upravenou dostihovou dráhou kde se dostihy pořádaly.³²

Moderní přístup k výcviku koní prosazoval hipolog a nejvyšší podkoní Jindřicha III. a Jindřicha IV. Antoine de Pluvinet. Napsal knihu *Královská jízdárna*, kde formou rozhovoru s králem Ludvíkem XIII. vysvětluje metodický postup výcviku, založený na znalosti psychiky koně a pozvolném řazení výcvikových prvků, umožňující tak jejich

---

²⁸ Dušek, J. (1995). *Kůň ve službách člověka*. Praha: Apros, s. 129.

Kvintána - na jednom konci břevna se nacházel štít, do kterého se musel jezdec strefit. Na opačném konci byl umístěn těžký pytel. Pokud nebyl jezdec dostatečně obratný, byl pytlem zasažen do zad. Štít mohl být nahrazen dřevěnou figurínou v podobě zvířat, rytíře nebo Turka.

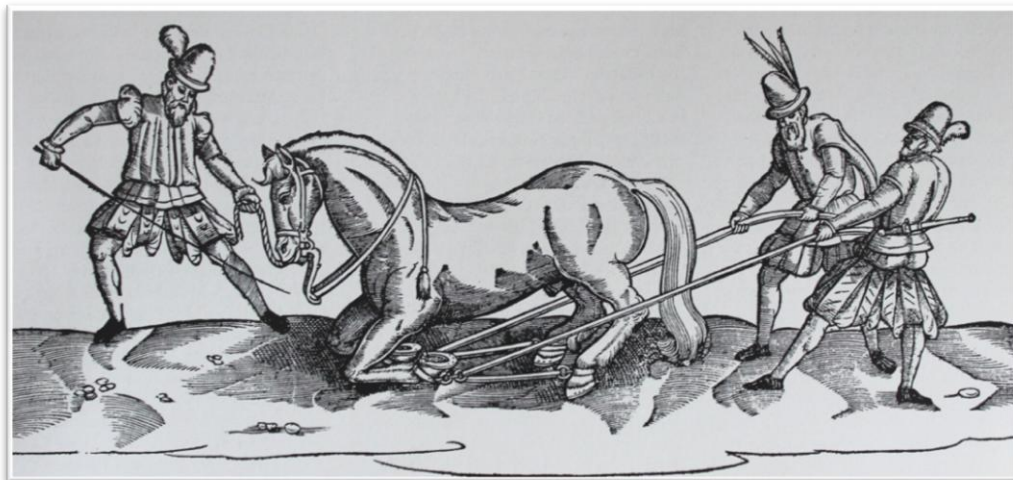
²⁹ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 254.

³⁰ Řada jezdeckých prvků se stala součástí výcviku vysoké jezdecké školy, která se postupem času propracovala do Španělské jezdecké školy. Ta se dodnes tradičně předvádí s Lipickými koňmi v barokní jízdárně ve Vídni.

³¹ Misař, D. (2011). *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázna, s. 97.

³² Schmiedová, Z. (2012). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 12.

fixaci. Bylo to pojetí nenásilné, vyžadující soulad mezi koněm a jezdcem Pluviela výrazně zjemnil výcvikové metody dané doby.

Obrázek 5. Vyzavování koní, jako výcviková metoda, bylo typickým nástrojem tréninku Frederica Grisa. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition

Vývoj světového jezdeckví té doby nejvýznamněji ovlivnil Francois Robichon de la Gueriniere, který založil jezdeckou akademii v Paříži. V roce 1733 napsal dílo *Škola jízdy*, kde jsou první zmínky o lehčím sedu a měkčím uždění. Popsal řadu drezurních cviků včetně jejich tréninku.³³ Přestože se jezdeckví vyvíjelo na podobných principech, v druhé polovině 17. století se postupně rozdělovalo na klasické jezdeckví a dostihový sport.³⁴

Obrázek 6. Na obrázku vlevo je zachycený výcvik koně pomocí pilár, jehož propagátorem byl Antoine de Pluviela. Obrázek vpravo znázorňuje anatomický popis koně. Originál zhotovil Francois Robichon.

³³ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 15.

³⁴ Jiskrová, I., Misař, D., Sobotková, E., Šišková, P., & Zurovacová, B., (2006). *Jezdeckví a vozatajství*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, s. 55.

V **období 17. a 18. století** také zažila svůj vrchol nejrozšířenější a nejoblíbenější šlechtická zábava – lov. Okázalé hony a štvanice měly jasně daná pravidla, která musela být respektována celou společností. Specifické byly Parforsní hony, převzaté z Francie. Lov se vyznačoval štvaním jednoho, předem vybraného zvířete (nejčastěji jelena nebo jiné vysoké zvěře).³⁵ Honební koně museli mít dostatečnou fyzickou kondici k uběhnutí i desítek kilometrů v otevřeném terénu, později bažantnic a honebních revírů. Zároveň museli být schopni přeskočit běžné terénní překážky a v neposlední řadě byl kladen důraz na absolutní poslušnost koní. Chov těchto koní dal základ pro výborné koně, soutěžící dnes v jezdecké všestrannosti.³⁶

Přelom 17. a 18. století je důležitým mezníkem pro další vývoj dostihového sportu. Vášeň šlechty po dostizích měla za následek vyšlechtění dostihového koně a tak byl započat chov Anglického plnokrevníka.³⁷ Zakladateli tohoto plemene byli tři hřebci (Darley Arabian, Byerley Turk a Godolphin Barb) a asi stovka klisen, jejichž potomstvo nadprůměrně vynikalo svou rychlostí. Až na výjimky, jsou dnes na dostihových drahách k vidění pouze koně tohoto plemene.³⁸

Velké obliby nabývali těžcí koně italsko-španělské (s nimiž mají společný původ i koně starokladrubští), kteří se uplatňovali jako reprezentační karosáři v tahu kočárů a byly vyhledávanými především pro potřeby královských dvorů. Potomci těchto koní jsou silní koně s prostornými chody a vznosem a často se využívají ve vozatajském sportu.³⁹

---

³⁵ Svoboda, M. (2003). *Pardubické parforsní hony*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, s. 58.

³⁶ Dobroutková, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 213.

³⁷ Anglický plnokrevník (zkratka A1/1) je nejrychlejší koňské plemeno, rychlost je nejdůležitějším kritériem pro zařazení do chovu. Anglický plnokrevník má uzavřenou plemennou knihu - tzn. že do plemenné knihy může být zapsán pouze kůň, jehož oba rodiče jsou v plemenné knize anglického plnokrevníka. Podílel a podílí se na zušlechťování mnoha dalších plemen. V České republice se chová např. v Napajedlích nebo v Mimoně.

³⁸ Edwards, H. (1991). *Velká kniha o koních*. Bratislava: Gemini, s. 221.

³⁹ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 17.

Obrázek 7. Vlevo jeden ze zakladatelů linie Anglického plnokrevníka, hřebec Darley Arabian. Byl zakoupen v syrské poušti u Damašku a v Anglii působil jako plemeník od roku 1713. Z jeho linie pocházel slavný ryzák Eclipse, který nebyl na dostihové dráze nikdy poražen. Na obrázku vpravo je zachycen dostih z roku 1711. Běžel se v Anglii mezi městy Bahn a Ascot. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition

První soutěžní klání na koních byly tzv. matsche - závody na rychlost dvou koní. Z nich se vyvinuly rovinové dostihy a z parforsních honů překážkové dostihy.⁴⁰ O prvních závodech v rychlosti a s překážkami na našem území jsou zmínky již z roku 1750 a 1760 na Pardubicku a na Královské louce u Prahy.⁴¹ Vůbec první klasický dostih se u nás zřejmě konal v roce 1839 u Invalidovny v Karlíně a téhož roku vyšla *První roční zpráva o koňských dostizích v Čechách*.⁴² Od roku 1868 se závodilo také na Císařské louce.⁴³

V roce 1841 byla v Pardubicích založena **Parforsní společnost** dle anglického vzoru, která od roku 1842 pravidelně pořádala dostihové dny na pozemcích u Nemošic a u Chlumce nad Cidlonou, přičemž první překážkové dostihy se běžely 14. října 1842 v Pardubicích. Jezdectví výrazně podporovali šlechtici Kinský, Kaunic, Švarcenberk, Lobkovic a další.⁴⁴

Dostihové závodiště v Pardubicích, na místě kde ho známe dnes, bylo oficiálně založeno v roce 1856 a první Velká pardubická steeplechase se běžela roku 1874. Během své historie dostihů několikrát změnil kurz i délku.⁴⁵ K prvním jezdeckým spolkům

⁴⁰ Edwards, H. (1991). *Velká kniha o koních*. Bratislava: Gemini, s. 228.

⁴¹ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 256.

Letmá zmínka o koňských závodech je již z roku 1478. Petr ze Šternberka popisuje v dopise závod svého koně proti chorvatskému soupeři.

⁴² V Praze na Invalidovně byla vybudována první dostihová dráha v českých zemích.

⁴³ Ústní sdělení, Ing. Lenka Gotthardová, CSc., 15. prosinec 2016.

⁴⁴ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 256.

⁴⁵ Krátce z historie Velké pardubické. (2011). Dostupné 4. prosinec 2017, z <http://www.vpcp.cz/cs/historie.html>

v naší zemi patřily spolky v Litovli a Opavě (1888 – Jízdní tělocvičná jednota Přemysl), v Olomouci (spolek Horymírů) a v Neškaredicích u Kutné hory (Jízdní jednota).⁴⁶

Obrázek 8. Vlevo Císařovna Alžběta na parforsním honu v Pardubicích v roce 1873. Vpravo Vítěz prvního ročníku Velké Pardubické v roce 1874, žokej George Sayers s koněm Fantome. Fotografie převzata z muzea ve Slatiňanech.

V irském Dublinu byla 15. dubna 1864 uspořádána zkouška koní určených na parforsní hony. Koně byli představeni ve skoku do výšky i do dálky a tato akce je brána jako první jezdecké závody.⁴⁷ V roce 1865 vznikla francouzská jezdecká federace a o rok později uspořádala první jezdecké závody v Paříži (opět jako chovatelská zkouška koní). Závody se těšily značnému zájmu veřejnosti a tak byly později konány několikrát ročně. Od roku 1872 se konaly regionální závody v Bordeaux, později Vichy, Nancy, Nantes a Lille. Třetím (po Irsku a Francii) základním kamenem ke vzniku jezdeckých závodů bylo uspořádání závodů v rámci výstavy v Bratislavě. Úspěch inspiroval organizátory k založení **Společnosti pro odměňování dobře připravených jezdeckých koní**, byla založena v roce 1873 ve Vídni.⁴⁸

Průběžně se formoval styl ježdění i způsoby tréninku koní. Přecházelo se z tvrdého statického sedu na lehčí, přizpůsobený jednotlivým jezdeckým disciplínám. Průlom nastal kolem roku 1895 kdy Federico Caprilli, nazývaný „otec moderního jezdeckého umění“, objevil odlehčený skokový sed (v Evropě zdomácněl ve 20. letech 20. století), s jehož prosazováním měl však nemalé problémy. V Turínu dosáhl na koni rekordu ve skoku do výšky výkonem 208 cm a do dálky 740 cm.⁴⁹

⁴⁶ Mickeln, W. (2004). *Příručka jízdy na koni*. Praha: Universum, s. 33.

⁴⁷ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 22.

⁴⁸ Sommer, J. (2003). *Malé dějiny sportu aneb o sportech našich předků*. Olomouc: Fontána, s. 162.

⁴⁹ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 16.

Obrázek 9. Federico Caprilli předvádí odlehčený neboli skokový sed nad překážkou. Fotografie převzata z knihy Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty

90. léta 19. století znamenali **počátek mezinárodního jezdeckého sportu**. Kolektiv kolem Pierre de Coubertina se rozhodl obnovit olympijské hry. Při konání Mezinárodního kongresu pro obnovení olympijských her byl na půdě Sorbonny v roce **1894 založen Mezinárodní olympijský výbor (MOV)**.

K obnovení her mělo původně dojít 1500 let po přerušení těch starověkých, ale povedlo se to až o dva roky později v roce 1896 v Athénách. První čtyři místa konání (Athény, Paříž, St. Louis a Londýn) neměli zájem ani pochopení pro jezdecké soutěže (v Paříži se sice konaly závody v koňském pólu, skoku vysokém, skoku dalekém a klasické skokové závody, ale byly pouze součástí doprovodného programu v rámci OH).⁵⁰ Hraběti von Rosenovi se podařilo vážně diskutovat o zařazení jezdeckví do programu OH v Londýně, ale přes počáteční slib organizátorů se celou záležitost podařilo prosadit až na vlastních **OH ve Stockholmu roku 1912**. Zde se již závodilo ve třech disciplínách – drezura, parkurové skákání a všestrannost (platí dodnes). Bohužel Rakousko - Uhersko tehdy neprojevalo zájem o účast.⁵¹

---

⁵⁰ Cesta koní za pěti kruhy I. (2012). Dostupné 15. listopad 2017, z <http://www.equichannel.cz/cesta-koni-za-peti-kruhy-i>

⁵¹ Do roku 1952 se OH směli účastnit jen muži a zároveň vojenští důstojníci. Od roku 1952, kdy se OH konaly v Helsinkách, byla povolena účast i mužům nižších hodností a nevojákům ve všech disciplínách. Ženy směly závodit v drezuře. Při další olympiádě už mohly ženy také závodit v parkurovém skákání, a do všestrannosti získaly přístup v roce 1964. Vedle póla, ve kterém se soutěžilo na olympiádě ještě v letech

Jezdecké soutěže jsou jedinými olympijskými disciplínami, kde spolu s člověkem soutěží zvíře a naprosto se tak vymyká ostatním olympijským disciplínám. Zařazení hipických disciplín na program olympijských her potvrzuje obrovskou roli koně v historii lidstva. Koně jsou zde, stejně jako lidé, vrcholovými sportovci. Medaile jsou udělovány jednotlivcům i týmům a jedině v tomto sportovním odvětví muži a ženy závodí společně za stejných podmínek.

Jezdectví je však součástí ještě jedné olympijské disciplíny – moderního pětiboje.⁵² Ten byl na program OH zařazen rovněž v roce 1912 a je jeho součástí nepřetržitě dodnes. Skládá se z pěti sportovních disciplín – šerm, plavání, kombinace střelby a běhu a parkuru na koni. Ženy v rámci OH soutěží až od roku 2000 a v letech 1952 až 1992 soutěžili muži ve tříčlenných družstvech.⁵³

První počátky organizovaného jezdeckého sportu u nás, jsou spojeny s činností Sokola. Již v roce 1871 byla v jedenácti sokolských jednotách prováděna i jízda na koni, z toho čtyři jednoty vyjádřily toto zaměření pod názvem Jezdecký Sokol (Střebětice, Velim, Želice a Příkazy).⁵⁴ Počátky oficiálního jezdeckého sportu na našem území se datují se vznikem **Jízdního odboru Sokola pražského v roce 1891**. Jízdní odbor se snad nejvíce vymykal z celkového rámce sokolských metod. Vedle klasických odborů hudebních, pěveckých apod. tu nyní byl odbor sportovní zahrnující i koně. Na zřízení jezdeckého odboru však pomýšlel už Dr. Miroslav Tyrš – tvůrce a zakladatel Sokolstva. Každý člen jezdeckého odboru musel být členem mateřské jednoty a to nejméně po dobu jednoho roku a až poté se mohl stát právoplatným členem odboru jezdeckého.⁵⁵

Dne 8. května byl zahájen výcvik 41 členů v jízdárně měšťanské jezdecké gardy v Havlíčkově ulici v Praze. Pro sokolskou jednotu, až na výjimky, platil zákaz závodění.⁵⁶ Jezdci se ale museli účastnit všech sokolských vystoupení, průvodů a sletů. Jednota

---

1908, 1920, 1924 a 1936 se objevila také voltiž. Konkrétně byla na programu jedinkrát, a to v roce 1920 v Antverpách.

⁵² Součástí tohoto sportovního odvětví je i jezdecký sport. Je ale pojat trochu jiným způsobem než v klasických jezdeckých disciplínách. V rámci moderního pětiboje sportovec při závodě nemůže jet na svém vlastním koni, ale je mu během závodů přidělen pořadatelem. Moderní pětiboj je nejen z tohoto důvodu velmi obtížný pro pořadatele. Sehnat k dispozici několik desítek koní určité sportovní výkonnosti je nesnadné. Sportovec musí být schopný překonat parkur s koněm, kterého nezná.

⁵³ Moderní pětiboj. (2011). Dostupné 8. říjen 2017, z <http://www.pentathlon.cz/cs/Moderni-petiboj-5.htm>

⁵⁴ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 2), s. 35.

⁵⁵ Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU, s. 156.

⁵⁶ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

nepřispívala jezdeckému odboru žádnými finančními prostředky na udržování koní, postrojů, ustájení, provoz apod., takže veškeré náklady zajišťovali samotní členové. Koně byli využíváni k denním cvičením a nebylo tak možné je dále přetěžovat sportovním tréninkem. Nehledě na to, že na koni seděl každý den jiný jezdec, což koni škodí a zamezuje mu to podávat patřičné sportovní výkony.⁵⁷ V roce 1892 se jízdni odbor přestěhoval do Meisnerovy jízdárny v Praze.⁵⁸

Obrázek 10. Jízdni odbor Sokola pražského se věnoval i voltizování. Tato fotografie vznikla v roce 1898 na Letenské pláni. Autorem fotografie je Jan Kříženecký.

Přínosem jezdeckého spolku Sokola bylo vydání první odborné učebnice ***O jízdě koňmo*** od učitele jízdy Wacka, která sjednotila výcvik i sportovní pojetí jízdy na koni. Byla vydána v roce 1893 a díky ní bylo pro jezdecktví a vše s ním spojené zavedeno nové české názvosloví. Na svoji dobu kniha představovala téměř dokonalou odborně metodickou pomůcku, kde jsme se dozvěděli nauku o koni, pravidla jízdy na jízdárně i v terénu, vše o výstroji koně apod. Později byly založeny jezdecké odbory i v dalších městech.⁵⁹ Nejznámější z nich byly Jízdni jednota Záporož v Litovli na Moravě, Jízdni tělocvičná jednota Horymír v Olomouci, dále jednoty v Plzni, Mladé Boleslavi, Písku, Českých Budějovicích, Kladně a v dalších městech.⁶⁰ Aktivní činnost probíhala do počátku 1. Světové války, poté byla omezena a nakonec zrušena.⁶¹

⁵⁷ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 265.

⁵⁸ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdecktví, s. 24.

⁵⁹ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 3), s. 56.

⁶⁰ Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU, s. 156.

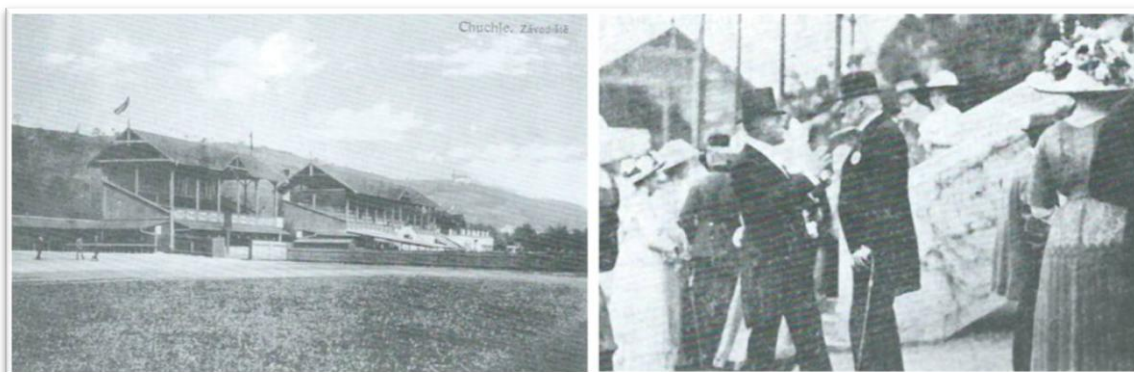
⁶¹ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 3), s. 56.

Za první organizaci, zastřešující jezdecký sport u nás, můžeme s nadsázkou považovat Technický odbor jezdecký, který vznikl v roce 1907 a v jehož čele stál O. Tille.⁶²

Obrázek 11. Parforsní hony se v Pardubicích pořádaly až do 1. Světové války. Na fotografii je zachycena atmosféra před začátkem honu kolem roku 1900. Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). Zajatá krása. Praha: ČGU

Obrázek 12. Vlevo jedna z prvních pohlednic zachycující chuchelské závodiště. Pohled je z vnitřku dostihové dráhy. Vpravo je zachycena atmosféra chuchelských dostihů na počátku 20. století. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership

Velkou měrou na rozvoj, našeho novodobého jezdeckého sportu, přispělo vybudování nových dostihových závodišť a areálů. Pražská **Velká Chuchle** byla slavnostně otevřena prvními dostihy 28.zářím **1906** a již od počátku se stala centrálním bodem českého turfu.⁶³ Dne 22. května 1921 se zde poprvé běželo Československé derby.⁶⁴ Zásadní vliv na organizaci a vývoj dostihového sportu měl **Jockey club**, založený

⁶² Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdecko*, roč. 19 (č. 6), s. 117.

⁶³ Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU, s. 156.

⁶⁴ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 35.

roku 1919 se sídlem v Praze.⁶⁵ Prvním předsedou byl zvolen Bohumír Bradáč.⁶⁶ Tento spolek pořádal jarní a podzimní dostihy plnokrevných koní na závoděšti ve Velké Chuchli a hlavně podzimní Velkou pardubickou steeplechase v Pardubicích. Dále letní dostihy v Karlových Varech, které byly významným dostihovým centrem před I. Světovou válkou. Méně významné dostihy se běhaly v Plzni a Bratislavě, zvláštní závody selských koní v Brně. V roce 1927 měl Jockey club asi 200 členů, bohužel se ale potýkal s finančními problémy.⁶⁷

Obrázek 13. T. G. Masaryk po svém prvním zvolení do funkce prezidenta republiky. K oficiálním příležitostem využíval kočár tažený kladrubskými bělouši. Tito koně byli v té době bezesporu nejrepresentativnějšími karosierý v Evropě. Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). Zajatá krása. Praha: ČGU

O rok později vydal Jockey club chovnou knihu z níž se dozvíme, že cena ročního hřebečka z hřebčína Napajedla se vyšplhala na 51 360 Kč.⁶⁸

Vývoj jezdeckého sportu byl značně ovlivněn obdobím **I. světové války**, kdy došlo k omezení nebo zrušení činnosti jezdeckých spolků a zároveň k obrovským ztrátám na

---

⁶⁵ Jockey club vznikl z původního Českého závodního spolku. Je samostatným právním subjektem, vzniklým na základě zákona č. 83/1990 Sb. Jockey Club je nejvyšší autoritou turfů v České republice. Jeho poslání je koordinovat, řídit a všestranně podporovat dostihový provoz a chov anglického plnokrevníka v intencích svých členských složek v rozsahu uděleného oprávnění Ministerstva zemědělství České republiky, platného Dostihového řádu, šlechtitelského programu, řádu chovu plnokrevníka a vůle svých členů.

⁶⁶ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 101.

⁶⁷ Pěkného mezinárodního výsledku dosáhl v roce 1927 kůň Vyšehrad ze stáje Čechoslavia, který vyhrál rakouské derby.

⁶⁸ Bureš, P., Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 262.

koních.⁶⁹ Většina koní byla využívána v zemědělství, ostatní byli v majetku armády. Československé jezdectví tedy procházelo určitým útlumem, se kterým se však později až neuvěřitelně dobře vyrovnalo.⁷⁰

Po skončení I. světové války byly jezdecké kluby částečně obnoveny, avšak měly problém se zakoupením vlastních koní. Po válce nebyli vhodní koně ani pro hipické zbraně natož pro sport. Teprve kolem roku 1920 se začala situace zlepšovat a započal rozvoj sportovního ježdění.⁷¹ Chov koní byl politicky podporován a byly zřizovány chovatelské svazy, díky nimž rostla jak kvantita tak především kvalita koní.⁷² Vojenské ježdění začalo postupně dostávat určitý řád, byl zaveden povinný jezdecký výcvik a do armády přicházeli lepší koně.⁷³ Není divu, že největších úspěchů dosáhli právě armádní jezdci, kteří měli přístup k velkému množství koní.⁷⁴

Závodů se nepořádalo mnoho, většinou to byly jen plukovní závody v místě jezdecké posádky, kterých se zúčastňovali jen příslušníci jezdeckých a dělostřeleckých útvarů.⁷⁵ Snad opravdu **první jezdecké závody v republice** byly uspořádány 25. července 1920 v Motole u Prahy. Zúčastnili se jich frekventanti I. dělostřelecké ekvitační školy v Praze na služebních koních.⁷⁶ Jako I. Československý concours bývají označovány jezdecké soutěže uspořádané v roce 1921 v Hodoníně⁷⁷

České jezdectví bylo tehdy silně ovlivněno Armádní jezdeckou školou. V roce 1919 byla v Pardubicích založena **Ústřední ekvitační škola jízdy**, která byla o rok později nahrazena **Ústředním jezdeckým ústavem** v Hranicích na Moravě. Na podzim roku 1921 bylo z důvodů velkého požáru učiliště přestěhováno do Hodonína, kde zároveň vznikla vyšší jezdecká škola pro výchovu učitelů jízdy pod vedením gen. Chmělaře, podle vzoru bývalého vídeňského Reitlehrer institutu.⁷⁸

---

⁶⁹ Pro srovnání – cena běžného koně byla před válkou cca 1 tisíc Kčs, po válce se cena vyšplhala na desetinásobek.

⁷⁰ Hanzák, J., Volf, J., Dobroruka, L., & Moucha, J. (1977). *Světlem zvířat III*. Praha: Albatros, s. 67.

⁷¹ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 4), s. 79.

⁷² Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 78.

⁷³ Množství koní nepřetržitě rostlo až do roku 1938, kdy se jich na našem území chovalo zhruba 656 tisíc.

⁷⁴ Lerche, F. (1959). *Naše koně*. Praha: SZN, s. 215.

⁷⁵ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 4), s. 79.

⁷⁶ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 28.

⁷⁷ Rudolf Popler zde s koněm Alexandra získal první vítězství ve skocích.

⁷⁸ Výcvik nebyl omezen jen na práci na jízdárně, velký význam byl kladen na ježdění koně v terénu. Snahou bylo, aby každý frekventant učiliště jel překážkový dostih - steeplechase. Učilištěm většinou veleli důstojníci jezdectva bývalé Rakousko – Uherské armády.

Metodika jízdy byla převzata ze školy francouzské a vídeňské a modernizována podle školy italské. Do těchto předních evropských jezdeckých škol byli také důstojníci učiliště vysíláni na studijní pobyty. Naprostá většina našich nejlepších jezdců působila v armádě jako frekventanti či instruktoři a jezdeckví se věnovali jak při armádní škole tak především ve volném čase.⁷⁹ Armádní školy jízdy měly obrovský vliv na vzdělávání našich jezdců.⁸⁰

Obrázek 14. Vlevo - jezdecké pluky měly velkou výhodu – koně se dostaly do nejobtížnějšího terénu. I přesto se jejich působení v armádě blížilo ke konci. Vpravo důstojníci na veřejném vystoupení v Českých Budějovicích kolem roku 1933. Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). Zajatá krása. Praha: ČGU

Jízdě na koni se však i v této době věnovala veřejnost. Cílem civilního ježdění bylo ježdění jako takové a na závodění se ani nepomýšlelo. Jezdci získali dobrý sed, naučili se zacházet s koněm a ovládat ho a poznali základní jízdářské prvky. Na každé jízdárně byl placený učitel jízdy, většinou bývalý důstojník nebo rotmistr jezdeckva. Zajímavé je, že se i v této době výcvik prováděl v krytých jízdárnách a je neuvěřitelné, kolik jich bylo jen na území Prahy.⁸¹

V roce 1920 se konaly olympijské hry v Antverpách a naše ekipa se stejně jako v předchozích letech nezúčastnila. Nově vzniklé státy po rozpadu Rakousko-uherské monarchie neměly zájem o účast.⁸²

Na mezinárodním poli byla při zasedání MOV 29. května 1921 ve švýcarském Lausanne založena **Mezinárodní jezdecká federace (FEI)**. Prvním prezidentem byl

⁷⁹ Thiel, Strohschneider, Hanf, Donda, Schoninger, Popler, Ventura, Statečný, Helebrwnt, Prukler a další.

⁸⁰ Historie jezdeckví – na co bychom neměli zapomenout. (2014). Dostupné 4. listopad 2017, z <http://www.equichannel.cz/historie-jezdeckvi-1417461088>

⁸¹ Jízdárna v Cípu v Panské ulici, Nosticova jízdárna na Malé Straně, U Bukovských na Stromovce, Tattersaal, Sýkorova jízdárna u Palmovky a další.

⁸² Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdeckvo*, roč. 29 (č. 5), s. 89.

zvolen baron du Teil. Československá jezdecká společnost vstoupila do FEI poprvé v roce 1927 a podruhé po rozdělení republiky (již jako Česká jezdecká federace) v roce 1993.

V roce 1921 byla založena **Československá jezdecká společnost** v Opavě, která se stala vedoucí organizací sportovního ježdění u nás.⁸³ O rok později ČSJS uspořádala **I. československý concours hippique** na dostihovém závodišti ve Velké Chuchli. Soutěžilo se v drezuře stupně „S“ a v parkurovém skákání s využitím steeplechase překážek a umělých parkurových skoků.⁸⁴ Jednu drezurní soutěž vyhrál Statečný na koni Panhessin a druhou Básler na koni Oněgin. Ve Velké ceně zvítězil F. Ventura s koněm Aspania.⁸⁵

Mimo dostihy klasické se obliby těšily i dostihy klusácké. Organizoval je **Klusácký závodní a všesportovní spolek** a byly pořádány především uvnitř oválu na klusáckém stadiónu na Letenské pláni, otevřeném roku 1922. Prvního Veletržního klusáckého mítinku se zúčastnilo 210 koní z mnoha významných zahraničních stájí.

Obrázek 15. Vlevo je letecký pohled na obří klusácký stadion na Letné. V popředí vlevo je fotbalové hřiště DFC Prag a hned vedle něho hřiště Slavie. Vpravo je momentka z klusáckých dostihů na tomto stadionu. Fotografie převzaty z knihy Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU.

Program na tomto stadionu v roce 1922 začal již 2. března, z nepřízně počasí se ale první dostih běžel až 1. dubna, a další probíhaly napříč celou sezonou až do 6 prosince. Spolek procházel finanční krizí, ze stran vládních činitelů se ale nedostalo žádné podpory. Rozlehlý stadion se pouze klusáckými dostihy neutilizoval a tak se jeho provozovatelé snažili nalákat publikum na závody pštrosů či dostihy velbloudů. V další etapě výstavby obepnul dostihovou dráhu dřevěný cyklistický ovál s klopenými

⁸³ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 24.

⁸⁴ Startovalo tu mnoho později významných jezdců u nás i v zahraničí: Zapletal, Hanf, Pechman, Buchar, Pulkrábek, Kovalenský, Helebrant, Schoninger a další.

⁸⁵ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017

zatáčkami. Ta byla se svojí délkou 1 125 m tehdy nejdelší na světě. Ani cyklistické závody profesionálů na této dráze, či závody v tehdy začínající motoristické ploché dráze však klusácké dostihy nezachránily a spolek dostal roku 1930 ze stadionu na Letné výpověď.⁸⁶

Při vysokých školách hojně vznikaly sportovní oddíly a jedním z nich byl **Jezdecký oddíl Vysokoškolského sportu**, založen roku 1922. V prvním roce fungování oddílu se do něj přihlásilo 160 členů. Začátečnickům poskytoval oddíl základní výcvik, který trval 4 měsíce. Pokročilejší jezdcí pracovali s koňmi buď na jízdárně v Nosticově paláci, nebo v terénu, nejčastěji na Stromovce. Zpočátku se jezdilo na koních pražského jezdeckého klubu či na koních pronajatých. Po dvou letech působení, měl již oddíl 10 koní vlastních, z toho 5 bylo plnokrevných. I v tomto případě si členové, tedy studenti veškeré náklady spojené s koňmi hradili sami. Z nedostatku času a koní museli být přicházející členové odkázáni na pozdější dobu, o vysokoškolský jezdecký oddíl byl v té době velký zájem.⁸⁷

Obrázek 16. Selské jízdy byly v meziválečném období oblíbenou organizací působící především na venkově. Vpravo Selská jízda při dožínkách v obci Družec ve 20. letech. Foto Josef ŠechtI

V meziválečném období byly především na venkově v oblibě **Selské jízdy**. Ústředí Selských jízd bylo založeno v březnu roku 1925 a existovalo do roku 1938. Původním cílem Selské jízdy bylo zvýšit zájem rolníků o koně a jejich chov.⁸⁸ Díky politické podpoře byla velmi dobře organizována. Zabývala se především problémy chovu koní, pořádala soutěže pod sedlem i soutěže spřežení.⁸⁹

⁸⁶ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 264.

⁸⁷ Tamtéž, s. 268.

⁸⁸ Jirásek, Z. (1992). *Nechanická aféra*. Hradec Králové: Státní okresní archiv, s. 56.

⁸⁹ Selské jízdy vznikly v polovině 19. století jako projev vlastenecky laděných emancipačních snah v prostředí české a moravské vesnice. Nejsilnější jezdecké selské spolky se utvořily na Podbrdsku, na

Jízdní odbory byly zakládány i při jednotách **Československého Orla**.⁹⁰ Jeho nejsilnější odbor působil v Praze. Jízdní odbory byly zřízeny ale i při mimopražských jednotách Orla. Tam kde zřízeny nebyly, vstupovali takto zaměřeni členové Orla často do Selských jízd.⁹¹ Po II. Světové válce se ji bývalí členové snažili obnovit a to v roce 1947 v Nechanicích, ale s nastupujícím komunismem bylo její obnovení zakázáno.⁹²

Od roku 1919 se mnoho našich nejlepších jezdců (F. Ventura, A. Zapletal, M. Pechman, O. Buchar, R. Popler) mohlo účastnit stáží v nejvýznamnějších evropských jezdeckých či vojenských školách a učilištích – v Saumuru (FRA), Pinerolu (ITA) a Tor di Quintu (ITA). Pod názvem **I. internacionální concours hippique** uspořádal spolek v roce 1923 první mezinárodní závody na klusáckém stadionu v Praze na Letné.⁹³ Zúčastnili se jezdci z Německa a Rakouska. Tento vrcholný domácí podnik (celostátní závody v té době ještě neexistovaly), umožnil našim jezdcům první mezinárodní srovnání jezdeckých úrovní. I přesto, že naši jezdci neměli mezinárodní zkušenosti, a domácí zkušenosti zatím také nebyly nijak velké, čekalo se od nich, že nás na OH v Paříži budou důstojně reprezentovat.⁹⁴

Moravském Slovácku a v Podkrkonoší. Hlavní náplní bylo provozování jezdeckého sportu a celkový zájem o chovatelství koní. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 došlo k úzké provázanosti selských bandérií s Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu. Mnozí z vedoucích činitelů jezdeckých selských spolků se stávali zároveň čelnými představiteli agrárníků na regionální i celorepublikové úrovni. Spolupráce s agrárníky dospěla k vytvoření organizačního rámce těchto uskupení v tzv. Ústředí selských jízd. Selské jízdě dále úzce spolupracovaly s Československou obcí

Obrázek 17. Vlevo Klusácký stadion na Letné, který byl dějištěm 1. Internacionálního concoursu hippique v roce 1923. Foto archiv Z. Vilimovský. Vpravo kpt. Josef Charous s Editorem, kteří nás reprezentovali na OH v Paříži v roce 1924. Foto archiv rodiny Mejzrových.

obnovením nepovinná.

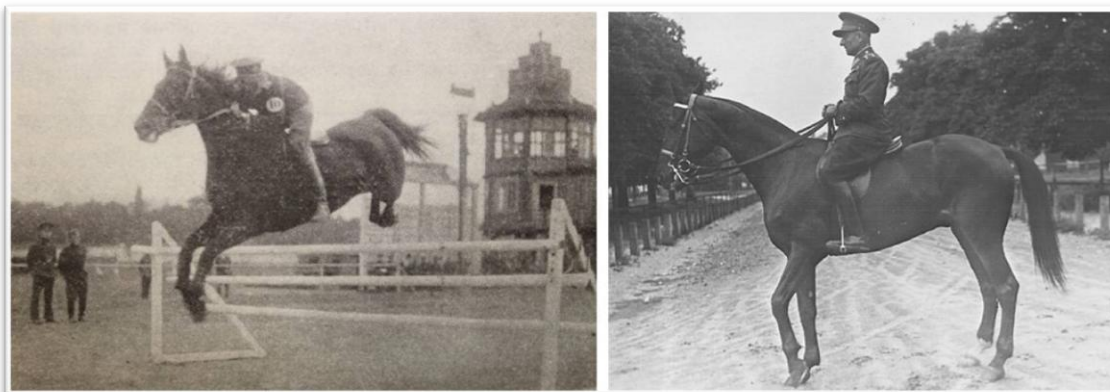
⁹⁰ Orel je katolická sportovní organizace, která byla založena v roce 1909, kdy se sjednotil název a vzniklo řádné jednotné vedení organizace na Moravě a provizorní v Čechách. V meziválečném období byl Orel se zhruba 35 000 členy v roce 1931 po daleko početnější Československé obci sokolské druhou největší sportovní organizací v tehdejší Československu. Orel staví svoji činnost na křesťanských základech a věnuje se především sportu pro všechny a práci s mládeží. K nejznámějším současným sborům patří Janákův východočeský sbor selské jízdy nebo Bradáčův sbor selské jízdy.

⁹¹ Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU, s. 156.

⁹² Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 23.

⁹³ Amand Tejkal zde dosáhl rekordu ve skoku do dálky (6,5m) na koni Nepal. Prvního československého rekordu ve skoku do výšky dosáhl v roce 1924 Rudolf Popler výkonem 1,80 m.

⁹⁴ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 12), s. 232.

V roce **1924** se uskutečnil **první výjezd československých jezdců do zahraničí**. Do francouzského Nice odcestovali jezdci Zapletal (Earlo), Ventura (Ekrasit), Buchar (Eviva) a Popler (Eldorado, Esperanto). Bylo dosaženo několika pěkných umístění.⁹⁵ V roce 1923 bylo ve Staré Boleslavi zřízeno středisko pro přípravu jezdců na OH do Paříže.⁹⁶

Dějištěm **OH v roce 1924 byla Paříž**. Ve všestrannosti nás reprezentovali kpt. Josef Charous (Editor), kpt. František John (Arat), kpt. František Statečný (Exterieur) a kpt. Matěj Pechman (Coir).⁹⁷ Celou soutěž se podařilo dokončit pouze Charousovi s Editorem na 32. místě z celkového počtu 44 soutěžících ze 13 zemí. V drezuře obsadil šesté místo kpt. Emanuel Thiel (Ex) a neztratili se ani kpt. František Danda, pplk. Otto Schöringer a kpt. Jaroslav Hanf. Pokud by se již tenkrát udělovaly týmové medaile, naši sportovci by si za jejich výsledky zajistili bronzové medaile. Ve skocích dojel třiadvacátý kpt. Rudolf Popler (Eldorado), dále závodili kpt. Oldřich Buchar (Esperanto) a kpt. Josef Rabas (Arab).⁹⁸

Během roku 1924 se z Hodonína do Pardubic přestěhovala vojenská jezdecká škola. Od 1. ledna 1925 můžeme mluvit o založení pozdějšího **Vojenského jezdeckého učiliště v Pardubicích**, které se nesmazatelně zapsalo do historie našeho jezdeckého sportu. Za celou dobu svého trvání do roku 1939 (a po osvobození až do roku 1951) dalo našemu jezdeckví řadu vynikajících jezdců, cvičitelů a trenérů. V pardubickém

⁹⁵ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 5), s. 92.

⁹⁶ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017

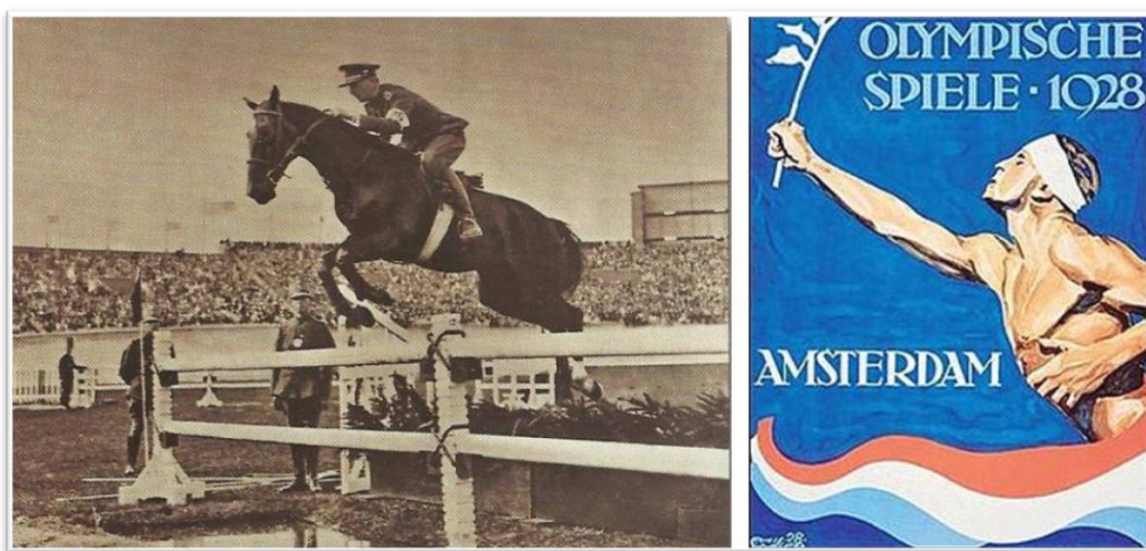
⁹⁷ Josef Charous šestkrát startoval ve Velké Pardubické a v roce 1927 ji dokonce vyhrál a zároveň nás reprezentoval na OH v Paříži i Amsterdamu. Svědčí to o obrovské všestrannosti tehdejších jezdců i koní, kteří také často startovali v různých jezdeckých disciplínách.

⁹⁸ Hahnenkam, J. (1937). *Olympijská military*. Praha: Československý olympijský výbor, s. 127.

učilišti vznikl nový směr výcviku jezdce a koně, který se u nás na dlouhou dobu stal vodítkem při jejich výchově. Prvním velitelem byl plk. Eminger.⁹⁹

Určité formy se dostalo pořádaným závodům, když v roce 1925 vyšel vůbec první Závodní řád. Do té doby se závodilo víceméně podle určitých dohod a zvyklostí.¹⁰⁰ V roce 1925 také započala výstavba významného závodního štábu v Praze na Trojském ostrově. Společnost k pořádání závodů získala ostrov do pronájmu a dle návrhů architektů Strnada a Machoně se zde podařilo vybudovat stálé kolbiště. Po dvou letech bylo závodní štábu ve dnech 14. – 16. října 1927 slavnostně otevřeno Velkými jezdeckými závody.¹⁰¹ O rok později zde byly uspořádány **I. celostátní jezdecké závody**.¹⁰²

Obrázek 18. Vlevo kpt. František Ventura s Eliotem při olympijském závodě v Amsterdamu v roce 1928. Vpravo olympijský plakát. Fotografie převzaty z knihy Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri.

V listopadu roku 1926 začal vycházet týdeník **Jezdectví a dostihový sport**, který byl později přejmenován na **Jezdec a chovatel**. V roce 1930 byl založen odborný měsíčník **Sokolský jezdec**, později **Věstník sokolského jezdeckva**.¹⁰³

Z pohledu našeho jezdeckého sportu, se do historie bezesporu nejvýznamněji, zapsaly **OH v Amsterdamu roku 1928**. Ve všestrannosti startovalo 47 jezdců ze 17

⁹⁹ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

¹⁰⁰ Dosud nebyla pravidla přesně definovaná. Drezura se nejednalo v předem určených drezurních úlohách, spíše se jednalo o uskupení drezurních cviků bez uceleného projevu. Parkur byl dosud stavěn jako dvě linie skoků.

¹⁰¹ Startovala zde celá tehdejší jezdecká špička – Býček, Charouz, Kowalenský, Popler, Rabas, Seyfried, Statečný, Ventura, Schoninger, Lechner, Hanf, Thiel a další.

¹⁰² Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jezdectvo*, roč. 29 (č. 4), s. 78.

¹⁰³ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

zemí. Nejlépe se opět dařilo kpt. Josefu Charousovi, tentokrát s Engadinem, který získal 16. místo. Kpt. Josef Seyfried s Ekulem a kpt. František Statečný s Fešákem skončili po druhém soutěžním dni, kdy byla na programu tzv. terénní jízda, která zde byla velmi náročná, a dokončili ji jen dvě třetiny jezdců.¹⁰⁴

I v drezuře se našim sportovcům podařil nejlepší historický výsledek. Kpt. Emanuel Thiel s Loki si oproti Paříži o jednu příčku polepšil a zaujal vynikající pátou pozici. Mezi světovou špičkou šlo o obrovský úspěch, když zlato získal fenomenální a dodnes uznávaný německý jezdec Carl Friedrich von Lagen. Na 10. místě skončil pplk. Otto Schöninger s Exem a kpt. Jaroslav Hanf s Elegantem obsadili 17. příčku.¹⁰⁵

Soutěž ve skocích přinesla mnoho překvapení. Velmi obtížný kurz parkuru nedokončil por. Rudolf Popler s Denkem, Josef Rabas s Dagestánem obsadili 41. místo ze 46 jezdců a 16 zemí. Vše ovšem skvělým způsobem vylepšil kpt. František Ventura s Eliotem.¹⁰⁶ Získal první a dosud zdaleka poslední zlatou medaili v jezdeckých disciplínách pro Českou, potažmo Československou republiku.¹⁰⁷ Atmosféru olympijského závodu zachytil dobový tisk „...*Hodinu před zahájením hlavní skokové soutěže musel být olympijský stadion v Amsterdamu uzavřen, přestože se další tisíce zájemců tísnily před branami. Čtyřicet tisíc diváků a v lóži holandská královna Vilhemína sledovalo s napětím závěrečné skákání. Pro hrstku Čechoslováků to bylo drama - hned na začátku soutěže naše největší naděje Rudolf Popler parkur nedokončil a ani Rabas nesplnil očekávání. Zůstal jen jeden - kapitán Ventura s Eliotem. Jak jezdec, tak i kůň překonávali co do obratnosti a obdivuhodné rutiny bezchybně jeden skok za druhým. Skok přes zeď způsobil u přihlížejících zatajení dechu, od skoku ke skoku stupňovalo se*

¹⁰⁴ Terénní jízda se v té době skládala ze čtyř úseků: dvou klusových, steeplechase a krajinové jízdy.

¹⁰⁵ Vitouš, P. (1980). *Malá encyklopedie sportu*, Praha: Mladá fronta, s. 114.

¹⁰⁶ Kpt. František Ventura sloužil za 1. Světové války jako hulánský důstojník Rakouska - Uherska. Po válce zůstal v armádě u 8. pluku v Pardubicích, následně nastoupil do Ústřední ekvitační školy tamtéž současně s kpt. Rudolfem Poplerem. Ventura také absolvoval proslulou jezdeckou školu ve francouzském Saumuru. V roce 1922 v pražské Velké Chuchli vyhrál skokovou soutěž (T) s klisnou Aspasii, další úspěchy slavil ve Vídni, Berlíně, Varšavě, v Nice a Římě. Čekal na svého životního koně, se kterým se nakonec setkal. Kůň Eliot, ryzák, valach bez původu, byl přidělen do výcviku v Josefově. Po půlročním základním výcviku byl zařazen ke kulometné eskadroně v Přelouči s velmi špatným kádrovým posudkem. Jediný, kdo se ho ujal, byl právě Ventura a tak započala jejich slavná společná éra.

¹⁰⁷ Eliot šel v roce 1936 do blahobytné penze k panu Košťálovi, majiteli pardubické kavárny a hotelu Veselka. Jenže historie vděčností neoplyývá. Pana Košťála za pomáhání parašutistům Němci popravili a olympijského vítěze poslali na jatka. Po válce a komunistickém puči došlo i na slavného jezdce a František Ventura byl vyhozen z armády. Stejně jako jiní nepohodlní občané měl problém sehnat solidní práci. Kotelník, vrátný i likvidátor mandelinky bramborové se však koní nikdy nevzdal. V šedesátých letech byl předsedou Jezdeckého oddílu Jiskra Bílá Hora a pomáhal v jezdeckém výcviku moderních pětibojařů. Jezdil až do své smrti v roce 1969.

nadšení diváků. I poslední překážka byla překonána a neutuchající potlesk byl odměnou krásného výkonu. Pak nastoupilo sedm jezdců, kteří skočili zcela bez chyby, do nového zápasu, jenž měl vyvésti na povrch mistra. Tentokrát byl boj rozhodován na šesti překážkách, všechny vyznačovaly se pozoruhodnými rozměry. Čtyři závodníci zde odpadli a Ventura měl zajištěnou medaili. V dalším kole Ventura s Eliotem lehkým skokem překonal jedinou překážku druhého rozeskakování. Byl to neuvěřitelný skok - obě bariéry byly 160 cm vysoké a 210 cm navzájem vzdálené. Náš jezdec byl odměněn nejvyšším vyznamenáním, jakého může sportovec dosáhnout - zlatou medaili přebíral z rukou holandské královny. Co dodat? Možná to, že nebyl B. Šupčíka, který na OH v roce 1924 získal stejný úspěch v gymnastice, byl by to jezdec, který by jako první ze všech našich sportovců získal olympijské zlato...“¹⁰⁸

V roce 1929 založilo 22 jezdeckých společností a klubů **Československý jezdecký svaz**, v jehož rámci vyšly roku 1931 nové Stanovy a Závodní řád, který určoval formu a náležitosti pořádaných závodů. ČSJS se stal vrcholnou organizací jezdeckého sportu u nás. V roce 1933 měl Československý jezdecký svaz 41 jezdeckých spolků a 2701 členů.¹⁰⁹

Ve dnech 25. září – 3. října 1931 se v Pardubicích konaly Mezinárodní jezdecké závody za účasti jezdců z Rakouska, Německa, Dánska, Francie, Rumunska a Maďarska.¹¹⁰ Ve stejném roce byl poprvé vydán oficiální žebříček nejúspěšnějších jezdců.¹¹¹

Velký posun v přípravě jezdců i koní umožnily kryté jezdecké haly, které se v rámci možností budovaly a díky nimž bylo možné jezdeckví provádět v podstatě neomezeně po celý rok. V zimních měsících tedy koně, důsledkem nepříznivého počasí, nevypadli ze sportovní kondice a byli mnohem lépe připraveni na brzké jarní závody. V roce 1932 byla Celostátními závody slavnostně otevřena nová krytá hala Československého jezdeckého klubu v Praze - Holešovicích.¹¹² Během roku 1933 u nás bylo uspořádáno 160 skokových, 48 drezurních a 12 soutěží všestrannosti.

---

¹⁰⁸ Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri, s. 88.

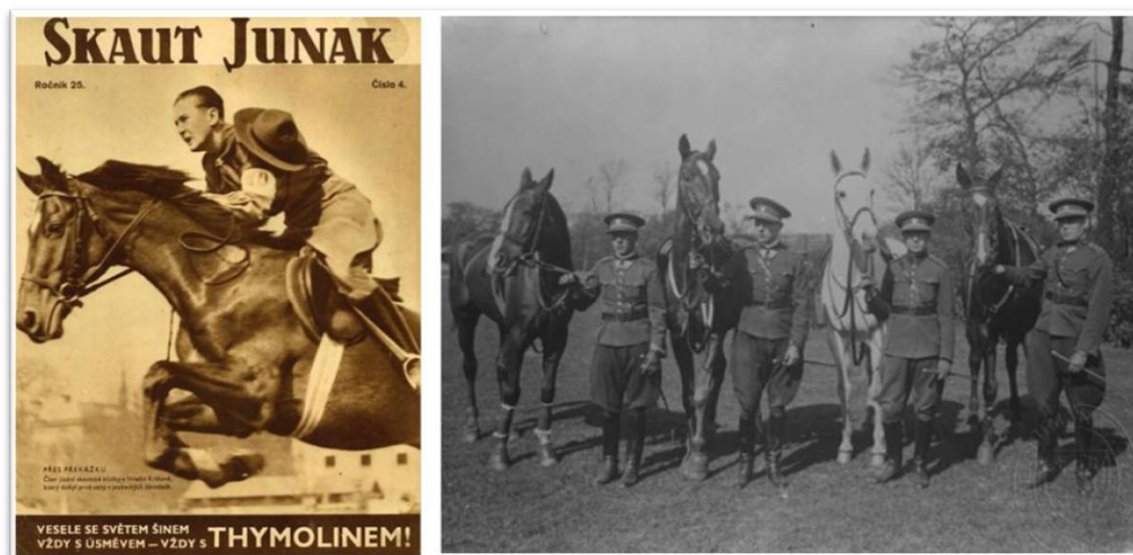
¹⁰⁹ Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 152.

¹¹⁰ Mezinárodní soutěže se jely ve všestrannosti, skocích i drezuře a do programu byly po dva dny zařazeny i soutěže národní. V drezuře mj. startoval pozdější olympijský vítěz Reinisch na koni Herkules.

¹¹¹ Titul „Champion ČSR“ – skoky Čoček – Javorina, drezura Reinisch – Mircza, všestr Statečný – Herkules.

¹¹² Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

Dějinnou událostí tohoto roku byl zájezd našeho skokového reprezentačního družstva do Irska a poté do USA a Kanady. Pozvání na závody do zámoří znamenalo uznání sportovní úrovně československého jezdeckví. H. Býček s Gabrielou překonal v Chicagu československý rekord ve skoku do výšky výkonem 205,4 cm, který platil plných 62 let. J. Čoček zvítězil s Fakirem v New Yorku a s Chostrou v Torontu.¹¹³

Obrázek 19. Vlevo skautská periodika, která se často věnovala jízdám odborům. Vpravo je zachyceno jezdecké družstvo ČSR v Chicagu při památném turné po severní Americe v roce 1933. Zleva jsou kpt. Julius Čoček, František Statečný, kpt. Hynek Býček a por. V. Schantin. Foto archiv autorky.

V rámci olympijské přípravy bylo v roce 1935, ve vojenském učilišti v Pardubicích, zřízeno středisko pro soustředění koní a jezdců. Přípravy se zúčastnilo 16 jezdců a 28 koní.

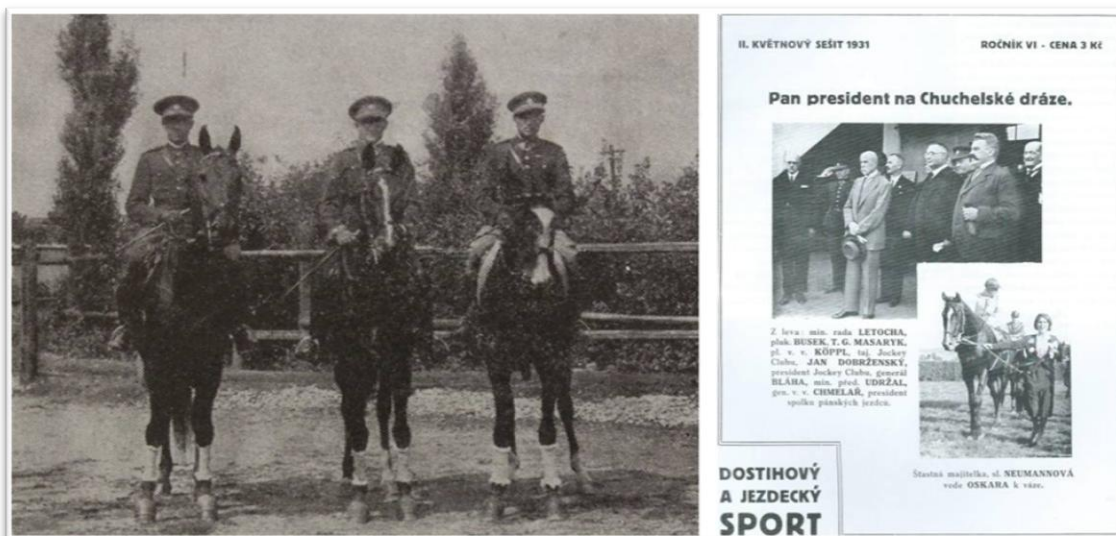
Olympijské hry v roce 1936 se konaly v Berlíně a probíhaly pod tlakem nastupujícího fašismu. Ve všech jezdeckých disciplínách zvítězili němečtí jezdci.¹¹⁴ Jezdecké soutěže zahájila drezura, která probíhala na velkém Květnovém poli. V této disciplíně soutěžilo 29 jezdců z 11 států.¹¹⁵ Československo reprezentoval npor. František Jandl (Nestor), kterému se vedlo nejlépe a nakonec obsadili 13. místo. Dále mjr. Matěj Pechman (Ideal) obsadil 24. místo a nakonec pplk. Otto Schöniger (Helios). Po zdařilém začátku přišel okamžik, kdy Helios odmítl uposlechnout pokyny jezdce, a skončili poslední. V soutěži družstev obsadilo Československo celkově 8. místo.¹¹⁶

¹¹³ Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU, s. 156.

¹¹⁴ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 19.

¹¹⁵ Lidové noviny 13. 8. 1936

¹¹⁶ Hilton, Ch. (2008). *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*. Praha: Brázda, s. 36.

Obrázek 20. Vlevo československé družstvo militaristů na OH v Berlíně v roce 1936. Zleva Bureš, Procházka a Dobeš. Foto archiv Z. Vilimovský. Vpravo titulní strana dobového periodika se tentokrát zabývala návštěvou prezidenta Masaryka na chuchelských dostizích. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership.

Ve všestrannosti soupeřilo 53 jezdců z 20 zemí. Československo zastupovali npor. Josef Dobeš s Leskovem, npor. Otomar Bureš na koni Mirko a kpt. Václav Procházka s Harlekýnem.¹¹⁷ Nejlepší výsledek z našich celkově zaznamenal Procházka, který se s Harlekýnem vypracoval na 20. příčku. V soutěži družstev zaujala naše ekipa zatím nejlepší olympijské umístění, kterým je 4. místo.¹¹⁸ Ve skocích se nám příliš nedařilo. Trať parkuru na olympijském stadionu sestavil německý mj. Andrae a patřil k jednomu z nejobtížnějších.¹¹⁹ Mezi diskvalifikovanými jezdci byli dva Čechoslováci škpt. Josef Seyfried s Radmilou a kpt. Julius Čoček na koni Chostra. Oba rozhodčí je vyloučili pro neposlušnost jejich koní. Závod úspěšně dokončil pouze škpt. Miloslav Buzek s Chroustem, obsadili s 28 trestnými body 28. místo.¹²⁰

Zdar a úspěchy jezdeckého sportu v meziválečném období byly velmi významné. Jen v letech 1928 – 1935 se naši jezdci zúčastnili více než dvaceti výjezdů na mezinárodní závody, kde získali 15 vítězství a přes 200 umístění. Účastníci mezinárodních závodů byli vesměs absolventy vojenského jezdeckého učiliště. V roce

¹¹⁷ V terénní jízdě dělaly největší problémy překážky s čísly 4 a 5. Na nich odpadla téměř polovina všech startujících koní. Na překážce č. 4 skákali koně přes bariéru do rybníčku. Překážku č. 5 tvořil hluboký výsek v zemi s vyzděným příkopem. Tři koně dokonce na následky zranění uhynuli.

¹¹⁸ Hahnenkam, J. (1937). *Olympijská Military*. Praha: Československá olympijský výbor, s. 125.

¹¹⁹ Potvrzoval to fakt, že se žádnému jezdci nepodařilo dokončit závod bez trestných bodů a že z celkového počtu 54 závodníků bylo 16 pro trojí neposlušnost vyloučeno.

¹²⁰ Pondělí národních listů a národa 17. 8. 1936.

1936 byl Jan Pulkrábek ještě vyslán na roční stáž do francouzské jezdecké školy v Saumuru.¹²¹

S **rokem 1936** bohužel na dlouho skončila účast našich jezdců jak na OH tak na mezinárodních závodech. Zásadní vinu na tom měla nepříznivá politická situace, která na dlouho dobu citelně poznamenala vývoj jezdeckého sportu u nás. S čímž souvisel velký úbytek jezdeckých základen, sportovních koní a tím pádem i špatná konkurence schopnost. Kvalifikace na mezinárodní závody či OH činili našim jezdcům v budoucnu problémy.¹²² Zlaté časy našeho jezdeckví byly nenávratně pryč.

Pod nastupujícím tlakem byl v **roce 1937** zrušen **Řád jezdeckva** z roku 1926, podle kterého byly jezdecké odbory rovny jednotám. Dle nového usnesení se staly jezdecké odbory jezdeckými oddíly a byly jednotám podřízeny. Poprvé se uskutečnila propagace jezdeckého sportu a chovu koní pod heslem Den koně.

V průběhu II. světové války byl **rozpuštěn ČSJS a zabaven veškerý jeho majetek** včetně 40 ti dobrých irských koní, zakoupených pro sportovní účely.¹²³ Jezdecké kluby i jezdecké oddíly Sokola byly zrušeny. Udrželo se pouze několik soukromých jízdáren s omezenou činností. V roce 1941 zahynul, po nešťastném pádu na dostihové dráze v Chuchlí, Julius Čoček, jeden z nejúspěšnějších předválečných sportovních jezdců. O rok později byli popraveni Drokou O. Frankenberger, I. místopředseda ČSJS a Ing. B. Tichota, vedoucí pracovník v chovu koní. V koncentračních táborech byli umučeni dlouholetý náčelník sokolského jezdeckva Rudolf Mašek, mnohonásobný reprezentant a tajemník ČSJS Josef Charouz a další pracovníci ČSJS.¹²⁴

S koncem II. světové války došlo k radikální změně v chovu koní. Ty se postupně zcela vytratili ze dvou uživatelských oblastí, z armády a zemědělství. Zatímco likvidace vojenských hiposlozek byla rychlá, vyřazování koní ze zemědělského provozu postupné, avšak výrazné. Jejich počet později klesl až na 4% v porovnání s nejvyšším poválečným stavem, což se samozřejmě dotklo i množství sportovních koní, s jejichž nedostatkem se československé jezdeckví dále potýkalo.¹²⁵ Co se týká tradičních českých chovů a hřebčinců, byla mnohdy náhoda, že se podařilo zachránit pár chovných klisen a hřebců

¹²¹ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 168.

¹²² Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 20.

¹²³ Po válce se jich pár vrátilo avšak o pár let starších a jak se říkalo s válkou v nohách i v žaludku.

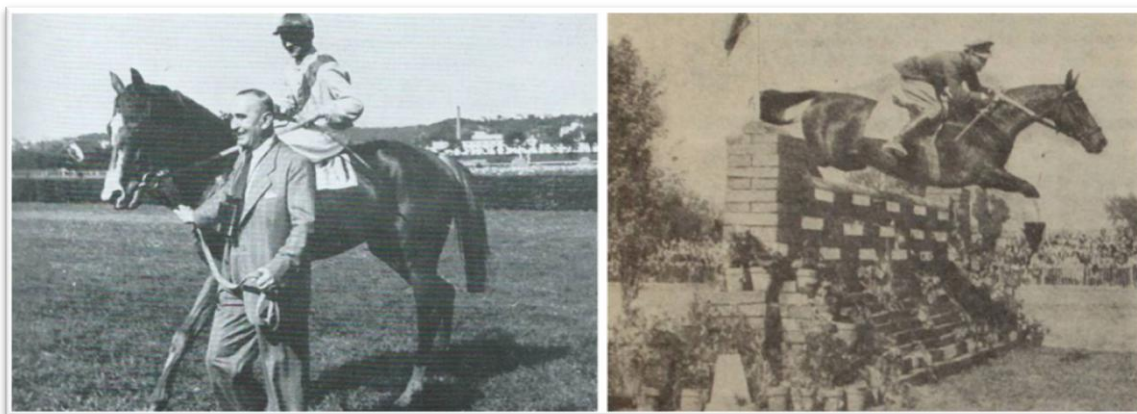
¹²⁴ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdeckvo*, roč. 19 (č. 5), s. 116.

¹²⁵ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdeckvo*, roč. 29 (č. 8), s. 154.

zapsaných v plemenných knihách. Koně se téměř ze dne na den stali přežitkem kapitalismu a tomu odpovídajícím způsobem se s nimi také zacházelo.¹²⁶ V tomto období se chov definitivně orientoval v podstatě pouze na chov koní sportovních.¹²⁷

Především zásluhou F. Ventury a F. Statečného byla po válce **obnovena činnost ČSJS** a dalších jezdeckých klubů a oddílů. Po úplné stagnaci se československé jezdectví začalo postupně oživovat, hlavně díky vojenským jezdcům. První poválečné závody v republice byly uspořádány již 20. – 21. června 1946 v Praze na Trojském ostrově v rámci olympijského dne.¹²⁸ V tomtéž roce, zastupoval ČSJS na prvním poválečném kongresu FEI, v Paříži, F. Ventura, mezi mladé vynikající jezdce té doba patřili Svoboda, Růžička, Čechura, Stýblo, Kubičik a další.¹²⁹

Obrázek 21. Vlevo vítěz Československého derby 1946 Vandal s žokejem Josefem Křišťůfkem. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership. Vpravo mjr. Josef Dobeš s koněm Vesuv na mezinárodních závodech v Nice v roce 1947. Foto archiv Neumann.

První zahraniční zájezd našich jezdců, se po 2. světové válce uskutečnil v roce 1947. Tradičních mezinárodních závodů v Nice se zúčastnili jezdci, kteří již měli zkušenosti z období první republiky. Druhým zahraničním výjezdem byla účast na závodech v Baden – Badenu, kde se mohli zúčastnit pouze vojenští jezdci. Získali jsme zde dvě cenná vítězství v drezuře i ve skocích.¹³⁰

Během **roku 1948** byla v rámci kvalifikace na **OH do Londýna** vypsána série velkých jezdeckých závodů v Bratislavě, Kladně, Ostravě, Pardubicích, a Staré Boleslavi.

¹²⁶ Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia, s. 66.

¹²⁷ Hanzák, J., Volf, J., Dobroruka, L., & Moucha J. (1977). *Světlem zvířat III*. Praha: Albatros, s. 114.

¹²⁸ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 7), s. 132.

¹²⁹ Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 8), s. 154.

¹³⁰ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

Naše dobře připravená ekipa se na podzimní OH již bohužel nedostala. S odstupem let můžeme naší neúčasti litovat, protože úroveň koní i jezdců byla velmi dobrá.¹³¹

Po roce 1948 tradiční kluby z ideologických důvodů zanikaly, či spíše byly zrušeny a na základě nových pořádků zase něco nového vznikalo.¹³² O rok později se konal zájezd reprezentace do Sofie, kde jsme se zúčastnili skokových soutěží a soutěží všestrannosti. Družstva byla složená z nových jezdců. I přesto se podařilo ve všestrannosti vybojovat vítězství v soutěži družstev. Zájezd do Sofie ukončil první pomyslnou etapu zahraničních styků československých jezdců.¹³³

V roce 1948 došlo ke sjednocení československé tělesné výchovy v Československou obec Sokolskou a **funkci Československého jezdeckého svazu** převzalo **Jezdecké ústředí ČOS**. Byl zrušen časopis Jezdec a chovatel. Po osmačtyřicátém roce pak také musela skončit známá selská jízda a jezdeckví ve městech bylo vnímáno jako záliba lidí, s nimiž je dobré se vypořádat.¹³⁴

Mistrovství republiky v jezdeckých disciplínách započala svou éru v roce 1949 v Karlových Varech, kdy se soutěžilo v drezuře, skocích a všestrannosti.¹³⁵ V drezuře byla vypsána olympijská úloha (v dnešní době nemyslitelné), ve skocích úroveň „T” a ve všestrannosti úroveň „S”. O rok později už byla obtížnost ve všech disciplínách na stupni „T” což ovšem mylně ukazuje na nárůst jezdecké úrovně.¹³⁶ Na třetím mistrovství republiky v roce 1951 byla poprvé vypsána soutěž žen v drezuře a do bojů o tituly začali zasahovat civilní jezdci.¹³⁷ Mezi lety 1949 – 1958 vycházel časopis Jezdeckví – lukostřelba – šerm, který plnil jak metodické tak informativní poslání. Byl zrušen v rámci celostátní reorganizace tisku.¹³⁸

---

¹³¹ Výsledky kvalifikace: drezura – Lechner, Jandl, Pollich, Pechman a Adámek, Skoky – Kovalevský, Winter, Dobeš, Klement, Tamáš, Všestrannost – Myslík, Svoboda, Čechura, Havel, Widner.

¹³² Ústní sdělení, Ing. Cyril Neumann, 5. prosinec 2017.

¹³³ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

¹³⁴ Ústní sdělení Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

¹³⁵ Počátky mistrovství České republiky v klasických olympijských disciplínách se formovalo již v době 1. republiky v Celostátních jezdeckých závodech. Byly pořádány na klusáckém stadionu na Letné, později se přesunuly na Trojský ostrov a do kryté haly U elektrárny v těsné blízkosti Stromovky. Často se konaly také v Praze na Výstavišti. Soutěž všestrannosti se už v té době pořádala v Pardubicích. Soutěže čtyřspřeží a dvojspřeží začalo o mistrovské tituly bojovat od roku 1981, závody se konaly v Humpolci. Premiérové MČSR ve voltiži bylo uspořádáno roku 1986 v Nitře. Poslední disciplínou, která byla dosud přijata do FEI, tudíž i do České jezdecké federace, byl reining. První MČR proběhlo roku 2002 na Nové Americe u Jaroměře.

¹³⁶ T - těžká

¹³⁷ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 155.

¹³⁸ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 11), s. 209.

Jezdecký sport prošel v 50. a 60. letech četnými reorganizacemi a s nimi spojený úpadek sportovní výkonnosti, který se zejména v drezuře nepodařilo dodnes překonat. V roce 1950 byly v rámci **sjednocení československé tělovýchovy**, všechny jezdecké kluby změněny v jezdecké oddíly Sokola. U vojenských hipických útvarů byly zakládány sokolské jednoty a v nich jezdecké oddíly. O koně však v souvislosti s pokračující motorizací ztrácí zájem armáda. Reorganizace hipických útvarů v armádě se dotkla i vojenského jezdeckého učiliště v Pardubicích, které bylo v roce 1951 zrušeno. Zrušení Vojenského jezdeckého učiliště v Pardubicích v roce 1951 citelně zasáhlo další vývoj našeho jezdeckého sportu.¹³⁹ Již nikdy nebylo ustanovenou zařízení, které by tak dokonale po metodické i praktické stránce připravovalo jezdce, cvičitele a trenéry.¹⁴⁰

Od roku 1953 řídil tělesnou výchovu a sport **Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport (SVTVS)**. V rámci této organizace byla i jezdecká sekce, jejímž předsedou byl jmenován Břetislav Vystrčil.¹⁴¹

Politická situace ani v následujících letech nepřála našemu jezdeckví, a proto byly olympijské hry v Helsinkách roku 1952 a stejně tak i v Melbourne v roce 1956 (kdy se jezdecké soutěže uskutečnili odděleně ve Stockholmu) bez naší účasti.¹⁴²

Obrázek 22. Na fotce vlevo je MVDr. Vladimír Matoušek s Koketou na závodech v Plzni v roce 1957. Foto archiv rodiny Matouškových. Vpravo je zachycen pohled na Taxisův příkop v rámci Velké pardubické v roce 1958. Diváci se v té době ještě volně pohybovali v prostoru závodního štábu. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios

¹³⁹ Vliv absolventů Vojenského jezdeckého učiliště dozníval ještě několik desítek let především prostřednictvím trenérů – bývalých absolventů učiliště v jezdeckých oddílech nebo ústavech pro chov koní.

¹⁴⁰ Mucha, V. (1975). *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*. Praha: Olympia, s. 168.

¹⁴¹ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 45.

¹⁴² Pro Stockholm byly uspořádány kontrolní závody v Nových Zámčích a v Hranicích na Moravě.

Místo účasti na OH soutěžili drezurní jezdci na závodech v Drážďanech a skokané v Sopotech. Československé skokové družstvo bylo vyhlášeno jako nejlepší a i zde můžeme naší neúčasti na OH litovat. I přes nepříznivou politickou situaci, která nepřála rozvoji jezdeckého sportu, se naši nejlepší jezdci byli schopni připravit na olympijské hry. Při tom nesmíme opomenout, že získat dobrého sportovního koně bylo v té době ohromně těžké. Mnohdy se pracovalo s koňmi průměrnými až podprůměrnými avšak mravenčí práce a dříve vyhlášená česká jezdecká škola, dokázala i z těchto koní udělat vrcholné atlety.¹⁴³

Jezdeckým odvětvím, které v 50. letech procházelo největší krizí, byla všestrannost. Zrušením většiny armádních hipóutvarů skončilo klasické vojenské ježdění „dragounů“ a s nimi i klasické soutěže všestrannosti, kterým se věnovali. Na rozdíl od závodů skokových a drezurních se soutěže všestrannosti v podstatě nepořádaly, nikdo je neorganizoval.¹⁴⁴

Chov koní na našem území, procházel od konce 2. světové války i nadále značnou krizí. V roce 1956 u nás bylo chováno zhruba 330 000 koní (o dvacet let později jich zůstalo cca 60 000, v roce 1980 pouze 25 000).¹⁴⁵ Chov jezdeckých koní se udržel pouze na několika místech a byl centrálně řízen Ministerstvem zemědělství prostřednictvím Státního plemenářského podniku.¹⁴⁶

Po delší odmlce se, v **roce 1955**, konaly zájezdy našich jezdců do zahraničí. Nejprve to byl klubový zájezd Svazarmu do Halle a poté zájezd reprezentačního družstva všestrannosti do Sofie. Zde se čeští jezdci poprvé potkali s jezdci ze SSSR, se kterými Československo právě navazovalo mezinárodní spolupráci.¹⁴⁷

Přestože byli koně již dříve vyřazeni z armády, jezdeckví bylo i nadále branným sportem a nově tedy vznikaly jezdecké kluby v rámci **Svazarmu**, do něhož postupně přešly všechny jezdecké oddíly civilních TJ.¹⁴⁸

V roce **1957** došlo opět k **reorganizaci tělesné výchovy a sportu**, v rámci které byl ustanoven Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV). Spadala pod něj i jezdecká

---

¹⁴³ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

¹⁴⁴ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. červen 2017.

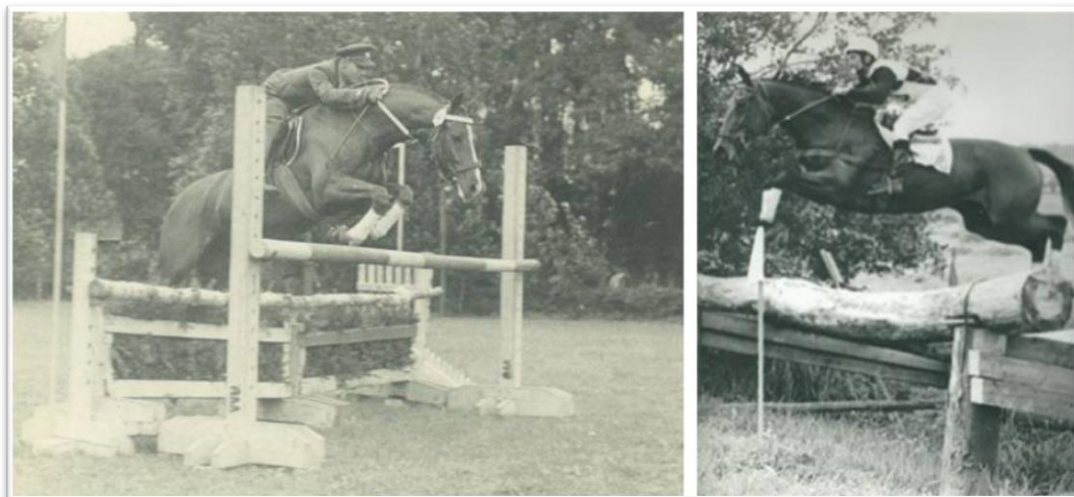
¹⁴⁵ Machek, J., & Roubalová, M. (2006). *Situační a výhledová zpráva*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, s. 65.

¹⁴⁶ Záliš, N. (1979). *Bílí koně starokladubští*. Hradec Kralovce: Kruh, s. 13.

¹⁴⁷ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

¹⁴⁸ Svazarm neboli Svaz pro spolupráci s armádou byla československá branná organizace ustavená 4. listopadu 1951 po vzoru sovětského DOSAAF.

sekce. Jezdecké oddíly Svazarmu ke konci 50. let zanikaly a nově spadaly pod vedení ČSTV nebo fungovaly pod hlavičkou Socialistického svazu mládeže (SSM).¹⁴⁹ Jezdecký sport se rovněž soustředil v ústavech pro chov koní spadajících pod Státní plemenářské podniky a jezdecké oddíly vznikaly i v jednotlivých zemědělských družstvech a na státních statcích.¹⁵⁰

Obrázek 23. Na obrázku vlevo je mjr. Josef Bezděch na koni Akrobat, při MČSR v parkurovém skákání v roce 1952. Foto archiv rodiny Bezděchových.. Vpravo je Pavel Mack během terénní jízdy v rámci soutěže všestrannosti v roce 1962. Foto Adam Nerad.

V Poděbradech byly v témže roce uspořádány **první poválečné mezinárodní jezdecké závody (CHI)** u nás, kterých se účastnili jezdci z NDR.

Od roku 1958 se reprezentační družstvo skokových jezdců každoročně zúčastňovalo mezinárodních závodů v zahraničí (Budapešť, Bukurešť, Lipsko, Vídeň, Cáchy, Kodaň, Berlín, Moskva apod.) Nejúspěšnější jezdci toho období byli Hanulay, Pecháček, Svoboda, Šimon, Šembera a další.¹⁵¹ V Ostravě se v roce 1959 konal I. ročník Velké ceny Ostravy. Závody se během několika let staly tradičním celostátním podnikem a později mezinárodními závody.¹⁵²

S blížícími se OH v Římě, svítla českým jezdcům naděje na účast. V **roce 1960** se připravovali především jezdci všestrannosti. Kvůli onemocnění koně neodjel Ing. Jiří David, naopak František Hružík s Omenem se zúčastnili. Dvojice byla bohužel

¹⁴⁹ Socialistický svaz mládeže (zkratka SSM) byla organizace v ČSSR sdružující mladé lidi ve věku 15–35 let, fungující mezi lety 1970 až 1989. Organizace byla řízena a spravována KSČ. SSM byla nástupnickou organizací po zaniklém Československém svazu mládeže (ČSM), který zanikl v roce 1968.

¹⁵⁰ Ježek, P. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu*. Praha: Olympia, s. 77.

¹⁵¹ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 155.

¹⁵² Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia, s. 121.

v průběhu terénní zkoušky vyloučena. V drezuře startoval jedenáctinásobný mistr republiky František Šembera s koněm Ivo a umístili se na výborném 14. místě. Zvítězil tehdy rus Sergej Filatov na koni Absent.

Olympijské hry v roce 1964 v Tokiu a v roce 1968 v Mexiku se opět konaly bez naší účasti. I když by to poněkud uvolněná politická situace 60. let pravděpodobně umožnila, byla místa konání příliš daleko.¹⁵³

Na domácí scéně se mnoho pořádaných závodů dostávalo do povědomí jezdecké veřejnosti a s postupem času se jich mnoho stalo tradičními závody. Jedním z nich byla Velká cena Poděbrad, jejíž první ročník se konal v roce 1964. V budoucnu se zde několikrát konaly mezinárodní závody.¹⁵⁴

V polovině 60. let se jako reakce na úbytek mladých lidí na venkově, objevil nápad uspořádat seriál jezdeckých závodů určený pro zemědělskou mládež a zaměstnance zemědělských podniků. Hlavními iniciátory byli zaměstnanci Zemědělských novin, které měli v té době téměř výhradní vliv na zemědělskou veřejnost. Vznikl tak seriál závodů Zlaté podkovy Zemědělských novin. Díky redakci se podařilo plánovanou rozsáhlost celé akce obhájit před politickými orgány. Prosadit jezdecký sport v této podobě, bylo velmi obtížné. První ročník se konal v roce 1966, skládal se z několika předkol, jejichž vítězové se utkali ve finálovém kole. V letech 1966 – 1969 se finálová kola konala v moravském Přerově a od roku 1970 již výhradně v Humpolci na závodišti Dusilov. V prvních letech byla kvalifikační kola organizována především na venkově (Albertovec, Benešov, Blížkovice, Čejov, Dešná, Dub, Humburky, Chlumec nad Cidlinou, Janov, Kupařovice, Libouchec, Poděbrady, Přerov, Starý Plzenec, Troubky, Unešov a další). Zlatá podkova se během prvních tří ročníků stala páteří znovu vzkríšeného jezdeckého a vozatajského sportu venkova. Podoba jezdeckých i vozatajských soutěží se v průběhu let výrazně měnila.¹⁵⁵ Zpočátku to byly soutěžní disciplíny: Zlatá podkova, Mladí talenti, Stříbrný třmen a Mistři opratí.¹⁵⁶

V roce 1968 Svaz mládeže Českomoravského venkova přijal jméno **Juvena**. Jeho autonomní součástí bylo Sdružení jezdeckých klubů, řízené předsednictvem ze

---

¹⁵³ Hahnenkam, J. (1937). *Olympijská Military*. Praha: Československá olympijský výbor, s. 125.

¹⁵⁴ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. červen 2017

¹⁵⁵ Barešová, V., Buchar, B., & Petřík, F. (2005). *Zlatá podkova 1966 – 2005*. Havlíčkův Brod: Interes, s. 32.

¹⁵⁶ Zlatá podkova a Mladí talenti – terénní jízda, zkouška v tahu, vozatajský parkur. Stříbrný třmen – terénní jízda a vozatajský parkur. Mistři opratí pouze vozatajský parkur.

zástupců všech krajů republiky a dále se tedy podílely na organizaci soutěží Zlaté podkovy.¹⁵⁷

V roce 1969 byl na celostátní konferenci v Praze ustanoven Československý jezdecký svaz jako přímý nástupce Ústřední jezdecké sekce. Předsedou svazu byl zvolen František Hoza.¹⁵⁸

Obrázek 24. Vlevo článek k ustanovení ČSJS v časopise *Jezdectví*. Fotografie převzata z časopisu *Jezdectví*, roč. 1969, č. 11. Na obrázku vpravo vidíme vzhled tehdejšího spřežení. Do současnosti prošlo toto sportovní odvětví obrovským pokrokem. Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU

Úroveň jezdeckého sportu u nás pomalu rostla, o jezdeckví byl z řad veřejnosti velký zájem. V roce 1970 uvádí statistika jezdeckého sportu 162 jezdeckých oddílů s 6000 členy. V tomtéž roce byly v Albertovci uspořádány mezinárodní závody všestrannosti (CCI) za účasti jezdců z Polska, NDR a ČSSR. Naši nejlepší jezdci předešlých dekád byli pozváni k zahraničnímu působení v Mexiku a Dánsku.¹⁵⁹ Na vývoji jezdeckého sportu se velkou měrou podíleli i známí jezdci z období první republiky nebo bývalí „dragouni“ z někdejší armádní jezdecké školy v Pardubicích. Například v roce 1972 některé z nich pozval Ing. Jan Schwarz do Havlíčkova Brodu, kde společně připravovali nová pravidla Zlaté podkovy.¹⁶⁰ Cílem bylo obnovení soutěží

¹⁵⁷ Barešová, V., Buchar, B., & Petřík, F. (2005). *Zlatá podkova 1966 – 2005*. Havlíčkův Brod: Interes, s. 36.

¹⁵⁸ Ustanovením ČSJS byla dokončena výstavba nové organizační struktury jezdeckého sportu v ČSSR na federálním základě, která byla zahájena ustavením národních jezdeckých svazů – 28. 10. 1968 Slovenského jezdeckého svazu a 17. 5. 1969 Českého jezdeckého svazu. Ustanovením ČSJS a zvolením jeho orgánů byla také ukončena činnost Ústřední jezdecké sekce ČSTV.

¹⁵⁹ Barešová, V., Buchar, B., & Petřík, F. (2005). *Zlatá podkova 1966 – 2005*. Havlíčkův Brod: Interes, s. 27.

¹⁶⁰ Hrůza, Synek, Buchar, Trost, Prášil a další.

jezdecké všestrannosti a zároveň přiblížení se k pravidlům, podle kterých se v té době již jezdilo v západní Evropě.¹⁶¹

V 70. letech došlo ke strmému nárůstu počtu pořádaných závodů a zvýšení kvality i výkonnosti jezdců i koní. ČSJS vydal v roce 1971 první směrnice pro stavbu parkurů a zavedl profesi registrovaných stavitelů parkurů.¹⁶² Skokové závody tedy postupně dostávali určitou formu a přísnější pravidla. Situace v chovu koní se začala poprvé od konce 2. světové války zlepšovat.¹⁶³ V roce 1974 byla zpracována první *Koncepce rozvoje chovu koní*, která ustanovila tři základní typy koní chovaných u nás.¹⁶⁴

Obrázek 25. Vlevo oficiální plakát The Royal Windsor Horse Show v roce 1975, kde nás reprezentoval Jiří Kocman se čtyřspřežím kladrubských koní. Fotografie převzata z časopisu Jezdectví, roč. 1981, č. 7. Na fotce vpravo je zachycen Václav Opatrný s koněm Viktor na MČSR ve všestrannosti v roce 1979. Fotografie převzata z časopisu Jezdectví, roč. 1979, č.8.

V roce 1972 se olympijské hry konaly v Mnichově. Co se vzdálenosti týče, nastala tedy příznivá situace pro start našich jezdců. Chystali se na ni jak naši skokané (Jiří Pecháček, Dr. Juraj Hanulay, Ing. Andrej Glatz a další) tak jezdci všestrannosti (Dr. Vladimír Matoušek, Erich Režnar, Ing. Jiří David, Jiří Machek či Pavel Mack). Vše vypadalo nadějně a většina do poslední chvíle věřila, že se jim splní dlouholetý sen.

¹⁶¹ Ing. Jan Schwarz z Havlíčkova Brodu patří mezi zakladatele jezdecko vozatajských soutěží Zlatá podkova. Je dlouholetým organizátorem i rozhodčím kočárových disciplín.

¹⁶² Ti po absolvování kvalifikačního kurzu obdrželi kvalifikaci „stavitel parkurů I. třídy“

¹⁶³ Navrátil, J. (2007). *Základy chovu koní*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, s. 47.

¹⁶⁴ 1) Jednostranně užitkový typ pro sportovní a dostihové účely. 2) Mnohostranně užitkový teplokrevný typ s různým podílem krve Anglického plnokrevníka nebo jiných zušlechťujících plemen. 3) Jednostranně užitkový chladnokrevný typ, zejména pro potřeby lesního hospodářství.

Těsně před začátkem OH z účasti našich jezdců z politických důvodů vlivem normalizace sešlo. Bylo to obrovské zklamání.

V historii našeho jezdeckví, z období sedmdesátých let, nesmíme zapomenout na disciplínu **spřežení**. Přestože se jedná o disciplínu, které se ani zdaleka nevěnuje tolik jezdců jako například parkuru, má u nás toto odvětví dlouhou tradici.¹⁶⁵

Úspěchy našich jezdců jsou od poloviny 60. let na mezinárodní úrovni. V době kdy skokový či drezurní jezdcí považovali za úspěch zahraniční výjezd, naši vozatajové do zahraničí nejen jezdili, ale přiváželi i velmi pěkná a cenná umístění (Polsko, Maďarsko, Slovinsko, NDR - Jahnsdorf, NSR – Cáchy). Za první velký mezinárodní úspěch můžeme považovat vítězství Josefa Bělohoubka s kladrubskými koňmi v roce 1968 v německých Cáchách.¹⁶⁶ Roku 1970 bylo spřežení jako čtvrtá disciplína přijato do FEI. O rok později získalo české družstvo na prvním ME v Godollo 10. místo.

V roce 1975 dostala Československá republika pozvání na závody (CAIO) čtyřspřeží do Velké Británie.¹⁶⁷ Ty se jeli v rámci **The Royal Windsor Horse show**, což je dodnes světoznámá jezdecká přehlídka s předlouhou tradicí. V konkurenci devatenácti spřežení (Kanada, Holandsko, NSR, ČSR, Jugoslávie a VB) obsadil kočí Jiří Kocman se starokladrubskými hřebci úžasné druhé místo!¹⁶⁸ Při Velké ceně Poděbrad v roce 1976 byly uspořádány **první oficiální závody čtyřspřeží (CAI)** včetně terénního maratonu.¹⁶⁹ Zúčastnili se jezdcí z Maďarska, Polska, NSR a ČSSR.¹⁷⁰ Dalším úspěchem bylo 4. místo našeho družstva na MS v roce 1978 v maďarském Kecskemétu. Přes všechny tyto a další úspěchy se **první MČSR ve spřežení konalo až v roce 1979** v Humburkách, souběžně s kvalifikačním kolem Zlaté podkovy. Vítězem byl Josef Dymeš před druhým Josefem Šebkem a třetím Jiřím Kocmanem.¹⁷¹ Spřežení bylo v té době naší největší zbraní v mezinárodních utkáních.

---

¹⁶⁵ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 145.

¹⁶⁶ Cáchy – evropské centrum jezdeckého sportu. Město s obrovskou tradicí k jezdeckví. Pořádají se tu největší světové mezinárodní závody. V areálu je obrovská jezdecká aréna pod širým nebem pro 50 tisíc diváků. Dále několik venkovních kolbišť, hal, velké zázemí pro sportovce s veškerým komfortem a rozlehlý přírodní park pro terénní jízdu soutěží všestrannosti a maraton spřežení.

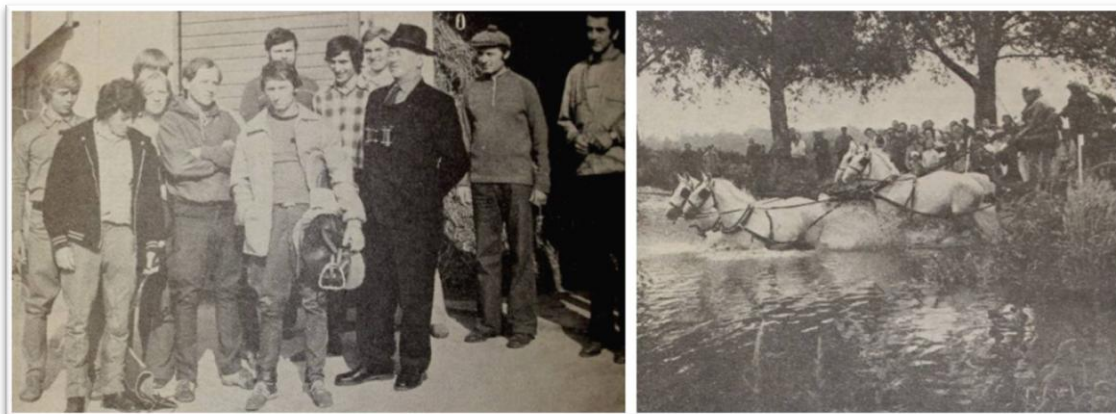
¹⁶⁷ CAIO – oficiální mezinárodní vozatajské závody. Závody nejvyšší úrovně a obtížnosti.

¹⁶⁸ Fiala, P. (2017) *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 145.

¹⁶⁹ CAI – mezinárodní závody spřežení.

¹⁷⁰ Zvítězil maďar Fulop.

¹⁷¹ Neumann, P. (1979). I. mistrovství ČSR ve spřežení. *Jazdeckvo*, roč. 27 (č. 8), s. 149.

Obrázek 26. Na fotce vlevo jsou českoslovenští jezdci, trenéři a ošetřovatelé na mezinárodním mítinku v Berlíně v roce 1979. Foto M. Píšková. Vpravo Jiří Kocman na prvním MČR spřežení při průjezdu vodní překážkou. Rovněž rok 1979. Foto Dr. Záliš.

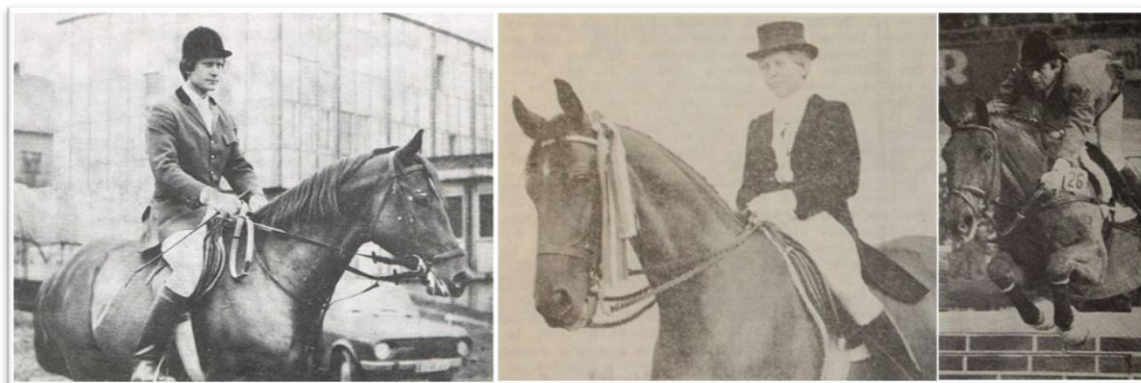
V roce 1976 se OH konaly v kanadském Montrealu a tím pádem se o naší účasti ani neuvažovalo. Na tyto OH ovšem odcestovali pětibojaři ve složení Jiří Adam, Jan Bártů a Bohumil Starnovský, kteří v družstvech získali stříbrné medaile. Jan Bártů navíc v jednotlivcích získal bronz.¹⁷²

Na lepší časy se také blýskalo v parkurovém skákání. Naši jezdci Jiří Pecháček a Andrej Glatz se v **roce 1977 poprvé zúčastnili ME**, které se konalo ve Vídni. O rok později dokonce historicky poprvé startovali Jiří Pecháček a Dr. Juraj Hanulay na **MS v Cáchách**. Ve stejném roce také československá parkurová ekipa odcestovala na závody do Lybie, kde ve Velké ceně zvítězil Miloš Stein s koněm Forint. V letech 1977 – 1979 se v Bratislavě konaly oficiální mezinárodní parkurové závody (CSIO) za účasti mnoha zahraničních hostů (Maďarsko, NDR, NSR, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Švýcarsko, Japonsko). Jiří Pecháček v prvních dvou ročnících zvítězil v Grand Prix, poprvé s koněm Dany a podruhé s Amorem. Československé družstvo bylo dvakrát druhé.¹⁷³

¹⁷² Moderní pětiboj. (2011). Dostupné 8. říjen 2017, z <http://www.pentathlon.cz/cs/Moderni-petiboj-5.htm>

¹⁷³ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

Obrázek 27. Vlevo Jiří Pecháček na koni Dany před startem Grand Prix v Bratislavě v roce 1977. Foto L. Záryba. Na fotografii uprostřed je dekorovaná Vlasta Kadlecová s Arletou jako vítězka MČSR v drezuře v roce 1980. Foto M. Pířová. Vpravo je vítěz prvního ročníku Světového poháru, Hugo Simon na koni Gladstone. Fotografie převzata z časopisu Jezdeckví, roč. 1979, č. 6.

Na mezinárodní scéně se podařilo zrealizovat dlouhodobě a grandiosně koncipovanou vrcholnou soutěž. Jednalo se o Světový pohár v parkurovém skákání. První ročník se konal v sezoně 1978 – 1979, kvalifikační kola probíhala v Evropě a v severní Americe. Finále s účastí nejlepších světových jezdců se jelo ve švédském Goteborgu a vyhrál Rakušan Hugo Simon s koněm Gladstone.¹⁷⁴

Velké naděje si naši jezdci dělaly ve spojení s OH v Moskvě roku 1980. Jednalo se spíš o mítink socialistických zemí, neboť většina světa tyto hry oprávněně bojkotovala. I tentokrát ale byla účast našich jezdců zamítnuta.¹⁷⁵

Na počátku 80. let se zastavil rapidní úbytek koní na našem území, k němuž nepřetržitě docházelo od konce 2. světové války. V roce 1980 bylo u nás chováno zhruba 25 tisíc koní a v následujících letech jejich počet stagnoval. Statistika z roku 1980 uvádí 151 registrovaných jezdeckých oddílů a 7944 členů.

V srpnu roku 1981 se podařilo dokončit nové dostihové závodiště ve Slušovicích. Premiéra se konala 23. srpna a osmi dostihům přihlíželo patnáct tisíc diváků. Ve stejném termínu se v Humpolci jelo finále Zlaté podkovy a zároveň mistrovství ČSR ve všestrannosti a spřežení. V Karlových Varech se konal dostihový den a v Kolíně velké skokové závody. Z těchto informací je zřejmé, že se jezdecký sport na počátku osmdesátých let těšil velké oblibě a nadále přitahoval diváky z řad široké veřejnosti.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Pířová, M. (1979). I. mistrovství ČSR ve spřežení. *Jazdeckví*, roč. 27 (č. 6), s. 126.

¹⁷⁵ Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri, s. 96.

¹⁷⁶ Svoboda, M. (1981). Mistrovství ČSSR a Zlatá podkova ZN v Humpolci. *Jazdeckví*, roč. 29 (č. 10), s. 185.

V roce 1982 byla do FEI přijata další jezdecká disciplína - vytrvalost a o rok později voltiž. Vytrvalost coby nově zařazená jezdecká disciplína, má u nás i ve světě již určitou historii. Vždyť v minulosti i čeští jezdci pořádali distanční jízdy. S moderním pojetím se ale nemohly srovnávat. V 80. letech se u nás začaly pořádat první vytrvalostní závody, které byly známé spíše jako distanční dostihy. Postupem času se délka tratí prodlužovala a došlo k upřesnění a zpřísnění pravidel. Roku 1986 se v Nitře konalo první mistrovství Československa ve voltiži.¹⁷⁷

Pro další zlepšení chovu koní a výběr vhodných koní ke sportu byl u nás v roce 1985 vydán první Přehled sportovních koní. Byl zde zaznamenán výřez nejúspěšnějších sportovních koní v uplynulém roce a to napříč všemi jezdeckými disciplínami. Tato ročenka vychází dodnes a je velice směrodatná.¹⁷⁸

Velkou událostí na mezinárodní scéně bylo prvé uspořádání *Světových jezdeckých her (WEG)* v roce 1990, které jsou v očích veřejnosti nepochybně největší jezdeckou událostí na světě. Jedná se o mistrovství světa všech sedmi disciplín spadajících pod FEI najednou (skoky, drezura, všestrannost, voltiž, reining, vytrvalost, spřežení – čtyřspřeží).¹⁷⁹ Svou velikostí a uznávaností jsou v jezdeckém světě přirovnávané k jezdecké olympiádě (kde se ale soutěží pouze ve třech disciplínách). Konají se každé čtyři roky a cyklus je souběžný s rokem konání ZOH. I v poměru s jinými sportovními disciplínami je tato akce opravdu obrovská. V průběhu her se v místě konání musí ustát kolem pěti set koní a s tím spojené veškeré zázemí, tréninkové prostory, ohromné množství lidí z realizačních týmů, dopravní spojení z letišť kde přistávají koně apod.¹⁸⁰

V souvislosti s obrovským rozmachem vrcholového jezdeckého sportu vyšel pod hlavičkou FEI v roce 1991 Etický kodex. Ten se musí dodržovat na veškerých jezdeckých závodech a má zajišťovat pohodu a zdraví koně.

V 90. letech došlo k velkým organizačním změnám československého a později českého jezdectví. Na počátku 90. let zanikl ČSTV a jednotlivé sportovní odvětví

---

¹⁷⁷ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdectví, s. 163.

¹⁷⁸ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brazda, s. 65.

¹⁷⁹ První ročník WEG se konal ve švédském Stockholmu. Dalšími pořadateli byli 1994 Haag (NED), 1998 Řím (ITA), 2002 Jerez (SPA), 2006 Aachen - Cáchy (GER), 2010 Kentucky (USA) a 2014 Normandie (FRA). Výjimečnost jezdeckého sportu dokazuje pohled do výsledkových listin starých bezmála třicet let. Na medailových pozicích najdeme řadu jezdců, kteří se na vrcholové úrovni objevují dodnes.

¹⁸⁰ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdectví, s. 70.

vytvářely samostatné federace. Po rozdělení Československa v roce 1993 byla jako řádný člen FEI registrována Česká jezdecká federace (ČJF), která je až doposud zastřešuje jezdecký sport u nás.¹⁸¹

Po revoluci do veškerého dění vstoupil soukromý sektor. Většina jezdeckých oddílů se potýkala s finančními problémy, stát již v rámci jednotlivých organizací ani podniků nefinancoval jejich provoz a mnoho jich bylo zrušeno. S tím souvisel i neustálý pokles chovaných koní, který se zastavil až v roce 1995. Koně přecházely do vlastnictví soukromých osob. V průběhu 90. let k nám bylo dovezeno velké množství sportovních koní. Primárně ke sportovním účelům ale zároveň byla podporována šlechtitelská práce v chovu koní a do roku 1996 i nákup živých hřebců a chovných klisen jako oživení českého chovu kvalitním genetickým materiálem.¹⁸²

První olympijské hry v postkomunistické a postsocialistické době se konaly v roce 1992 v Barceloně. Konečně bylo možné reálně uvažovat o účasti. Jiří Pecháček s Gartou bohužel do samotného boje o medaile nezasáhli, ze zdravotních důvodů se zúčastnili pouze kvalifikačních soutěží, ovšem zkušenost to byla nezapomenutelná. Kolem kolbiště ale po dlouhých desetiletích pauzy opět vlála česká vlajka, a my jsme se znovu zařadili k zemím, které se OH budou účastnit.¹⁸³

První mistrovství světa v jednospréžní bylo uspořádáno v roce 1998 v Ebbsu. Reprezentoval nás Petr Vozáb z národního hřebčína Kladruby nad Labem.¹⁸⁴

Poslední disciplínou, která byla dosud přijata do FEI, tudíž i do České jezdecké federace, byl reining jehož první MČR proběhlo v roce 2002 na Nové Americe u Jaroměře.¹⁸⁵

V **roce 2004** na olympijských hrách **v Athénách**, jsme měli zástupce ve všestrannosti a to Jaroslava Hatlu s koněm irského původu jménem Kyrenejennalla's Boy. Umístili se na výborném 22. místě. Na těchto OH získal moderní pětibojař Libor Capaliny bronz. Jaroslav Hatla nás reprezentoval ještě na OH v **Peking**u roku **2008** s klisnou Karlou. Soutěž bohužel nedokončili.

---

¹⁸¹ ČJF sdružuje 7 disciplín – parkur, drezura, všestrannosti, spřežení, voltiž, vytrvalost a reining. Vydává závazná pravidla jezdeckého sportu pro Českou republiku. Tato pravidla důsledně vycházejí z pravidel FEI.

¹⁸² Misař, D. (2011). *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, s. 68.

¹⁸³ Kössl, J. (1998). *Sokol, sport a olympismus*. Praha: Organizační výbor mezinárodní konference, s. 72.

¹⁸⁴ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017

¹⁸⁵ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdectví, s. 25.

Na olympiádě v roce 2012 v Londýně jsme, stejně jako v roce 2016 v Riu de Janeiro, neměli českého zástupce. Do Ria se do poslední chvíle snažil kvalifikovat Aleš Opatrný s koněm VDL Fakír, ale bohužel se mu to nepodařilo. Je potřeba dodat, že není možné srovnávat kvalifikační požadavky na OH například v roce 1924 (pokud nějaké byly) a dnes. Probojovat se mezi světovou elitou, a získat v průběhu dvou let před OH potřebné body do světového žebříčku, je nesmírně těžké. O finanční stránce nemluvě. Samotná účast na olympiádě, je pro jezdce, kteří nereprezentují světové jezdecké velmoci opravdu obrovský úspěch a pokud se to do budoucna někomu podaří, bude to výhra sama o sobě.¹⁸⁶

Současná situace českého jezdeckého sportu byla v minulosti výrazně ovlivněna politickou situací v druhé polovině 20. století. Čeští jezdci mohli pouze výjimečně porovnávat své síly s jezdci ze západních zemí, kde byla v té době úroveň jezdeckví včetně přípravy, vybavení, kvality koní apod. výrazně vpřed. Včetně chovu, který produkoval koně šlechtěné přímo pro jednotlivé jezdecké disciplíny, naopak u nás byl podporován chov koně všestranně využitelného. Po revoluci se situace zlepšovala pouze v souvislosti s finančními možnostmi jednotlivých oddílů, majitelů, podpory ČJF apod. Zvýšení kvality českých koní i vzdělanosti jezdců vzrůstá postupně. Ani dnes u nás není chov koní na dostatečně vysoké úrovni (až na výjimky), aby koně závodící s našimi jezdci dosahovali velkých mezinárodních výsledků. Proto jsme neustále svědky masivního importu koní především ze západu. Konkurence schopnost ve všech odvětvích jezdeckého sportu ale roste, především v parkurovém skákání můžeme v posledních letech vidět velký posun do široké světové špičky.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ Ústní sdělení, Ing. Ivo Exnar, 10. prosince 2017

¹⁸⁷ Misař, D. (2011). *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, s. 74.

Disciplína	Vstup do FEI	První MS	První MČSR/MČR
Drezura	1921	1966	1949
Parkur	1921	1953	1949
Všestrannost	1921	1966	1949
Spřežení – čtyřspřeží	1970	1981	1979
Vytrvalost	1982	1986	1990
Voltiž	1983	1986	1996
Reining	2000	2002	2002

4 Stručná historie a vývoj hipických disciplín v Českých zemích

4.1 Úvod do dostihového a jezdeckého světa

V následujících částech práce se budeme věnovat jednotlivým hipickým disciplínám, včetně jejich historie, vývoje, specifík, náročnosti i pravidlům. Hipické disciplíny se rozdělují do dvou kategorií – **jezdectví a dostihový sport**. Jsou to dva odlišné, světy, které se sice mnohdy v něčem vzájemně prolínají, ale organizace, správa a řízení jsou zcela odděleny a pravidla jsou velmi odlišná.

Veškerá organizace, správa a pravidla dostihů spadají pod Jockey Club, který je zastřešující organizací tohoto odvětví. Oproti tomu jezdectví spadá pod Českou jezdeckou federaci a skládá se z olympijských i neolympijských disciplín. Mezi olympijské patří parkurové skákání, drezura a všestrannost. K neolympijským řadíme spřežení, voltiž, vytrvalost a reining. Do jezdectví se ještě zařazují soutěže parajezdectví, především paravoltiž, paradrezura či paraspřežení.

Do specifické kategorie můžeme zařadit další hipické sporty a hry, jako je například koňské pólo, pushball, horseball nebo džigitovky.¹⁸⁸ V dětské kategorii jsou oblíbené jízdy zručnosti a tzv. židličkované, při kterých děti získávají potřebnou jistotu na koňském hřbetě. Zvláštními disciplínami jsou Hubertovy jízdy a parforní hony. Hubertovy jízdy se konají na podzim a jejich úkolem je slavnostní ukončení sezony. Součástí jízdy bývá překonávání přírodních překážek a v závěru se jede tzv. *halali*, kdy je chycen liščí ocas připevněný na rukávu jednoho jezdců. Parforní hony mají mnohem delší tradici, sahající několik století zpět. Původní parforní hony, se u nás přestali pořádat s I. světovou válkou.¹⁸⁹ Samostatnou kapitolou je moderní pětiboj, který v sobě zahrnuje jezdeckou disciplínu – parkurové skákání.

Vzhledem k tomu, že rozsah tématu a velké množství hipických disciplín by dalece přesáhlo doporučený rozsah práce, budeme se dále věnovat pouze jezdectví a dostihovému sportu.

---

¹⁸⁸ Koňské pólo se vyznačuje rychlou akcí, velkým hřištěm, malým hracím míčkem a pálkami zvanými *mallety*. Tento sport je starý přes 3 tis. let. Od roku 1908 až do konce II. světové války, bylo pólo zařazeno na program OH.

Pushball je jezdecká hra, která se hraje s míčem o průměru 1,80 m. U nás je k vidění například při Jezdeckém dni v Kladrubech nad Labem nebo ve Slatiňanech.

¹⁸⁹ *Původně byla při těchto štvanicích lovená zvěř v závěru usmrcena a v průběhu 19. století se přešlo na anglický způsob honů. Nově šlo již více o sport a zvěř byla vrácená zpět do obory.*

4.2 Dostihový sport

Dostihy patří k jednomu z nejnavštěvovanějších sportovních podívaných u nás, těžko se mezi námi najde někdo, kdo by neviděl nějaký strhující dostih alespoň na televizní obrazovce. Krása dostihů spočívá v dynamičnosti, rychlosti a ve chvílích napětí v cílové rovině. Zároveň je to sport, na který se už od jeho prvopočátků sází a to dostihovému sportu dodává ještě další vzrušení. Nejznámějším dostih u nás je bezesporu Velká pardubická steeplechase, která je vůbec nejstarší živou sportovní událostí na našem území. Chuchelské závodiště zase neodmyslitelně patří k pražským nedělím už od roku 1906 a takto bychom mohly pokračovat dále. Dostihy jsou noblesní událostí, která odjakživa přitahovala diváky všech vrstev. K dosažení vítězství *stačí* být v cíli ten nejrychlejší. Dostihy mají samozřejmě řadu svých specifických pravidel, ale být nejrychlejší je opravdu to hlavní. Vždyť dostihy jsou disciplína, která se po staletí ruku v ruce vyvíjí spolu s Anglickým plnokrevníkem – nejrychlejším koněm světa. Dostihy v zásadě rozdělujeme na cvalové (rovinné, překážkové) a klusácké.¹⁹⁰

Koňské závody se na světě pořádají od nepaměti a jen těžko bychom určili ten opravdu první. Závod koní ale popisoval již Homér v Iliadě. Ve starověku se závody rozmáhaly a to v mnoha místech Evropy. Hlavním hrdinou byl ale jezdec, což je největší rozdíl od novodobých dostihů.¹⁹¹ Již 776 l. př. n. l. byl do programu antických OH zařazen závod koňských spřežení, později také s jezdci na hřbetech. Na mnoha místech Řecka (Olympie, Korynt, Delfy, Pyl) byly stavěny dostihové dráhy – hipodromy. Antický Řím povýšil majitele koní dokonce na zvláštní kastu – *equitus* a dostihy se konaly i v římských provinciích – York, Weatherby nebo Chester v dnešní Velké Británii.¹⁹²

Posuneme-li se o několik století dál, soutěže jezdců na hřbetech koní v 11. století popsaly kroniky na území dnešní Anglie. Ta je také považována za kolébkou novodobých dostihů. První dostihová dráha v Londýně byla vybudována již v roce 1174. Králové navštěvovali tzv. *meetingy*, které měly charakter lidových poutí a v rámci těchto akcí se pořádaly i závody koní. Kolem roku 1580 také pořádala u Salisbury závody koní

---

¹⁹⁰ Při klusáckých dostizích jezdec nesedí na hřbetě koně, ale na dvoukolové sulce tažené koněm. Sulka je mnohem lehčí než antické dvoukolové vozíky, avšak původ těchto dostihů můžeme hledat právě tam. Rozdílem je chod koně – klus. I přesto, že se jedná o nejméně přirozený chod koně, je velmi efektivní. Dnes se běhá na oválných drahách a koně procházejí náročným výcvikem. Klusácké dostihy byly v 18. století velmi oblíbené v Rusku. Dnes se závodí ve Francii, USA, Rusku, Maďarsku a Německu.

¹⁹¹ Dobrouťka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 215.

¹⁹² Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 123.

královna Alžběta I. Dostihové závodiště v okolí Newmarketu bylo otevřeno v roce 1619. Z této doby pochází termín *turf* a *match*.¹⁹³ Jeden z prvních matchů se běžel v roce 1635 u Hyde Parku, ve stejném roce se o koňských závodech poprvé psalo v britských novinách London Post. V té době se již kromě Newmarketu závodilo v Doncasteru a Leicesteru. K velkému rozmachu dostihového sportu došlo za vlády Karla II., který je považován za zakladatele dějin moderního turfu.¹⁹⁴ V roce 1711 bylo například vybudováno závodiště v Ascotu, které si své rysy udrželo dodnes.¹⁹⁵

Dostihový svět tehdy přestal omezovat pozornost pouze na majitele a jezdce, a začal pojmenovávat a vnímat koně i jejich původ. Hlavním hrdinou dnešních dostihů je tak kůň. Jezdec sice je součástí sportovní dvojice ale stejně jako v jiných jezdeckých disciplínách je to kůň, jehož role při závodě je hlavní a kdo podává opravdový sportovní výkon. Jezdec, koně pouze vede.¹⁹⁶

S rostoucím zájmem o dostihový sport započal chov anglického plnokrevníka, který se datuje ke konci 17. století.¹⁹⁷ Zakladateli tohoto plemene byli tři hřebci. Prvním byl Byerley Turk, ukořistěný Robertem Byerleyem při bitvě s Turky u Budapešti. Druhým byl Darley Arabian přivezený ze Sírie a třetím Godolphin Arabian, který se narodil kolem roku 1724 v Jemenu a byl převezen do Francie jako dar králi Ludvíku XIV. od panovníka Maroka.¹⁹⁸

V 18. století procházel turf zásadním vývojem. V roce 1750 již v Anglii existoval Jockey Club, který od roku 1752 organizoval setkání majitelů dostihových koní a pro jejich koně vypisoval dostihy. Ve stejném roce se pořádal první překážkový dostih tzv. *steeplechase*, a to v Irsku na vzdálenost 7240 metrů.¹⁹⁹ Na přelomu 18. a 19. století vzniklo pět klasických tradičních dostihů, které se běhají dodnes – 1000 Guineas, 2000

---

¹⁹³ Turf – původně tento termín znamenal perfektně upravený travnatý povrch pro dostihy. Dnes se jím označuje veškeré dění kolem dostihů.

Match – závod dvou koní na rychlost, jejichž majitelé uzavřeli sázku o peněžitý obnos.

¹⁹⁴ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 12.

¹⁹⁵ Na hlavní ascotský meeting, Royal Ascot, se bez fraku a šedého cylindru nikdo nedostane.

¹⁹⁶ Misař, D. (2011). *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, s. 23.

¹⁹⁷ Výraz *dostih* vlastně znamená výkonnostní zkoušku těchto koní.

¹⁹⁸ Zhruba 80% dnešních plnokrevníků pochází z linie po Darley Araban. Nejméně potomků je po hřebci Godolphin Barb.

Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 17.

¹⁹⁹ Koně vyběhli od kostela v Buttevantu. Cestu ke kostelu v Doneraile si jezdci mohli zvolit sami. I ta nejkratší však měřila 4,5 míle, shodou okolností přesně tolik, kolik později měřila trať liverpoolské Velké národní steeplechase.

Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 7.

Guineas, The Derby Stakes, Oaks (Jarní cena klisen) a St. Leger (pro tříleté hřebce a klisny na vzdálenost 2800m).²⁰⁰ Za zmínku stojí ještě legendární hřebec Eclipse, který kolem roku 1770 běhal rovinné dostihy v Anglii a nebyl nikdy poražen.²⁰¹

Obrázek 28. Vlevo legendární hřebec Eclipse. V 18. století ještě neexistoval dostihový (lehký) sed, při kterém mají dnes žokejové výrazně kratší třmeny a koně tak při dostihu neomezují v pohybu. Na obrázku vpravo je jeden z *matschů*, které se běhaly v okolí Newmarketu kolem roku 1750. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition

Dostihový sport nezaháel ani ve Francii, kde byla první trvalá travnatá dráha vybudována již v roce 1776 v Plaine des Sablos. Ve Spojených státech amerických se poprvé běželo v roce 1665 na Long Islandu.²⁰² Na rozdíl od Evropy ale uběhlo ještě mnoho let, než se v Americe staly dostihy oblíbeným sportem a než se tu objevili první chovatelé anglického plnokrevníka. V Japonsku se novodobé dostihy pořádají od roku 1852. Australský Melbourne Cup se běhá od roku 1861. V roce 1836 si své vlastní derby založila Francie, v roce 1866 Irsko, v roce 1869 Německo a v roce 1884 Itálie.

První zmínka o koňských závodech u nás pochází z roku 1478. Petr ze Šternberka v jednom ze svých dopisů popsal závod svého koně proti chorvatskému soupeři.²⁰³ Kronikář Václav Břežan zaznamenal pak v roce 1561 závod několika koní o cenu čtyř set tolarů v Českém Krumlově. O dalších závodech v rychlosti a s překážkami na našem území jsou zmínky již z roku 1750 a 1760 na Pardubicku a na Královské louce u Prahy.²⁰⁴ Historický přelom v dostihovém sportu v Českých zemích nastal, když

²⁰⁰ Dostihy určené tříletým koním. V průběhu sezony koním připravují ideální test. Klasické dostihy jsou určeny těm nejlepším z nejlepších.

²⁰¹ O tomto koni se tradují až zázračné příběhy. Jeho kariéra ale skončila poměrně brzy, protože nikdo ze soupeřů nechtěl své koně posílat do předem prohraného dostihu. Při jeho startech se používala věta „Eclipse první, zbytek nikde!“

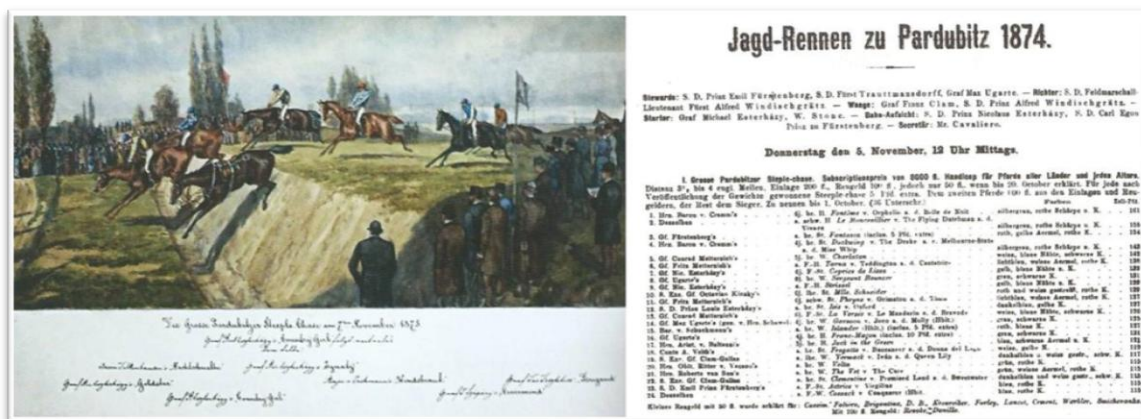
²⁰² O tři roky později si vítěz velké ceny odnášel cennou stříbrnou mísu, která se dochovala dodnes.

²⁰³ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 19.

²⁰⁴ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 256

Ferdinand Kinský, ve druhé polovině 18. století, dovezl do Čech z Anglie první anglické plnokrevníky.

V roce 1839 byl založen první dostihový spolek v Čechách, a to Český závodní spolek pro Čechy a Moravu, v rámci něhož vyšla ve stejném roce *První roční zpráva o koňských dostizích v Čechách*. Podle ní byl první dostih na pražské dráze odběhnut 9. října 1839 u Invalidovny v Karlíně. Byl to match mezi Game Boyem Oktaviana Kinského a Hyppolytem hraběte Renarda.²⁰⁵ První dostihový den byl uspořádán 12. října téhož roku a na programu bylo šest rovinných dostihů včetně jízdy amatérů na jednu míli, tzv. Dámský pohár.²⁰⁶ O dva dny později se konal další dostihový den, tentokrát byl na programu i překážkový dostih, nazvaný Hunter Stakes.²⁰⁷

Obrázek 29. Kresba Aloise Šternberka zobrazuje dnes neexistující překážku na závodišti v Pardubicích v roce 1875. Fotografie převzata z knihy Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot. Vpravo je startovní listina první Velké pardubické z roku 1874. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

V roce 1841 byla v Pardubicích založena Parforsní společnost dle anglického vzoru, která od roku 1842 pravidelně pořádala dostihové dny na pozemcích u Nemošic a u Chlumce nad Cidlonou, přičemž první překážkové dostihy se běžely 14. října 1842 poblíž Trnové u Pardubic. Kurs první steplechase měřil přes dvě míle a obsahoval 18 překážek, většinou širokých vodních příkopů a několik mohutných živých plotů.²⁰⁸ O

²⁰⁵ V tomto dostihu na dvě míle vyhrál Game Boy o tři délky.

²⁰⁶ Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 8.

²⁰⁷ V propozicích stálo: 50 dukátů vklad, 25 dukátů odstupné. Jedna a půl míle, 4 skoky. Zvítězil Splendour s jezdcem Reynoldsem.

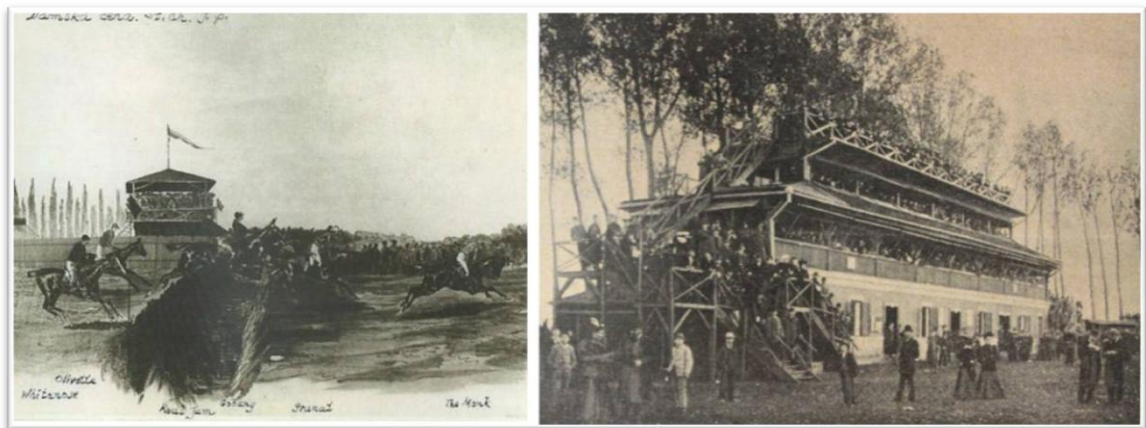
²⁰⁸ V čtyřčlenném startovním poli zvítězil Tom - Tumb v sedle s npor. Markowitzem v čase 4 minuty 46 vteřin. Výsledný čas je nutné brát s velkou rezervou.

Vincenc Auersperg a Octavian Kinský poté založili první dostihové stáje, v nichž byli zaměstnáni angličtí trenéři a ošetřovatelé. Honební a překážkoví koně zakoupeni v Anglii, Irsku a Franciise připravovali na tréninkových drahách v Kolesách a Slavicích u Slatiňan (Vysloužila slavicá dráha je v oboře dodnes patrná).

den později byla uspořádána překážková jízda s názvem Talliho steeplechase. Jezdectví v té době výrazně podporovali šlechtici Kinský, Kaunic, Švarcenberk, Lobkovic a další.²⁰⁹

Dostihové závodiště v Pardubicích, na místě kde ho známe dnes, bylo otevřeno v roce 1856. V polovině 19. století také do Koles přemístil své koně Oktavián Kinský, který zde zároveň vybudoval pískovou dráhu, která slouží dodnes. Byla to tedy jedna z vůbec prvních dostihových drah u nás.²¹⁰

V roce 1860 turfmani založili Český závodní spolek (Böhmischer Rennverein). V Praze byla vybudována další dostihová závodiště, a to na pankrácké pláni u Zelené lísky a v roce 1868 zbudoval Český závodní spolek dráhu na Císařské louce. Sem se postupem času přesunulo veškeré dostihové dění v Čechách.²¹¹ V některých letech zde měly být pořádány i překážkové dostihy.²¹²

Obrázek 30. Na obrázku vlevo je průběh jízdy pánu neboli dostih pro amatérské jezdce s názvem **Dámská cena v roce 1883.** Archiv Adolfa Líbala. **Vpravo je fotka jediné pardubické tribuny na konci 19. století.** Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem.* Pardubice: Helios.

Na Císařské louce dokonce startovala i legendární maďarská klisna Kincsem.²¹³ Dostihy se zde běhaly až do roku 1894, kdy se reguloval tok řeky Vltavy a ostrov byl již pro pořádání dostihů příliš úzký.²¹⁴

²⁰⁹ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině.* Praha: Almanach, s. 256.

²¹⁰ Krátce z historie Velké pardubické. (2011). Dostupné 4. prosinec 2017, z <http://www.vpcp.cz/cs/historie.html>

²¹¹ Zpočátku se vyskytly potíže s diváky, protože mnozí dostihy sledovali z vyšehradské skály, aby nemuseli platit.

²¹² Podle kresby Huga Sternberga z roku 1888.

²¹³ Klisna narozená 17. března 1874 v maďarském národním hřebčíně. Ze svých 54 startů 54 proměnila ve vítězství. Startovala na sedmi evropských drahách. Mezi největší vítězství patří britský Goodwood Cup, rakouské derby, německá Grosser Preis von Hannover a Grosser Preis von Baden. Byla nazývána maďarským zázrakem. Údajně pila pouze vodu z jejího rodného statku, kterou pro ni museli vozit s sebou. Uhylna již ve třinácti letech na těžkou koliku.

²¹⁴ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá.* Praha: Secret partnership, s. 11.

Dostihy získávaly oblibu i v dalších koutech republiky. V průběhu 19. století uspořádala šlechta první dostihy v Brně na Chrlických lukách, ještě před tím se běhalo i na Králově poli nebo v Ráječku. Běhali se zde i selské jízdy a poslední dostihy se zde konaly ve dvacátých letech 20. století.²¹⁵

S vývojem dostihového sportu úzce souvisí i dostihový, jinak řečeno lehký sed. Ten se do podvědomí žokejů dostal až na konci 19. století. Ti velmi rychle zjistili, že pokud mají krátké třmeny, lehké sedlo a jemnější uždění, kůň je ochotný vyvinout mnohem větší rychlost a jezdec mu v pohybu nevadí.²¹⁶

V Pardubicích ještě předtím dozrávala myšlenka uspořádat dostih podobného rámce, jako byla Velká národní liverpoolská steeplechase, která se běhala a dodnes běhá v Anglii. Tam se Oktavián Kinský spolu s princem Emilem Fürstenbergem, Egonem Taxisem a Františkem Auerspergem vydali hledat inspiraci a ponaučení z tohoto dostihu.²¹⁷ Pro uspořádání takto velkého a náročného dostihu u nás, bylo vybráno závodistiště v Pardubicích, které nejvíce vyhovovalo potřebám těžkých skoků, oranic, vodních příkopů apod. První Velká pardubická steeplechase (dále jen Velká pardubická) byla s velkým napětím vyhlížena širokou veřejností. Běžela se v roce 1874 a přilákala hned 14 startujících a až do roku 1880 směli startovat pouze koně narození v Rakousku – Uhersku a v Německu. V prvním období Velké Pardubické (do roku 1917) měli ve startovním poli převahu převážně koně plnokrevní s profesionálními jezdci z Anglie.²¹⁸

Dostih procházel vývojem, jeho dotace činila kolem 3000 zlatých, přičemž zápisné do dostihu bylo 350 zlatých.²¹⁹ Na dotaci dlouho přispíval Jockey Club für Österreich. Za jeden z nejkurioznějších ročníků můžeme považovat ten v roce 1909. Na staru se po mnoha škrtech objevili pouze tři účastníci. Během dostihu žokeje Františka Landnera zaskočil majitel koně, protože kůň Cordon odmítal žokejovi po čtvrté překážce pokračovat. Pokračovali pouze koně Cordon a Kourgan a ti se zastavili na velkých

---

²¹⁵ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 20.

²¹⁶ Tod Sloan při dostihu po klopýtnutí koně spadl na koňský krk. Zachytil se koleny a kohoutkem a překvapeně pozoroval, s jakou rychlostí kůň běžel a zvyšoval rychlost.

Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 7.

²¹⁷ Několik koní těchto majitelů (Effenburg, Büszke a další) se ve Velké národní liverpoolské snažilo uspět, avšak bez výsledku. Šlechtici zjistili, že se jejich koně s britskými měřit nemohou a zřejmě tehdy se rozhodli, že když nedokážou uspět ve velkém překážkovém dostihu v Anglii, uspořádají si podobný doma.

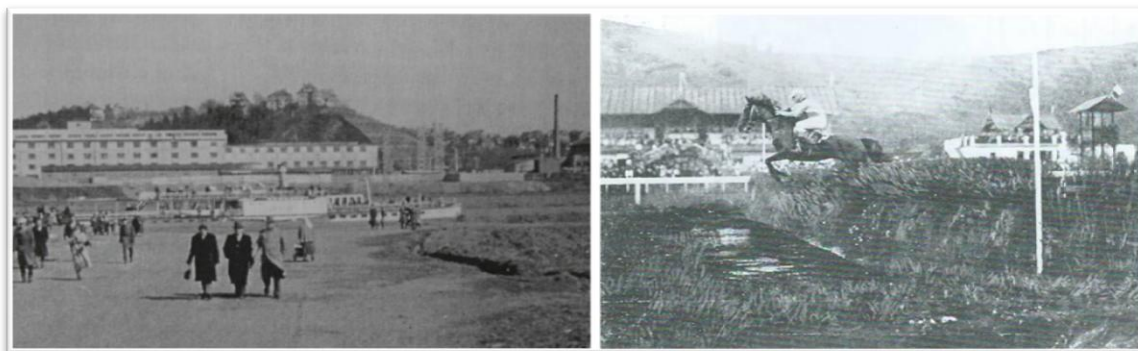
²¹⁸ Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 9.

²¹⁹ Místo na hlavní tribunu stálo 10 zlatých, vstupenka na první místo k stání 6 zlatých. Parkování, tedy místo na povoz nebo kočár rovněž 10 zlatých.

zahrádkách mezi živými ploty, odkud se je diváci pomocí deštníků, vycházkových holí a náležitého hlasu snažili vyhnat. Nakonec byl dostih pro překročení maximálního stanoveného času ukončen bez vítěze.²²⁰ Tento závod jasně ukazuje na průběh dostihů na přelomu 19. a 20. století. S dnešním stylem, rychlostí, profesionálností, připraveností a mnoha dalšími aspekty dostihů, se ty tehdejší nemohly ani v nejmenším srovnávat. Leckdy to možná hraničilo až s groteskou, přesto nemůžeme sportovní výkony tehdejších koní ani žokejů zpochybňovat. Tréninkové metody, vybavení, transport koní na dostihy byly opravdu na zcela jiné, mnohem nižší úrovni než dnes.

V roce 1899 bylo za přítomnosti srbského krále slavnostně otevřeno dostihové závodiště v Karlových Varech.²²¹ Velkou měrou se o jeho vybudování zasloužil jezdecký klub v Karlových Varech, který brzy navázal styky s jezdeckými kluby v Praze a ve Vídni. Secesní tribuna, navržená vídeňskými architekty, je na závodišti dodnes.

Obrázek 31. Na závody do Velké Chuchle se pražané dopravovali vlakem, fiakrem, automobilem, pěšky anebo parníkem. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership. **Vpravo je pohlednice z pražských jarních dostihů v roce 1912.** Archiv Luboš Jeníček.

Vedení Českého závodního spolku si ale bylo vědomo, že je třeba postavit opravdu centrální dráhu v Praze nebo v jejím blízkém okolí. Spolek si pronajal pozemky u Velké Chuchle a výstavba mohla začít.

Slavnostní otevření bylo stanoveno na 23. září 1906 ovšem kvůli nepřízni počasí se běželo až 28. září. V programu tohoto dne byly dvě rovinné zkoušky, dva dostihy přes proutěné překážky a jedna steeplechase.²²² Do Velké Chuchle se na zahajovací meeting sjela opravdu široká evropská špička, angličtí trenéři a žokejové, bookmakeři i zahraniční novináři, kteří informovali, v jakých stájích budou ustájeni koně (ustájení

²²⁰ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 152.

²²¹ Obecní radní usoudili, že by mohly být dostihy vhodnou zábavou pro lázeňské hosty.

²²² Svě koně do dostihů přivezli – kníže Auensperg, rtm. Koller, Trenéři Horáček a Reeves, hrabě Pálfy, hrabě Spadehan, rtm. Hofer, npor. Vondráček, por. Bregant a mnoho dalších.

bylo v té době v okolí Velké Chuchle u soukromníků, kteří svoje stáje poskytli).²²³ Otevření chuchelského závodiště ohromilo širokou veřejnost a dobový tisk nešetřil chválou. Velká Chuchle byla mezi pražany rychle oblíbenou, a dostihová nedělní odpoledne vyhledávanou zábavou. Ve Velké Chuchli se ve dvacátých letech 20. století také odběhly první ročníky tradičních dostihů, jako byla Svatováclavská cena, Pražská podzimní cena (dnešní Cena prezidenta republiky), či Československá cena (dnes Českomoravská cena).²²⁴ 22. května 1921 se zde také poprvé běželo Československé derby, které se tenkrát po vzoru Francie jmenovalo Cena československého Jockey Clubu. Slovem *derby* se označuje klasický dostih dlouhý 2415 metrů a je vypisován pro tříleté koně. Slouží jako chovatelská zkouška mladých koní, kteří tuto trať uběhnou za méně než dvě a půl minuty.²²⁵

Dne 28. března 1919 na schůzce členů Českého závodního spolku a dalších osob byl založen Československý Jockey Club. První valná hromada se uskutečnila 3. května 1919 a prvním předsedou by zvolen Bohumír Bradáč.²²⁶ Během roku se Jockey Clubu podařilo uspořádat Československou cenu a Velkou pražskou podzimní cenu.²²⁷

Na pardubickém závodišti se v té době běžel už 48. ročník Velké pardubické. Právě do roku 1922 se dostih běhal jako handicap, což znamenalo, že váhu, kterou koně v dostihu nesli, určoval handicaper na základě skutečných výkonů v překážkových dostizích, které Velké předcházely.²²⁸ Po roce 1922 se již váha jezdce určovala podle věku koně.²²⁹

Na konci roku 1923 byla vydána první československá plemenná kniha. Hřebčín Napajedla byl v té době již jedním z našich nejlepších chovů.²³⁰

V meziválečném období zažívaly dostihy a celkově jezdecký sport obrovský

---

²²³ Na první dostihový den vypravily C. a k. dráhy jeden zvláštní vlak se 1650 osobami z nádraží Františka Josefa (Hlavního), ze Smíchovského nádraží pak přijelo dalším spojem 1150 lidí. Parníky připlulo 4000 diváků a na parkovišti se vedle drožek a fiakrů nacházel tucet automobilů. Obecní zastupitelstvo toho dne vydalo *...přísný zákaz veškerého předjíždění při jízdě do obce Velká Chuchle a zpět...*

²²⁴ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

²²⁵ Vyhrál lehce o pět délek hřebec Boxerl. První kůň v majetku českého majitele vyhrál derby v roce 1923.

Dobroruka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 218.

²²⁶ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 101.

²²⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 143.

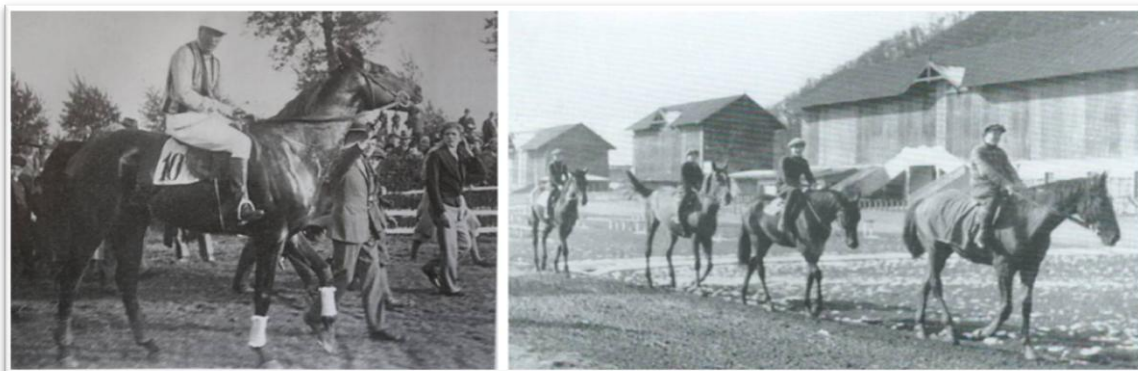
²²⁸ Cílem handicapových dostihů je dát všem koním stejnou šanci na vítězství. Proto nesou nejlepší koně nejvyšší hmotnost a naopak. Tato praxe vznikla v Anglii.

²²⁹ čtyřletí 60 kg, pětiletí 66 kg, šestiletí a starší 67 kg. Dnes mohou ve Velké pardubické steeplechase startovat koně šestiletí a starší.

²³⁰ Dalšími byly: Šamorín, Topolčianky, Nemošice, Tlumačov, Xaverov a další.

progres.²³¹ Českému Jockey Clubu se podařilo pronajmout všechny chuchelské pozemky až do roku 1948, byly upraveny a vylepšeny prostory tribuny a hlediště. Bohužel po vypuknutí II. světové války byl na závodiště zakázán vstup židům, jejich koně byli zabaveni a mnozí majitelé dostihových stájí popraveni.²³² V roce 1925 Jockey Club vydal tolik potřebnou Plemennou knihu, přesně registrující plnokrevníky v našich zemích.

Obrázek 32. Na fotce vlevo je Rudolf Popler a Gyi Lovam! po vítězství ve Velké pardubické v roce 1930. Archiv Jetřich Hemský. Vpravo tréninkový lot před zazimovanými tribunami Velké Chuchle kolem roku 1932. Jezdci Bořík, Pecháček, Havelka a Merta. Archiv Karla Havelky.

V období první republiky prospívala i Velká pardubická, která si zachovala své typické rysy, pozvolna se zvyšoval počet startujících a rostla mezinárodní prestiž tohoto dostihu.²³³ Na dotacích se jen v hlavním dostihu vyplácela částka 108 000 Kč pro první čtyři v cíli.²³⁴ To přilákalo koně a jezdce z Francie, Itálie, Polska, Rakouska a především z Německa, Velké Británie a USA. Diváci se do Pardubic sjížděli rovněž z celé Evropy.²³⁵ V roce 1932 se během dostihů v Pardubicích smrtelně zranil kpt. Rudolf Popler, po kterém je dnes pojmenován jeden ze skoků na trati. Rudolf Popler byl jedním z nejlepších a nejvšestrannějších jezdců meziválečného období.²³⁶ Československo reprezentoval na OH v Paříži v roce 1924 a v Amsterdamu v roce 1928.²³⁷

²³¹ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 125.

²³² Mimo jiných i Ing. Bohumil Tichota, několikanásobný šampion panských jezdců. Na jeho památku nese Podzimní cena klisen název Memoriál ing. Tichoty.

²³³ Specialitou pardubického závodiště je oranice, kterou se v průběhu dostihů několikrát probíhá. Pro koně je tento terén mnohem náročnější než tráva a bere jim mnoho sil.

²³⁴ Z vyhrané částky v dostihu má vždy největší podíl majitel, malou část z této sumy bere jezdec. Trenér bere procenta z výhry, ale platí pravidlo, že trenér bere víc než jezdec.

²³⁵ Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 11.

²³⁶ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 92.

²³⁷ Devětkrát startoval ve Velké pardubické a dvakrát ji vyhrál.

Obrázek 33. Kolektiv jezdců trenéra Rosáka v roce 1936. Zleva Holý, Havelka, Houra, Trávníček, Mildorf, Herman a Merta. Archiv Karla Havelky. Na fotce vpravo betonová tribuna v Pardubicích před II. světovou válkou. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

Novým dostihovým závodištěm bylo závodiště na okraji lázní Poděbrady, které nechal vybudovat Zdenko Radslav Kinský. První dostihy se zde běžely v roce 1936. Závodiště mělo podobné parametry jako Velká Chuchle, byla zde špičková dráha s dlouhou cílovou rovinou. Po II. světové válce zde byl provoz přerušen a nakonec závodiště zaniklo úplně.²³⁸

V září roku 1944 byly dostihy ve Velké Chuchli přejmenovány na *Chovné zkoušky s vyloučením veřejnosti*, český turf dále skomíral a vedení Jockey Clubu se zmocnili němečtí okupanti.²³⁹

Po určité pauze během II. světové války se svět turfu znovu naplno rozběhl a to v roce 1946. Ve stejném roce se u nás poprvé běžel nejdelší klasický dostih St. Leger, který vyhrál šampion Josef Šach.²⁴⁰ Politická situace ovšem i nadále ovlivňovala příchod a odchod mnoha jezdců, trenérů a majitelé dostihových stájí.²⁴¹

V roce 1947 byla otevřena Učňovská škola jezdců, později střední odborné učiliště. Byli sem přijímáni výhradně hoši ve věku čtrnácti až šestnácti let, tělesné váhy

²³⁸ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 108.

²³⁹ 7. května 1945 okupační vojska obsadila Velkou Chuchli včetně asi dvou set koní. Trenér Karel Šmejda, se i navzdory zákazu vycházení vydal koně alespoň částečně zaopatřit, ale po cestě ke stájím byl nacisty zastřelen. 9. května zase fašisté u restaurace Start vyhodili do vzduchu vlak s municí. Uhořelo několik dobrých koní v blízkých stájích, včetně Cyklona – vítěze Velké jarní ceny.

²⁴⁰ V dostihových programech se dočteme, že koně sedlá jezdec, amatér nebo žokej. Amatér je označení pro jezdce, který se dostihům věnuje ve svém volném čase jako koníčku. Žokej je jezdec, který zaznamenal 50 vítězství. Ten kdo jich má přes 150 již je nazýván šampionem. Do tištěných podob programu se používá pouze označení jezdec a žokej.

St. Leger je nejdelší rovinný dostih. Kůň, který zvítězí v závodě na 1600 metrů, v derby a v St. Leger, před sebou má skoro vždy velkou kariéru.

²⁴¹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 22.

do 37 kilogramů. O dva roky později byl schválen návrh na pořádání mezinárodních mítinků socialistických zemí. Mezinárodní srovnání jezdců a koní je pro vývoj daného sportu velice důležité a ve všech ohledech prospěšné. Samozřejmě v nejlepším případě by to bylo srovnání s dostihovou úrovní států západní Evropy, o tom se ale v té době českým jezdcům mohlo jen zdát.

V poválečném období se u nás klusácké dostihy i chov jen velmi těžko vzpamatovávaly. V roce 1953 se jel teprve druhý ročník (první mezi válkami) Československého derby klusáků pro čtyřleté hřebce a klisny. Jako trenéři klusáků v té době působili F. Macek a J. Kaplan.²⁴² Dále to byli Kolátor, Bartíšek, Mašek a další.

Obrázek 34. Pardubické závodiště v roce 1944. Jsou patrné krátery po bombardování. Archiv Jaroslava Hájka. Vpravo žokej Jaroslav Mašek a Symbol po vítězství v Československém derby v roce 1954. V tomto roce se také stali držiteli Trojkoruny. Archiv Tomáše Hromádky.

Po komunistickém puči byl v roce 1950 rozpuštěn Jockey Club a všechny stáje nyní spadaly pod státní správu. Dostihy nově pořádal Československý dostihový spolek, který ale působil jen tři roky a v roce 1953 byly organizace dostihů i chov koní u nás svěřeny Státnímu závodišti Praha.²⁴³ V roce 1953 bylo otevřeno závodiště v Lysé nad Labem a o rok později v Netolicích.²⁴⁴ V padesátých letech procházela určitou krizí i Velká pardubická.²⁴⁵ Závodišti se dostávalo jen té nejnужnější údržby, tribuny naprosto nestačily a stáje včetně zázemí pro jezdce pomalu chátraly. Na druhé straně ale rostl zájem zahraničních jezdců o účast. Nejčastěji sem jezdili Rusové, Maďaři, Bulhaři,

²⁴² Jindřich Kaplan v sulce vyhrál 64 dostihů u nás i v zahraničí.

²⁴³ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 293.

²⁴⁴ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 22

²⁴⁵ Neustále se zmenšoval prostor závodiště, kolísala i dotace tohoto dostihu vlivem poválečných ekonomických problémů. V průběhu dostihu docházelo k mnoha pádům (v té době mohl ještě žokej na koně znovu nasednout a pokračovat v dostihu), do cíle koně dobíhali s obrovskými rozestupy.

Rumuni a také Němci z NDR.²⁴⁶ Dostihový mítink v rámci Velké pardubické trval čtrnáct dní, přičemž hlavní vrchol se běžel druhou neděli včetně Ceny Vltavy, Ceny Labe, Ceny Marici, Ceny Dunaje.²⁴⁷ Od roku 1950 se Velké pardubické smějí účastnit koně šestiletí a starší a každý účastník musí splnit kvalifikační požadavky.²⁴⁸ Nejlepší rovinový jezdci tohoto období byli K. Havelka, F. Huleš, J. Bořík, J. Šach a další. Mezi trenéry byli neúspěšnější J. Houra, J. Celler, F. Hurban a mnozí další.²⁴⁹

V průběhu 60. let docházelo v našem turfě ke stagnaci až propadu. Mnoho dostihových odborníků, ať už trenérů nebo jezdců odešlo. Největší podíl na tom ale samozřejmě měla naprostá izolace od zbytku světa.²⁵⁰ Klusácké dostihy procházely rovněž krizí. Stadiony pro tyto dostihy (Bratislava, Praha – Letná) již byly zrušeny a od roku 1964 chátrala také naše jediná speciální klusácká dráha v Mariánských Lázních. Dalším nepříznivým vlivem byl velký prodej klusáků mezi lety 1964 – 1969, kdy se klusáci prodávali z hřebčince v Tlumačově do Rakouska a Itálie.²⁵¹ Jako trenéři klusáků v té době působili O. Valouch, O. Nagy, M. Grégr a V. Dohalský. V roce 1965 byla otevřena dostihová dráha v Mimoni a na Albertovci.²⁵² Provinční dostihy se v té době běhaly ještě v Bohdanči, Lysé nad Labem, Xaverově, Netolicích a Stěžerech u Hradce Králové.²⁵³ Nejúspěšnějším žokejem šedesátých let byl bezesporu Vlastimil Smolík.²⁵⁴

V rámci SSM byl v roce 1970 založen Turf klub, který představil anketu *Kůň roku*, a v následujících dvaceti letech se spolu s časopisem *Jazdecko* snažili pomoci dostihovému sportu s jeho propagací. V sedmdesátých letech bylo u nás registrováno 130 dostihových stájí. Během roku 1976 se u nás běželo 113 klusáckých dostihů s celkovou dotací 950 tisíc Kčs. V Rakousku nebo Maďarsku se dostihů odběhlo až

---

²⁴⁶ V rámci Velké pardubické se vypisovala ještě Cena Kladrub, kde mohli závodit pouze polokrevní koně. Byl to dostih pro státní plemenářské chovné ústavy, měřil 3600 metrů se středně těžkými skoky.

²⁴⁷ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 57.

²⁴⁸ Každý účastník musel odběhnout alespoň dva překážkové dostihy.

Záliš, N. (1979). *Bílí koně starokladrubští*. Hradec Králové: Kruh, s. 28.

²⁴⁹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 126.

²⁵⁰ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 50.

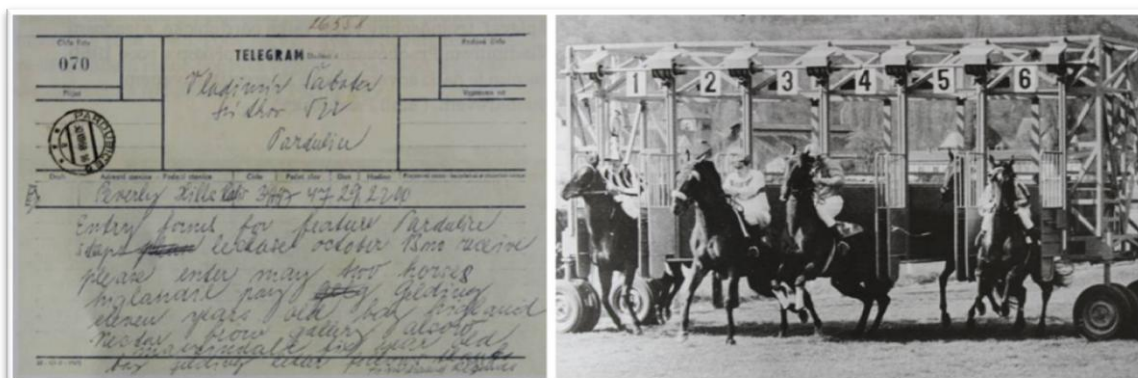
²⁵¹ Stav se snížil až na osm chovných klisen.

²⁵² Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 302.

²⁵³ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 124.

²⁵⁴ Vlastimil Smolík (1945 – 1994) se vyučil ve Velké Chuchli. První vítězství získal už jako učeň v roce 1962 v sedle koně Fíka, první šampionát jezdců vyhrál o pět let později. Od roku 1978 si udržel pozici nejlepšího jezdce Československa nepřetržitě třináct let. Během své kariéry získal 659 vítězství a šestkrát vyhrál Československé derby. Jeho rekord v počtu vyhraných rovinných dostihů během jedné sezony překonal v roce 1989 až Václav Janáček.

desetkrát tolik.²⁵⁵

Obrázek 35. Telegram, v němž americký jezdec Tim Durant žádá V. Šabatu, aby přihlásil dva jeho koně do Velké pardubické 1968. Ta se ale po srpnové okupaci nekonala. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios. Na fotce vpravo je první chuchelský start z boxů 8. dubna 1973. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership.

Rok 1972 byl výjimečným ročníkem Československého derby, protože ho poprvé a zatím naposledy vyhrála žena – Míla Hermansdorferová. Ta svůj úspěch popisuje takto „...V den derby jsem se pečlivě upravila. Zvláštní pozornost jsem věnovala napudrování, aby lidi nepoznali, kdybych byla strachy bledá. Hlavně jsem však věděla, že trenér přichystal na soupeře nový trik. Využil dostihového řádu a zaplatil poplatek za to, aby Crapom nemusel před dostihem do paddocku a ani na slavnostní přehlídku kandidátů derby.²⁵⁶ Sedlali jsme ho ve stáji, aby se nenervoval. Na dráze jsme se objevili ve chvíli, kdy koně absolvují zkušební cval a jdou ke startu. Tušila jsem, jak ochozy šeptají Crapomovo jméno...“²⁵⁷

Do pořádání dostihů začaly zasahovat i technické pokroky jako startovní boxy (používají se pro startování rovinných dostihů), lepší úprava povrchů, zavádění zavlažování apod. Úspěšní rovinní jezdci 70. let byli V. Smolík, F. Huleš, J. Šach, J. Košťál. Mezi nejúspěšnější trenéry patřili J. Mašek, J. Křišťůfek, F. Vítek a další.²⁵⁸

²⁵⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 294.

²⁵⁶ Paddock – ohrazené místo na závodišti, kde se koně před dostihem vodí a jezdci na ně nasedají. Diváci také mohou koně vidět zblízka a sázkaři na poslední chvíli vsadit na koně, který vzhledově vypadá v nejlepší formě.

²⁵⁷ Od následujícího roku v žádných propozicích klasických dostihů nechybí větička – Všichni startující se musí zúčastnit slavnostní přehlídky.

²⁵⁸ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 127.

V osmdesátých letech ještě pokračovaly mezinárodní mítinky, ale československý turf procházel dalším obdobím stagnace.²⁵⁹ Přesto byla v roce 1981 ve Slušovicích otevřena nová dostihová dráha. V posledním roce před politickými změnami bylo u nás dvanáct československých Plemenných knih anglického plnokrevníka.²⁶⁰ Na konci této dekády se v Pardubicích zrodil další fenomén.²⁶¹ Železník, který čtyřikrát vyhrál Velkou pardubickou. Pokaždé s žokejem Josefem Váňou.²⁶²

Po roce 1989, stejně jako ve všech sportovních odvětvích, došlo k výrazným změnám a to jak organizačním tak především finančním. Ve všech pádech se rychle skloňovala slova zisk, úspory, náklady a další. Dostihový sport bylo nutné přetransformovat do nově vzniklých poměrů soukromého vlastnictví. Dostihových závodů se dotkly restituce, díky kterým byly areály vráceny původním majitelům, a ne všichni měli zájem pokračovat s podporou dostihového sportu.²⁶³ Některé dráhy se ale podařilo odkoupit. Dostihové stáje nyní také patřily soukromníkům a spolupráce s hřebčínou začala rychle váznout. Do České republiky se v zápětí začali dovážet koně ze západu a tradiční český chov neměl odbyt a uplatnění. V devadesátých letech se dostihový sport opět výrazněji vrátil do vrstev zámožnějších lidí, protože držení koní včetně veškerých nákladů na provoz je obrovsky nákladné.

---

²⁵⁹ Jen pro zajímavost, v roce 1980 bylo v Československu evidováno 947 hřebců, klisen a hříbat (nepočítali se tedy valachové) Anglického plnokrevníka. Velká Británie jich evidovala 16 167, Austrálie dokonce 64 000. Od druhé světové války počet koní v Československu poměrně prudce klesal až do roku 1995, což se samozřejmě podepsalo i na počtu Anglických plnokrevníků avšak ne v takové míře jako u jiných plemen.

²⁶⁰ Klisna Arva, narozená v hřebčíně Napajedla v roce 1985, byla věku jednoho roku vydražena za rekordní sumu 530 000 Kč. Koupila jí stáj PP Topolčianky a později vyhrála tzv. Trojkorunu (kůň, který v jednom roce vyhraje Derby, Oaks a St. Lager).

²⁶¹ Železník se narodil 29. dubna 1978. Začínal ve stáji Agrochemického podniku Slavkov u Brna a dostihovou abecedu ho učil Josef Miška. Při jeho premiéře ho jel František Novák, při druhé účasti Antonín Novák a ani jednou nedokončil. V roce 1987 ho poprvé a navždy provedl dostihem Josef Váňa a zvítězili lehce o dvanáct délek a do té doby v nejlepším čase. Vyhráli i dva následující ročníky. V roce 1991 společně vyhráli počtvrté i přes pád na Poplerově skoku (tehdy Josef Váňa znovu nasedl, což již v dnešních pravidlech není možné). Téhož roku byl Železník potřetí vyhlášen koněm roku. Celkem startoval ve Velké pardubické osmkrát a svůj zasloužený důchod si užíval do šestadvaceti let.

²⁶² Josef Váňa (1952) – naprostý fenomén Velké pardubické. Je její nepřehlédnutelnou postavou, protože v ní startoval osmadvacetkrát a osmkrát zvítězil. Výčet jeho vítězství a úspěchů v dalších dostizích by vydalo na samostatnou knihu. Poměrně brzy se vydal i na trenérskou dráhu, která je neméně úspěšná jako ta jezdecká. V začátcích trénování se orientoval především na německé překážkové dostihy, které ale ztratily oblibu a tak se přesunul do Itálie, poté do Francie. V dnešní době je jedním z nejlepších trenérů a obrovskou zkušeností a odhadem na koně. Dokáže na dostihové dráhy vrátit koně zraněné nebo všemi odepsané.

²⁶³ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 91.

Obrázek 36. Vlevo nástup ekip při Mezinárodním mítinku v Praze v roce 1981. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership. Na fotce vpravo je legendární dvojice Josef Váňa a Železník při průjezdu cílem Velké pardubické v roce 1989. Archiv Pavla Khola.

Tyto události se výrazně podepsali i na pořádání samotných dostihů. Financování závodů a vyplácení prémie se již neopíralo o státní sektor, ale museli se nacházet sponzoři či dlouhodobí partneři jednotlivých mítinků.²⁶⁴

V nové, otevřené době český turf převzal označení dostihů, které bylo zavedeno ve Velké Británii, Francii, Itálii, Německu a Irsku. Jedná se značení symboly Gr.1, Gr.2, Gr.3, kdy *Gr* znamená Group race. Cílem je označení dostihů nejvyšší kvality.²⁶⁵ V České republice se pořádají tři dostihy Gr.3 a 9 Listed dostihů ročně.²⁶⁶

V roce 1990 byl v Brně ustanoven Svaz chovatelů dostihových koní a ve stejném roce založil Ing. Chaloupka Fond na podporu a záchranu koní. Zemědělská družstva se samozřejmě potýkala s nerentabilitou dostihových stájí a družstva zanikala. Přes všechna úskalí porevolučního dění se v roce 1991 otevřela nová tribuna a zcela přebudované závodíště v pražské Velké Chuchli.²⁶⁷ Od roku 1992 pořádala dostihy ve Velké Chuchli Asociace profesionálních trenérů, jezdců a ošetřovatelů a Unie československého turfu, od roku 1993 potom Spolek majitelů dostihových koní a nakonec od roku 1994 Dostihové závodíště a. s. Československé derby bylo po rozdělení republiky logicky přejmenováno na České derby, které se zatím jedinkrát konalo jinde než ve Velké Chuchli a to v roce 1995 v Karlových Varech.²⁶⁸

Přes počáteční rozpaky se turf u nás vzpamatoval a v roce 1997 byla otevřena

²⁶⁴ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 24.

²⁶⁵ Nejlepší dostihy s nejlepšími koňmi jsou ve skupině Gr.1.

²⁶⁶ Listed – dostihy nižší kvality než stupeň Gr.3.

²⁶⁷ Vlastimil Smolík šestkrát vyhrál derby a rekord v počtu vítězství drží dodnes.

²⁶⁸ Důvodem byla insolvence pražského pořadatele.

závodiště v Brně Dvorech a v Mostě.²⁶⁹ O rok později se běžely první dostihy ve Světlé Hoře a v Kolesách. Změny se děly i na pardubickém závodisti. Byla vybudována nová tribuna, která mírně zasáhla do kursů několika dostihů. Pardubice se ale nyní mohou pyšnit dostihovým závodisti evropských norem. Byly také zmenšeny a upraveny některé skoky, díky čemuž se staly bezpečnější a snížil se počet zraněných koní.²⁷⁰

V srpnu roku 2002 postihla závodisti ve Velké Chuchli pětisetletá voda a skoro rok bylo závodisti uzavřeno.

V současné době se běhá na závodisti v Karlových Varech, Mostě, Netolicích, Mimoni, Lysé nad Labem, Velké Chuchli, Kolesách, Pardubicích, Světlé Hoře, Brně a Slušovicích. Turf v České republice je ustálený, v převážné většině dostihů vítězí koně importovaní, což je jedna z věcí, kterou by si asi ne jeden dostihový fanoušek přál změnit. Dostihový sport je neuvěřitelně dynamický a divák si může vybrat ze široké škály běhaných dostihů a to jak v typech tak úrovních. Stejně jako ostatní hipické sporty, je ten dostihový finančně náročný.²⁷¹ V mnoha a mnoha případech jde u majitelů spíše o jakýsi koníček, radost z celého dění kolem koní než čekání na zisk. Jen pro představu, kůň, který v roce 2017 vydělal na dotacích nejvíce peněz, se jmenuje Trip to Rhodos. Narodil se ve Francii, reprezentuje stáj doktora Charváta, trénuje ho Pavel Tůma a v sezoně 2017 vydělal 2,69 milionu korun (za celou dosavadní kariéru 7,8 milionu).²⁷²

Obrázek 37. Těsně před startem 125. Velké pardubické. Foto Vladimír Valenta. Na obrázku vpravo koně v průběhu 127. Velké pardubické překonávají Taxisův příkop. Foto Pavel Dobrý.

²⁶⁹ Jedině dostihové závodisti u nás, které má k dispozici přímou dráhu pro krátké dostihy na 1000 a 1200 metrů. Ovál je postaven na velebudické výsypce v rámci rekultivace krajiny.

²⁷⁰ Koně, kteří ve Velké Pardubické dokázali vyhrát třikrát – Lady Anne, Brigand, Epigraf, Sagar, Železník 4x, Peruán, Sixteen, Tiumen a Orphe des Blins)

²⁷¹ O běžný chod dostihové stáje se stará velké množství lidí. Vedle jezdců a trenérů jsou to ošetřovatelé, kovář, veterinář, pracovníci kolem kydání koní, vodění do výběhů a další.

²⁷² Statistky. (2017). Dostupné 21. březen 2018, z <http://www.dostihyjc.cz/statistiky.php>

4.2 Parkurové skákání

Parkurové skákání je mezi jezdeckými disciplínami bezesporu tou nejrozšířenější.²⁷³ Přitom jako sportovní disciplína vzniklo poměrně pozdě a je tedy jedním z nejmladších odvětví jezdeckví.²⁷⁴ Počet parkurových závodů pořádaných u nás, dalece převyšuje ty ostatní. Je to jediná jezdecká disciplína kde výsledek dvojice bezvýhradně určuje počet trestných bodů zároveň s dosaženým časem. Nijak zde nerozhoduje lidský faktor. Zjednodušeně lze říci, že k dosažení co nejlepšího výsledku je potřeba překonat předem daný kurz parkuru s určitým množstvím překážek a inkasovat co nejméně trestných bodů. Překážky jsou umělé a postavené tak, aby je kůň snadno shodil a přitom si neublížil.²⁷⁵ Parkurové skákání je pro diváky velmi atraktivní. Při nejvyšších soutěžích jezdec a kůň překonávají skoky vysoké až 1,6m a předvádí opravdu vrcholný sport.

Tato jezdecká disciplína má své kořeny v parforních honech, štvanicích na divokou zvěř a později v překážkových dostizích. Jezdci a koně během honů přirozeně překonávali padlé stromy, náspy, příkopy, zdi apod.²⁷⁶ Díky tomu patřilo k honebnímu ježdění vždy i skákání. Teprve v polovině 19. století si jezdcí, kteří se již nehonili za divokou zvěř, nechali do cesty vědomě postavit překážky a začali tak tento sport rozvíjet. V počátcích docházelo k častým pádům a zraněním. Sed jezdců nad skokem se ještě ani zdaleka nepodobal tomu dnešnímu. V průběhu skoku se zakláněli, koně vyváděli z rovnováhy a ty nemohli, kvůli posunutému těžišti, dostatečně zvedat zadní nohy. Mnohdy šlo i o život.²⁷⁷

Jezdecké armádní školy v Pinerolo a Tor di Quinto v Itálii, stejně jako francouzská škola v Saumuru a španělská škola ve Vídni upřednostňovaly při skákání rovněž tzv. těžký sed a dlouhé třmeny.²⁷⁸ Pro armádní jezdce bylo překonávání překážek výzvou

---

²⁷³ Stejný trend je možné pozorovat i v České republice.

²⁷⁴ Parkurové skákání neboli parkur, též parcour i parkúr (z francouzského – umění přesunu).

²⁷⁵ Termínem parkur se běžně označuje celý předem daný kurz, který musí soutěžní dvojice překonat, včetně množství skoků a to od startu do cíle.

²⁷⁶ Zavedení zákona o ohrazování přineslo v Anglii novou výzvu především pro honební jezdce. Krajina byla protkána ploty a zídkami, protože obecní půda byla rozdělena mezi jednotlivé statkáře. To znamenalo, že ti, kteří se chtěli oddávat své zálibě, potřebovali koně, kteří dobře skákali.

²⁷⁷ Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition, s. 216.

²⁷⁸ Vysoká jezdecká škola v Cadre Noir v Saumuru byla založena již v roce 1815.

ale například italské kavalerie a důstojníci měli zákaz účastnit se honebních jízd, protože při nich docházelo k velkým ztrátám a zraněním.²⁷⁹

Skutečné skákání začalo až se zavedením lehkého sedu, při kterém jezdec neruší rovnováhu koně nad skokem a kůň může naplno využívat hřbet a krk. Lehký sed propagoval **kpt. Federico Caprilli**, který působil v jezdeckých školách kavalerie v Pinerollo a Tor di Quinto.²⁸⁰ Iniciátory tohoto sedu byli pravděpodobně již v roce 1842 v npor. Karel Kegel a trenér Freiherr von Fuchs-Nordhoff z jezdecké školy v Hannoveru kolem roku 1888.²⁸¹ Caprilli uvedl lehký sed do praxe v armádním ježdění. Přijetí a rozšíření tohoto stylu však nebylo jednoduché, trvalo téměř dvacet let.²⁸²

Ve Francii, kde byly hony a štvanice také velmi oblíbené, se již nějakou dobu soutěžilo při jízdách přes překážky v terénu, což ale nebylo divácky příliš atraktivní, protože na skoky v terénu bylo špatně vidět. Za první oficiální skokové závody je považována soutěž v Leinster Lawn v Dublinu, uspořádaná 15. dubna 1864, kde koně skákali do výšky a do dálky přes překážky postavené z prken.²⁸³ Soutěž probíhala jako výkonnostní zkouška koní připravovaných pro parforsní hony. Ve stejném roce byla založena Francouzská jezdecká společnost, která ročně organizovala šestery závody v Paříži, po které se přidala i další města jako Bordeaux, Vichy, Nancy či Lille.²⁸⁴ Skutečné parkurové skákání probíhalo o rok později, kdy se v Paříži konal concours hippique, na kterém byli účastníci hodnoceni při předvádění skoků přes řadu přírodních překážek. Skokové ježdění se poté poměrně rychle přesunulo na uzavřená kolbiště.²⁸⁵

---

²⁷⁹ Smart, J. (1987). *Showjumping: Preparation, training and competition*. The Crowood Press Ltd, s. 15.

²⁸⁰ V roce 1902 v Turíně tímto stylem dokázal s koněm Mellopo překonat skok o výšce 2,08 m a skok do dálky 7,40 m.

²⁸¹ Těžko lze odhadnout, zda se Caprilli nechal inspirovat nejen zmíněnými pány nebo „opičím sedem“ legendárního amerického žokeje Sloana či podobnými myšlenkami maďarského grófa Dénes Szecheny, jehož práce vyšla v italském překladu v Milánu již v roce 1873.

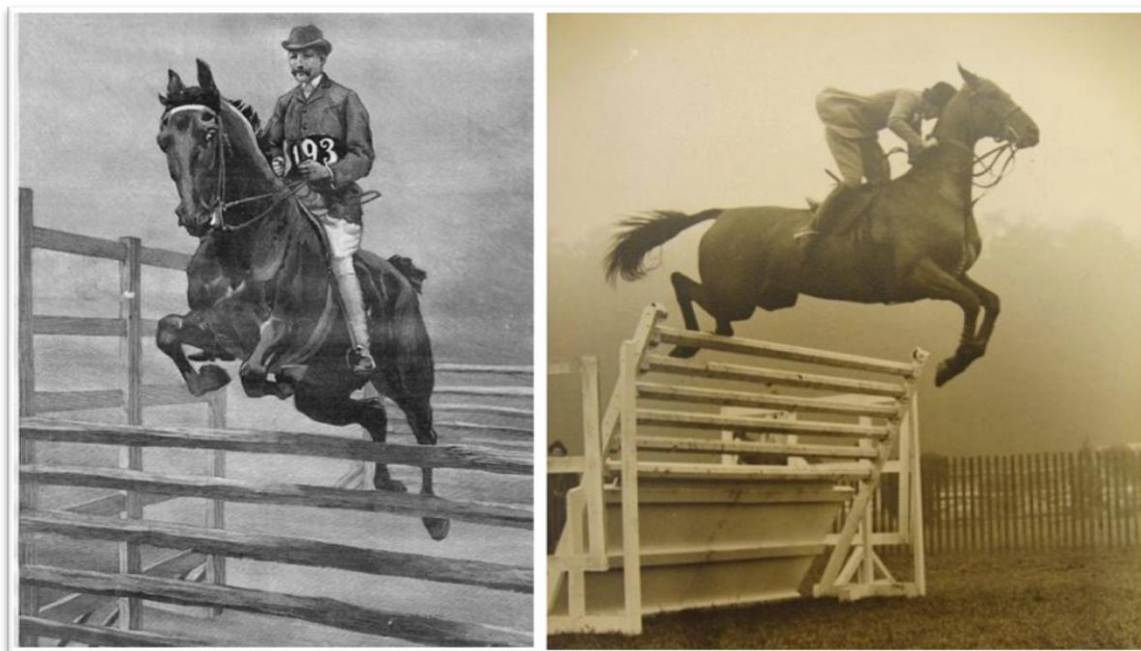
²⁸² Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 4.

²⁸³ Soutěžení ve skákání do dálky se pořádalo až do 20. let 20. století, v mezičase se ale již daleko více soutěžilo ve skocích do výšky.

²⁸⁴ Francouzská jezdecká společnost se také starala o povznesení chovu i výcviku koní.

²⁸⁵ Kolbiště – ohraničená plocha, na které je postaven parkur. Může být travnatá, písková, s geotextilií a z mnoha dalších moderních povrchů vstřícných k pohybovému aparátu koní.

V roce 1883 byly soutěže ve skákání do výšky do dálky zařazeny do programu jezdecké přehlídky v New Yorku a okolo roku 1900 začalo parkurové skákání nabývat dnešní podoby. Ve stejném roce se uskutečnily významné skokové závody v Paříži v rámci doprovodného programu olympijských her.²⁸⁶

Obrázek 38. Na obrázku vlevo je zachycená skoková soutěž v Medison Square Garden z roku 1883. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition. Podle fotografie vpravo si můžeme představit styl skákání kolem roku 1910. Jen pozvolna, se přecházelo na Caprilliho styl, koně neměli při skoku volnost pohybu a skákání mělo velice nepřirozený vzhled. Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU

První pohár národů se jel v roce 1910 a teprve v roce 1912 bylo parkurové skákání, stejně jako drezura a všestrannost, poprvé zařazeno na program olympijských her ve Stockholmu. Po roce 1912 se skokové ježdění napříč Evropou značně rozmohlo, k výcviku koní se přistupovalo podle tzv. italské školy a jejího přirozeného jezdeckví.²⁸⁷ Na počátku 20. století byla ve světě a především v USA velmi oblíbená soutěž ve skocích do výšky. Jednalo se o jeden samostatně stojící skok, na který jezdci s koňmi najížděli.²⁸⁸

Na našem území se parkurové skákání, stejně jako ostatní jezdecké disciplíny, vyvíjelo s určitým zpožděním oproti západní Evropě. Nikdy jsme nepatřili k těm zemím,

²⁸⁶ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 74.

²⁸⁷ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 14.

²⁸⁸ Za koně Heatherbloomu nabízel cirkus Bernum – Bailey částku 25 tisíc dolarů. Neumann, P. (1971). Rekordní skoky do výšky. *Jazdeckvo*, roč. 19 (č. 5), s. 86 – 87.

kteřé se přímo podílely na vytvářeni a ustavování podoby disciplín. Díky jízdnímu odboru Sokola pražského se u nás jezdecký sport v organizované formě provozoval již od roku 1891. V roce 1893 vyšla odborná učebnice O jízdě koňmo, ve které byl částečně popsán princip skákání s koňem. Před I. světovou válkou se skákání věnovali především armádní jezdcí při vojenských jezdeckých učilištích. Skokové závody se u nás v té době ještě zdaleka nepořádaly. V tomto období se ale bez výjimek začalo skákat lehkým tzv. Caprilli stylem.²⁸⁹

V roce 1921 byli ustanovená pravidla jezdeckého sportu, včetně pravidel pro parkurové skákání. Pořádané závody tak musely splňovat určitá kritéria a jezdcí již závodili podle pravidel. Ještě se ale nedalo mluvit o parkurech s mnoha překážkami a těžkými kursy. Většinou se jednalo o pár klasických skoků z prken, které stály na dvou rovných liniích. Nejdříve se jela jedna linie a po obratu druhá zpět. Začínalo se na výšce 90 cm, při 100 cm se již zúčastňovali pouze kavaleristi.²⁹⁰ První skokové závody byly uspořádané v roce 1920 v Motole u Prahy. I. Československý concours se konal v roce 1921 v Hodoníně a Rudolf Popler zde získal své první vítězství ve skocích.²⁹¹ V roce **1924** se uskutečnil **první výjezd československých jezdců do zahraničí**, a to do francouzského Nice.²⁹²

V meziválečném období, které můžeme bezpochyby nazvat zlatou érou československého jezdeckví, se k dobrým sportovním koňm dostali především armádní jezdcí z vojenských jezdeckých učilišt. Ti po absolvování ročního výcviku v jízdě na koňi v záložní důstojnické škole prošli praxí a dalším ročním ekvitačním kurzem. Nejlepší z nich pokračovali ještě na dvouletý vyšší jezdecký kurz v Pardubicích, kde denně jezdili šest koňí.²⁹³ Při službě si často vyhlédli svěřence vhodného do sportu, kterého bylo poté nutné vyřadit ze služby kvůli tréninkům a závodům což nebylo ani zdaleka

---

²⁸⁹ Bureš, P., & Plichta, J. (1931) *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 265.

²⁹⁰ V dnešní době jsou tyto výšky považovány za základní a jsou určeny dětem nebo začínajícím koňm.

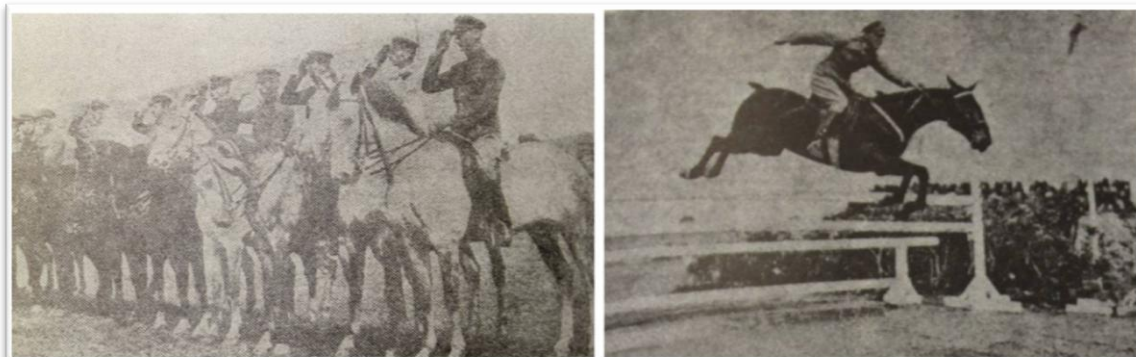
²⁹¹ kpt. Rudolf Popler (1899 – 1932) – důstojník pardubického vojenského pluku. Reprezentoval Československou republiku v parkurových závodech na OH v Paříži a v Amsterdamu, zúčastnil se mnoha dalších mezinárodních mítinků a zároveň jel devětkrát Velkou pardubickou, kterou dokázal dvakrát vyhrát. Startoval i ve Velké národní Liverpoolské. Zemřel v den Velké pardubické v jednom z rámcových dostihů po nešťastném pádu z klisny Elly na poměrně jednoduché překážce. Na jeho památku se po něm dnes jmenuje jeden ze skoků Velké pardubické.

²⁹² Účastnili se jezdcí: Zapletal (Earlo), Ventura (Ekrasit), Buchar (Eviva) a Popler (Eldorado, Esperanto).

²⁹³ Pro začínajícího jezdce je velmi důležité jezdit na mnoha různých koňích. Získává tak jistotu a pevnost sedu, přičemž se nepřizpůsobuje pouze jednomu koňi a nevytváří si tak zlovyky.

Havel, J. (1971). Úvahy nad články dr. Hanulaye a P. Blahu v Jazdectve. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 2), s. 33.

jednoduché.²⁹⁴ Další možnost jak si vybrat dobrého sportovního koně bylo vyhlédnout si ho v našem domácím chovu. Zároveň se nakupovalo v Rumunsku, Polsku, Maďarsku, Jugoslávii a pár koní bylo dovezeno i z Irska.²⁹⁵

Obrázek 39. Prvních jezdeckých závodů Čs. republiky v Motole u Prahy se 25. července 1920 zúčastnili frekventanti 1. dělostřelecké ekvitační školy v Praze. Zprava pplk. Janovský, mjr. Dotzauer, kpt. Zhořel, rtm. Kubát, kpt. Novotný, rtm. Lang a další. Vpravo jezdec Zapletal s koněm Earlo na mezinárodních závodech v Nice v roce 1924. Foto archiv Z. Vilimovský

Mezi naše nejúspěšnější parkurové jezdce tohoto období patřili: Ventura, Buchar, Rabas, Popler, Prát, Býček, Statečný, Čoček, Zapletal, Dobeš, Buzek a další. Českoslovenští jezdci se mezi lety 1924 – 1947 celkem třiadvacetkrát zúčastnili Ceny národů, která se pořádá od roku 1910.²⁹⁶ Jedná se o skokovou soutěž čtyřčlenných družstev, která reprezentují jednotlivé země. Před II. světovou válkou se tyto závody pořádaly při velkých závodech CSIO.²⁹⁷ V roce 1934 se konalo první Československé skokové derby, které vyhrál Dobeš s Maskou před druhým Buzkem s Chroustem.²⁹⁸ Doba byla otevřená zahraničním startům, s čímž souvisely transporty koní na velké vzdálenosti, které byly náročné. Například cesta severní Ameriky vyžadovala lodní dopravu. Cesta trvala týdny a koně ztratili kondici. Přes to všechno byli naši jezdci schopní podávat skvělé výkony. Julius Čoček například v roce 1933 v New Yorku s Fakirem zvítězil. V této dekádě nesmíme zapomenout na zdaleka největší dosavadní

²⁹⁴ Lerche, F. (1959). *Naše koně*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, s. 215.

²⁹⁵ Havel, J. (1971). Úvahy nad články dr. Hanulaye a P. Blahu v *Jazdectve*. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 2), s. 33.

²⁹⁶ 7x v Nice, 5x v Berlíně, 3x ve Varšavě, 2x ve Vídni, jednou v Dublinu, New Yorku, Torontu, Cáchách, Bukurešti a Lucernu.

²⁹⁷ CSIO – Oficiální mezinárodní skokové závody.

²⁹⁸ Miloslav Buzek (1899 – 1941) patřil v meziválečné éře k naší skokové špičce. Jeho nejlepším koněm byl Chroust, se kterým například vyhrál III. skokové derby v roce 1936. Tato dvojice byla nominována na OH v Berlíně, kterých se stejně jako mezinárodních závodů v Cáchách téhož roku zúčastnila.

Vilimovský, Z. (1971). Kdo je kdo. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 194.

úspěch našeho jezdeckví, o který se postaral František Ventura s Eliotem na OH v Paříži. Dosáhli na zatím jedinou a zdaleka poslední zlatou medaili v jezdeckém sportu.

Zahraniční starty roku 1947 v Nice a Baden - Badenu znamenali pro meziválečnou elitu v podstatě konec aktivní kariéry. Býček a Schantin dokázali v Baden – Badenu vyhrát skokové soutěže jednotlivců. Přestože se po II. světové válce do skokových soutěží zapojila ještě generace vojenských jezdců z meziválečného období, už nikdy se na předešlé úspěchy nedokázalo navázat. Většina koní byla Wehrmachtem odvedena na západ a u nás nezbyli skoro žádní koně, v té době, schopní skákat na olympijské úrovni. V následujících letech se z politických důvodů žádné zahraniční výjezdy nekonaly a parkurové skákání procházelo krizí.

Obrázek 40. Na fotografii vlevo předává holandská královna Františku Venturovi zlatou olympijskou medaili. Fotografie převzata z knihy Gotthardová, L. (2011). Jezdecké soutěže. Praha: SŠ dostihového sportu a jezdeckví. **Vpravo kpt. Rudolf Popler, který nás reprezentoval na OH v Paříži i v Amsterdamu.** Fotografie převzata z knihy Šulc, K. (1946). Zajatá krása. Praha: ČGU

První poválečné závody byly uspořádány 20. – 21. září 1946 v rámci olympijského dne v Praze na Trojském ostrově. Vzhledem k malé připravenosti koní se ve skocích nejela úroveň T ale pouze S a soutěž mohutnosti.²⁹⁹ Vítězem parkurů se stal kpt. Melíšek s koněm Turnaj a ve skoku mohutnosti vyhrál M. Kovalevský s koněm Holčina. O rok později již byla uspořádána řada závodů, např. Zemské závody v Hradci Králové a ve Staré Boleslavi nebo v Bratislavě. Největší z nich byl *Týden jezdeckého sportu* na podzim na Trojském ostrově.³⁰⁰ V roce 1951 bylo zrušeno vojenské jezdecké učiliště

²⁹⁹ Parkurové skákání má různé stupně obtížnosti podle výšek skoků. Nejjednoduššími parkury jsou stupně ZM a výškou překážek 90 cm. Dále jsou to stupně Z (100 cm), ZL (110 cm), L (120 cm), S (130 cm), ST (140 cm), T (150 cm) a TT (160 cm). Čím vyšší obtížnost tím náročnější je i technická stránka parkuru, kombinace, nájezdy apod. Při přechodu do obtížnějších parkurů, stoupají nároky nejen na vyšší skákání, ale i na přiježděnost a uvolněnost koně.

³⁰⁰ Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdeckvo*, roč. 19 (č. 6), s. 108 – 109.

v Pardubicích. Tento krok udělal definitivní tečku za úspěchy našich parkurových jezdců z meziválečného období. První Mistrovství světa v parkurovém skákání se konalo až v roce 1953 v Paříži a v roce 1957 potom Mistrovství evropy. V tomto období se začaly utvářet klasické parkurové skoky, barevná břevna, květinové výzdoby kolem skoků a mezinárodní závody dostávaly punc velkých sportovních akcí.³⁰¹

Obrázek 41. Mjr. Josef Bezděch s koněm Had při skokové soutěži na závodech v Turnově v roce 1955. Foto archiv rodiny Bezděchových.

V roce 1948 bylo uspořádáno první MČSR v parkurovém skákání, které v dalších letech výrazně měnilo svou podobu.³⁰² Například ještě v letech 1961 – 1962 se soutěž skládala ze tří kol – honebního parkuru s přírodními skoky, klasického parkuru stupně *T* a skoku mohutnosti. Ještě do roku 1961 vítězili výhradně vojenští jezdci.

Od roku 1956 můžeme mluvit o další éře československého parkurového skákání. Od tohoto roku jsme se opět pravidelně zúčastňovali mezinárodních závodů, kde jsme mohly porovnávat naši úroveň s ostatními státy. Místo účasti na OH ve Stockholmu se naši skokané účastnili závodů v Sopotech, kde zvítězili ve složení Ruda s koněm Anděl, Kubičik s Básní a Růžička s Egonem. Československé družstvo bylo oceněno jako

---

³⁰¹ Klasickými skoky jsou kolmý skok – svislý skok stavěný pouze do výšky, oxe – šířkový skok, který nutí koně skočit do výšky i do dálky, přední i zadní bariéra je ve stejné výšce, trojbradlí neboli tripplebar – šířkový skok sestavený ze tří řad bariér od nejmenší po nejvyšší, zeď – imituje zídky v Anglii, odkud se parkurové skákání vyvinulo, zpestrňuje parkur, kůň nevidí skrz skok, vodní příkop – je součástí těžších parkurů, dálkový skok. Z kolmých skoků a oxerů se na trati parkuru stavějí tzv. dvoj nebo trojskoky – řada skoků na jedné linii mezi kterými kůň udělá jen jeden nebo dva cvalové skoky.

³⁰² Historicky prvním vítězem mistrovské soutěže se stal mjr. Josef Bezděch s koněm Vědč.

nejlepší.³⁰³ V roce 1958 se skokané účastnili mnoha zahraničních zájezdů. Vynikající úspěchy zaznamenal MVDr. Hanulay, kterému se podařilo zvítězit v hlavní individuální soutěži v Olštýně v Lipsku. Vyhráli i Pecháček a Svoboda a velmi cenná umístění získali skokani Šimon a další. Do československého týmu přibylo omlazení v podobě bratrů Boorů, Glatze a Bartáka. Na závody se jezdilo do Písku, Nemošic, Poděbrad, Lysé nad Labem, Klatov, Písku a mnoha dalších měst.

Během roku 1966 převzal funkci skokového trenéra reprezentačního družstva ČSR Viktor Breiský. V té době patřili mezi naši špičku skokový jezdci Pecháček, Hanulay, Březina, Gonos, Malina, U. Boor a Glatz. K dispozici měli koně Tosca, Luna, Utah, Rytmus, Oran, Zifan, Atos a Karla. V té době jsme se zúčastňovali závodů pouze v socialistických státech, velkých závodů v západních zemích jen zřídka.³⁰⁴

V šedesátých letech došlo v západních zemích k rapidnímu zvýšení kvality skokových koní a k prudkému vývoji skokového ježdění. Byl kladen velký důraz na příjezdenost a fyzickou připravenost koně, parkury byly čím dál techničtější a obtížnější. Hlavním důvodem ale bylo to, že v západních zemích měli obrovský fond koní prošlechtěných přímo pro parkurové skákání. Tito koně disponovali takovými vlastnostmi, které naši jezdci jen obtížně z koní našeho chovu zdárným tréninkem dostávali. S tímto tempem vývoje jsme i z důvodu určité izolace nedokázali držet krok.³⁰⁵

V roce 1970 se z mezinárodních závodů v Rakousku nevrátili Boris Boor a Uroš, kteří se rozhodli emigrovat. Díky směrnicím z roku 1971 dostaly závody ještě přesnější pravidla a vzhled parkurů nabýval podoby, jakou má dnes. Ve stejném roce vycestovali jezdci Procházka, Lamich, Bystroň, Vítek a Hruška pod vedením F. Žáčka do Vilna. Byl to první výjezd do SSSR. Na počátku sedmdesátých let, se situace v parkurovém skákání začala zlepšovat, měli jsme více jezdců schopných zjet parkury nejtěžší obtížnosti a hlavně i kvalitní koně, kteří dorostli do nejvyšších výkonností. V tomto období dodával nejlepší koně hřebčín Motěšice ze kterých pocházeli koně Cor, Anika, Caravela a další. Naše skokové družstvo se v té době třináctkrát zúčastnilo Ceny národů např. v Budapešti, Olštýně, Bratislavě a Laxenburgu. Jezdci Jiří Pecháček a Andrej Glatz se

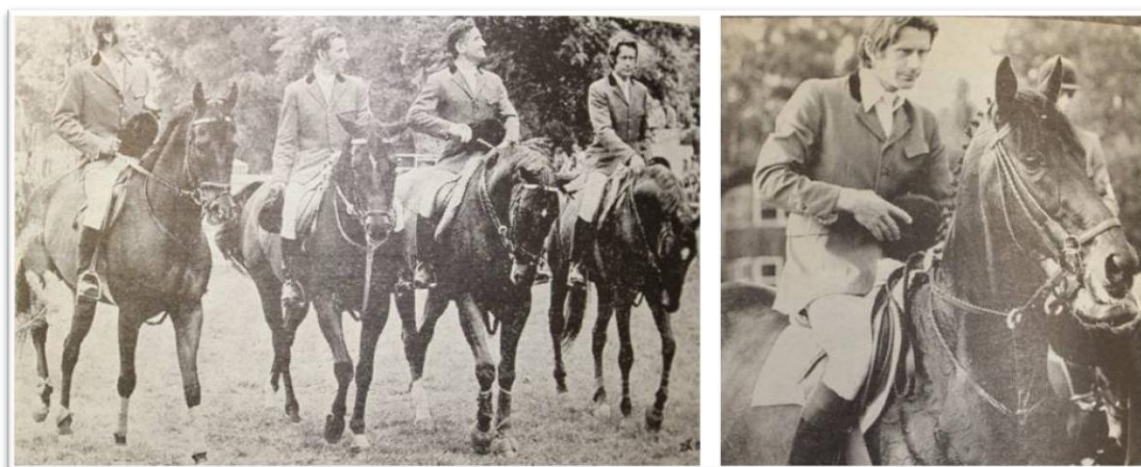
---

³⁰³ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu, *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

³⁰⁴ Československé reprezentační družstvo závodilo v Sopotech, Lipsku, Olštýně, Trinwillershagenu, Buděpašti, Bělehradě, Kodani a Craiové.

³⁰⁵ Smart, J. (1987). *Showjumping: Preparation, training and competition*. The Crowood Press Ltd, s. 29.

v roce 1977 poprvé zúčastnili ME, které se konalo ve Vídni. O rok později dokonce historicky poprvé startovali Jiří Pecháček a MVDr. Juraj Hanulay na **MS v Cáchách**.³⁰⁶ Ve stejném roce také československá parkurová ekipa odcestovala na závody do Lybie, kde ve Velké ceně zvítězil Miloš Stein s koněm Forint.³⁰⁷ V letech 1977 – 1979 se v Bratislavě konaly oficiální mezinárodní parkurové závody (CSIO) za účasti mnoha zahraničních hostů (Maďarsko, NDR, NSR, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Švýcarsko, Japonsko). Pořadajícím oddílem byla TJ Slávie SVŠT. Jiří Pecháček v prvních dvou ročnících zvítězil v Grand Prix, poprvé s koněm Dany a podruhé s Amorem.³⁰⁸ Československé družstvo bylo dvakrát druhé.³⁰⁹

Obrázek 42. Vlevo naše reprezentační družstvo na CSIO v roce 1977. Zde jsme se v Poháru národů umístili na 2. místě. Zleva Mikoláš, Alakša, MVDr. Hanulay a Pecháček. Na fotografii vpravo je Jiří Pecháček s Amorem, se kterým zvítězil v Grand Prix v roce 1978. Foto archiv Dr. Záliš.

³⁰⁶ MVDr. Juraj Hanulay (1939) začal jezdit jako student VŠ veterinární a v roce 1953 byl spoluzakladatelem JO TJ Slávia VŠ v Bratislavě. Po studiích pracoval na klinice VŠ veterinární v Košicích a i zde založil jezdecký oddíl. V 70. letech přešel do Bratislavy, kde pracoval v zoologické zahradě, kde se cca po deseti letech stal ředitelem. V tehdejších letech působil jako jezdec a trenér v TJ Žižka Bratislava. Po celou dobu byl velmi úspěšným jezdcem a čs. reprezentantem. V národním týmu startoval ve více jak třiceti CSIO a za své starty v Pohárech národů je i držitelem bronzového odznaku FEI. Byl účastníkem MS 1978 v Cáchách, kde dokončil všechny kvalifikace. Z neúspěšnějších koní jmenujme TOSCU, LUNU, CARAVELU a z posledních FETIŠE. Za sportovní úspěchy mu byl udělen titul Mistr sportu.

³⁰⁷ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. června 2017.

³⁰⁸ Jiří Pecháček (1944) je synem armádního důstojníka a jeho otec byl také jeho prvním trenérem. Své pravidelné tréninky začal již ve svých 12 ti letech a po dvou letech se stal, jako člen skokového družstva, dorosteneckým mistrem Československa. V Praze působil v oddílech TJ Žižka Praha a TJ Lokomotiva Vršovice. V roce 1961 se dostal do širšího reprezentačního kádru a o rok později při své zahraniční premiéře zvítězil na CHIO v Budapešti s klisnou Karlou. Byl také účastníkem mistrovství světa (1978) a mistrovství Evropy (1977,1979). Získal 6 titulů mistra ČSR a 13 titulů mistra ČR. Je nositelem zlatého jezdeckého odznaku České jezdecké federace. Od roku 2001 se podílí na výchově mladých jezdců v rámci SCM (sportovní centrum mládeže). Ne nadarmo je přezdíván *zlatem* českého jezdeckého sportu.

³⁰⁹ Vilimovský, Z. (1979). Bratislava 1979, *Jazdectvo*, roč. 27 (č. 8), s. 163.

Největšími problémy československého parkurového skákání bylo velmi málo závodů s vypsanou úrovní stupně *T*, natož dvoukolových jako je tomu běžně zvykem v ostatních státech.³¹⁰ Na konci sedmdesátých let jsme měli pouze devět reprezentačních dvojic, které byli schopné zajet parkur s nejvyšší obtížností. Seriál Velkých cen prodělával také krizi. Postupně se úroveň snižovala až na obtížnost stupně *S*, což bylo opravdu pramálo, pokud jsme chtěli konkurovat v mezinárodních soutěžích ostatním státům.³¹¹

Po dvouleté přestávce se naše družstvo v roce 1981 opět zúčastnilo závodů ve Weidenu. Na těchto závodech bylo možno porovnat naší úroveň s úrovní jezdců západoněmeckých. Startovali zde koně Dany, Salvátor, Fakt, Premier a Alvin a jezdci Pecháček, Glatz, Necela a Babor. Trenérem ekipy byl Ing. Fekár.³¹² Nejlepších výsledků dosáhl nováček reprezentačního týmu Zdeněk Babor. Vyhrál skákání do 150 centimetrů. V roce 1983 se v Bratislavě konalo šesté CSIO. Zúčastnilo se rekordních devět národů, což byl zároveň největší počet zúčastněných v tomto roce v rámci všech pořádaných CSIO.³¹³ Vůbec poprvé startovali na území Československa jezdci a koně z Velké Británie. V soutěžích jednotlivců postoupilo do rozeskakování nejvyšší soutěže třináct jezdců včetně tří našich reprezentantů – Glatz se Salvátorem, Hrůzek s Forintem a Juráček s Litorem.³¹⁴

Po roce 1989 došlo, stejně jako ve všech ostatních disciplínách, k velkým změnám především ve financování klubů, které již nespádaly pod státní statky a všeobecně státní sféru ale nově pod soukromě vlastnictví firem apod. Stejně tak koně přecházeli do soukromého vlastnictví. V devadesátých letech ještě hojně fungovaly kluby, kde se jezdilo v rámci členství na klubových koních. Od roku 2000 tento trend až do současnosti upadá a jen málo oddílů má své tzv. provozní koně a pokud ano, pro členy se jedná o velké finanční příspěvky za ježdění.

---

³¹⁰ Obtížnost *T* (1,60 m) se v té době jezdila pouze v rámci MČSR a v rámci Velké ceny Ostravy a Bratislavy.

³¹¹ Dá se říct, že v tomto období již definitivně nezasahovali do jezdeckví armádní jezdci z meziválečného jezdeckví a československá jezdecká škola se musela postavit na vlastní nohy a naučit se vychovat dobré skokové koně z materiálu, který jsme měli k dispozici.

³¹² Koně cestovali trambusem a jezdci kempinkovou Avíí, zapůjčenou Státním statkem Svinčice.

³¹³ V roce 1983 se CSIO jelo v Ženevě, Římě, Barceloně, Hicksteadě, Paříži, Cáchách, Sopotech a Dublinu.

³¹⁴ Juráček skončil na 7. místě, Glatz 9. a Hrůzek 11.

Po dlouhých desetiletích se český jezdec Jiří Pecháček nominoval s klisnou Gartou na OH v Barceloně v roce 1992.³¹⁵ Od roku 1993 zastřešuje jezdecký sport u nás Česká jezdecká federace. Od té doby jsou pravidla parkurového ježdění naprosto v souladu s FEI. Parkurové skákání spočívá v absolvování parkuru bez trestných bodů. Ty získává dvojice za shozenou bariéru, dotykem vodní hladiny u vodního příkopu nebo odepření poslušnosti koně před překážkou. Za každou chybu jsou přičteny 4 trestné body. V případě, že kůň potřečí odepře poslušnost (během celého parkuru) je dvojice vyloučena. Na zdolání parkuru je stanoven povolený čas podle délky dráhy. V případě že ho dvojice překročí, započítává se 0,25 trestného bodu za každou započatou vteřinu.³¹⁶

Obrázek 43. M. Půlpán a Carmel – S, na mistrovství středočeské oblasti v roce 1977. Z této fotky můžeme vidět, že vzhled skoků i postroje koní jsou již naprosto srovnatelné s dneškem. Vybavení jezdce do současnosti ještě prošlo změnami. Foto archiv P. Brunclík.

Od devadesátých let se k nám ročně dováží velké množství sportovních parkurových koní především z Německa, Holandska, Nizozemska a další západních zemí.³¹⁷ Český chov zaostával a některé hřebčiny zanikly.

³¹⁵ Bohužel z důvodu zranění koně nakonec do samotných bojů nezasáhli.

³¹⁶ Veškerá pravidla parkurového skákání dostupné z: http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/2016_skokova_pravidla.pdf

Paalman, A. (2006). *Skokové ježdění*. Praha: Brázda, s. 171.

³¹⁷ Nejvhodnějšími plemeny koní pro parkurové skákání jsou Český teplokrevník, Slovenský teplokrevník, Hannoverký kůň, Holandský teplokrevník, Holštýnský kůň a Oldenburský kůň. Od dobrého skokového koně se očekávají skvělé skokové schopnosti, síla, dynamika, dobrý klidný charakter, odvaha a další.

V roce 2002 byl založen Český skokový pohár.³¹⁸ Po celou dobu až fungování si udržuje status nejrozsáhlejšího seriálového podniku v parkurovém skákání s narůstajícím zájmem jezdce i laické veřejnosti. Se vznikem nových skokových závodů či podniků bylo nutné spolupracovat s různými sponzory a partnerskými společnostmi, které pomáhají financovat skokový sport v České republice. Mnoho našich nejlepších jezdců se věnuje tréninkům mladých koní a tréninku svých svěřenců. Mezi naše nejlepší jezdce současnosti patří Opatrný, Kellnerová, Zelinková, Zvára, Papoušek, Jindra, Skřivan, Žíla, Tretera, Štětina, Tomanová, Roučková a mnoha dalších. Závodistiště, kde se dnes pořádá nejvíce závodů, jsou v Praze, Poděbradech, Martinicích, Zduchovicích, Litomyšli, Hořovicích, Ptýrově, Ostravě, Olomouci a dalších.³¹⁹

Ze všech jezdeckých disciplín, můžeme v současné době, právě parkurové skákání považovat za to nejvíce konkurence schopné v mezinárodním zápolení. Především v posledních letech se rychle zvedá úroveň našich jezdců a jejich koní³²⁰. Často se zúčastňují mezinárodních závodů a někteří z nich již na domácí půdě v podstatě vůbec nestartují (Opatrný, Zelinková, Zvára, Kellnerová).³²¹ Přes všechny tyto posuny se ještě zdaleka nemůžeme srovnat se státy, jako jsou Velká Británie, Nizozemsko, Francie, Německo nebo Itálie. Tamní jezdci mají úplně jiné podmínky pro sport a hlavně několik desetiletí naskoku jak v přípravě koní, chovu tak i ve zkušenostech, dorosteneckých základnách a dalších aspektech předurčující dobré výsledky.³²²

---

³¹⁸ Seriál skokových závodů. Probíhá během celé sezony v rámci jednotlivých kol Skokového poháru.

³¹⁹ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 91.

³²⁰ Většina vrcholových koní je zakoupena v zahraničí. Mnohdy již s určitou výkonností.

³²¹ Aleš Opatrný (1981) Stabilně patří k nejlepším českým parkurovým jezdcům. Po mnoho let je oporou národní reprezentace. V roce 2000 vybojoval zlato na mistrovství Evropy mladých jezdců ve Velké Británii. Dvakrát se účastnil finále Světového poháru, několikrát reprezentoval na seniorském evropském šampionátu, za družstvo v soutěžích Nations Cup nastoupil nesčetněkrát. Na domácí půdě si dojel již mnohokrát pro zlatou medaili z mistrovství České republiky. Přední příčky ve Velkých cenách či Pohárech národů se nedají ani vyjmenovat. Nejnovějším velkým úspěchem je vítězství v Grand Prix Světového poháru v Olomouci 2017. Je součástí týmu Prague Lions, se kterým nás reprezentuje na Global Champions tour.

³²² V rámci běžné přípravy skokového koně jsou v zahraničí již po desetiletí používány solária pro koně, běžecké pásy, magnetické deky a bandáže, masážní deky a další. Špičkoví koně mají nepřetržitý servis včetně nejlepšího krmení, steliva, transporty na závody probíhají nejmodernějšími kamiony. V každé stáji funguje fyzioterapeut. Koně jsou bezesporu vrcholovými sportovci a tím způsobem se s nimi zachází. Tyto trendy se u nás již také delší dobu praktikují.

Obrázek 44. Vlevo Aleš Opatrný s koněm Balquero na závodech Global Champions League v Miami v roce 2017. Na fotografii vpravo je Anna Kellnerová s koněm Classic na Sunshine Tour v roce 2016. Fotografie převzaty z oficiálního webu Czech Equestrians Teamu, dostupné z: <http://www.c-e-t.cz/cs>

soutěže Global Champions League v týmu Berlin Lions.³²³ V průběhu celé sezony se zúčastňovali kol světového poháru napříč celým světem. Od sezony 2018 se již náš tým jmenuje Prague Lions, členy jsou Anna Kellnerová, Aleš Opatrný a jejich koně Balquero, Giljandro Van Den Bosrand, Classic, VDL Fakír, Calcourt Falklund, Dimaro vd Loosie Heide. Budou závodit na nejvyšší světové úrovni a to v rámci Global Champions Tour. Během sezony se tak koně i jezdci dostanou do destinací jako Mexico City, Miami, Paříž, Doha, Londýn, Las Vegas, Madrid a dalších. Zároveň se v letošní sezoně bude konat historicky první playoff na závěr sezony, pro šestnáct nejlepších týmů světa a všechny vítěze jednotlivých kol světového poháru. Tento, v parkurovém skákání, naprosto výjimečný podnik se uskuteční v Praze. Během jednoho závodního víkendu se bude jezdit o 11 mil eur.³²⁴

Cílem české skokové elity je bezesporu další účast na olympijských hrách. Vzhledem k rostoucí široké špičce jezdců i koní se v budoucnu snad můžeme těšit na další velké úspěchy na mezinárodních polích a v nejvyšších světových soutěžích. Jedním z mnoha předpokladů k těmto výsledkům je bohužel finanční zaopatření celé stránky věci. Špičkoví koně, letecká doprava, zázemí, trenéři, realizační tým, to vše stojí pro jednotlivého jezdce ročně miliony korun. I přes tyto překážky se třeba jednou dočkáme zopakování legendárního výsledku Františka Ventury s Eliotem z roku 1928.

³²³ Především díky podpoře Czech Equestrians Teamu. Ten podporuje talentované jezdce a koně a především se podílí na financování.

³²⁴ Seriál závodů Global Champions Tour a Global Champions League můžeme opravdu přirovnat k závodům Formule 1 či Redbull AirRace.

4.3 Drezura

Drezurní ježdění je bezesporu tím nejestetičtějším a považuje se základ všech disciplín. Drezura prověřuje soulad jezdce a koně a představuje špičkovou sportovní disciplínu, která předvádí nejdokonalejší využití schopností koně.³²⁵ Jezdec s koněm předvádějí tzv. drezurní úlohu v drezurním obdélníku ve velikosti 20 x 40 nebo 20 x 60 metrů.³²⁶

Drezurní úloha se skládá z povinných přesně po sobě jdoucích cviků v kroku, klusu i cvalu, které jezdec v sedle svého koně musí předvést v co nejkorektnějším provedení. Během úlohy dvojic hodnotí sbor rozhodčích, který se zaměřuje na schopnosti a výkon jezce i koně.³²⁷ Celkové hodnocení se přepočítává do procentuálního výsledku.³²⁸ Podle obtížnosti drezurní úlohy dělí do několika kategorií podle obtížnosti: Z - základní, L - lehký, S střední a T - těžký. Do těžkého stupně se řadí soutěže na mezinárodní úrovni, kam patří Cena sv. Jiří, Intermediare I, Intermediare II, Grand Prix a Grand Prix Speciál - olympijská soutěž. Nadále vzrůstá i obliba kuru, což je volná skladba na hudbu.³²⁹

Za první zmínky o drezurním ježdění můžeme považovat dílo od Xenofonta z roku 386 př. n. l. Jako cíl jezdeckého umění je zde zdůrazňována taková činnost jezdce, která slouží k rozvíjení přirozených forem a pohybů koně. Také z výtvarných děl umělců ze starověkého Řecka je zřejmé, že již v té době byla známa pasáž, piaffe, levada a courbetta.³³⁰ Středověk rozvoji drezurního ježdění nepomohl, spíš naopak. Strnulí jezdci v brnění, tvrdé uždění, připomínající mučidla, neměli na koně žádný pozitivní vliv. Do historického vývoje drezury se dvakrát výrazně zapsala Itálie. Poprvé v 15. století v období renesance. Na Xenofontovi zásady zde navázali mistři v sedle jako

---

³²⁵ Drezura – z francouzského *dresser* (cvičit, vycvičit, cvičit zvířata).

³²⁶ Velikost 20 x 40 metrů, se využívá při obtížnosti stupně Z. Při všech dalších obtížnostech, se již jezdí v obdélníku 20 x 60 metrů. Obdélník je postaven z bílého, většinou dřevěného plůtku o výšce 0,4 m. Z vnější strany obdélníku jsou rozmístěna písmena, na které musí jezdec dobře vidět a podle kterých se v průběhu úlohy orientuje. Drezurní úlohy jsou popisovány podle písmen, aby byl obdélník rozdělen na určité úseky a jezdec věděl, kde má jaký cvik provádět. V okolí obdélníku jsou rovněž rozmístěny stanoviště rozhodčích.

³²⁷ Ve výsledkových protokolech jsou známkové, popřípadě i slovní hodnocení, za jednotlivé cviky, chody koně, kmih a poslušnost. Hodnotí se i pozice a sed jezdce a správnost i účinnost jeho pomůcek.

³²⁸ Čím více se výsledek blíží 100% tím, je lepší. Světový rekord nese hodnotu 94,3 % a jeho držiteli jsou Charlotte Dujardin a Valegro, reprezentanti Velké Británie. Světového rekordu dosáhli v roce 2014 Při London International Horse Show.

³²⁹ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 75.

³³⁰ Levada a courbetta jsou prvky vysoké španělské školy.

Griso, Fiaschi, Caraciollo nebo Pignatelli. Podruhé zásluhou kpt. Caprilliho na přelomu 19. a 20. století.³³¹ Ve Francii se o velký posun drezurního jezdeckví v 17. století, zasloužil Pluviel a poté F. R. Queriniere, který ve svém díle *École de Cavalerie* popisuje přesný postup přípravy koně až po cviky jako je piaffa, pasáž a další z prvků vysoké školy.³³²

V průběhu 19. století bylo drezurní ježdění ovlivněno novátorstvím Françoise Bauchera. Jeho metody tréninku koní byly tvrdé až násilné a naprosto se neslučovali s dnešním pojetím. Koně byli násilně ohýbáni jak vertikálně tak do stran, hlavu měli nepřírodně přitaženou k prsům a budili dojem svázaných do kozelce. Se vznikem jezdeckého učiliště v Hannoveru začal působit E. F. Seidler, mezi další velikány, kteří se zasloužili o rozvoj a pokrok v drezurním ježdění, jsou Franz Gebhardt, Felix Bürkner a Hans von Heydebrecknebo Richard Wätjen. Během 19. století v Evropě celkově vzrostl zájem o drezurní ježdění. Principy vytvořené před stoletími byly přejaty a zdokonaleny, ale základní požadavky volného posunu vpřed, pružnosti, poslušnosti a lehkosti předku zůstaly a jsou cílem i dnešních drezurních jezdců.³³³

V roce 1912 byla drezura spolu s dalšími jezdeckými disciplínami zařazena na program olympijských her. Vzhled koně a jezdce ještě nebyl srovnatelný s tím dnešním, ale již se objevovalo typické drezurní sedlo, třmeny na rozdíl od skákání zůstaly dlouhé. Při drezurních soutěžích se ještě zdaleka nejezdili drezurní úlohy, ale šlo o předvádění jednotlivých cviků za sebou a bez návaznosti.³³⁴

Drezurní soutěže se před I. světovou válkou v podstatě nepořádali, jezdilo se v armádních útvarech a jen málo v rámci civilního jezdeckví. Definitivně se osamostatnila klasická drezura ve formě drezurních cviků vysoké školy a samotná sportovní drezura předváděná v rámci drezurních úloh tak, jak ji známe dnes. Sportovní koně se tak již neučili prvky jako *levada* nebo *courbbeta* ale již se přistupovalo

---

³³¹ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977) *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, s. 197.

³³² Piaffa – jeden z nejtěžších cviků drezury, je zařazena pouze do nejvyšších drezurních úloh. Při piaffě kůň kluše na místě nebo se jen minimálně pohybuje kupředu. Pasáž – cvik, který se rovněž zařazuje pouze do nejtěžších drezurních úloh. Jedná se o pomalý, velmi vysoký klus, který vyvolává dojem, jako by kůň pomalu plul nad zemí.

³³³ Dobroutková, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 220.

³³⁴ Knopfhart, A. (2003). *Drezura od stupně Z do stupně T*. Praha: Brázda, s. 12.

k uvolnění, prostupnosti koně přiměřeným tréninkem, a lidským ježděním. Tvrdé praktiky španělských škol ze sportovní drezury zmizely.³³⁵

V meziválečném období se stejně jako v parkurovém skákání našim drezurním jezdcům dařilo a získávali velmi pěkná umístění. Na celostátních závodech pořádaných v Praze například třikrát za sebou v letech 1926 – 1928 zvítězil Otto Schöninger s koněm Ex.³³⁶ Na OH v Amsterdamu v roce 1928 získal Emanuel Thiel s Loki, oproti čtvrtému místu z Paříže, páté místo což bylo ohromným úspěchem.³³⁷ Stejného výsledku dosáhli i drezurní jezdci v soutěži družstev ve složení Schöninger, Thiel a Hanf. Na těchto OH byla také do soutěží poprvé zařazena drezurní soutěž družstev. Česká jezdecká škola navázala, stejně jako ostatní západoevropské státy, na moderní styl ježdění koní, úroveň drezurních jezdců i koní stoupla a naši jezdci byli schopni obstát na mezinárodních obdélkách. Mezi nejúspěšnější jezdce meziválečného období můžeme zařadit Emanuela Thiela, Otta Schöningera, Jaroslava Hanfa, Františka Jandla, Matěje Pechmana nebo Gottlieb Polak.³³⁸

Vojenské jezdecké učiliště v Pardubicích předávalo zásady obsažené v obou jezdeckých školách (italské i francouzské) prostřednictvím svých učitelů a instruktorů všem žákům, kteří tuto školu jezdeckého umění u nás navštěvovali a absolvovali. Učitelé jízdy, kteří na tomto učilišti působili, se po odchodu z armády stali nositeli a šířiteli zásad české jezdecké školy a klasického jezdeckého umění v civilních klubech.³³⁹

Historický vývoj drezurního ježdění po skončení II. světové války probíhal zhruba stejně jako ostatní disciplíny, včetně problémů s dostupností sportovních koní, zrušení civilních klubů a dalších. Přesto se 16. – 18. září 1949 uskutečnilo první MČSR v drezuře

---

³³⁵ I v dnešní době se však (i na mezinárodních soutěžích!) setkáme s nepřiměřeným zatěžováním koní, s využíváním zakázaných praktik nebo pomůcek. K tvrdému stylu ježdění a násilnému ohýbání koní. Proti všem těmto praktikám by měla bojovat FEI prostřednictvím Welfare kodexu.

Karl, P. (2008). *Omyly moderní drezury*. Praha: Brázda, s. 62.

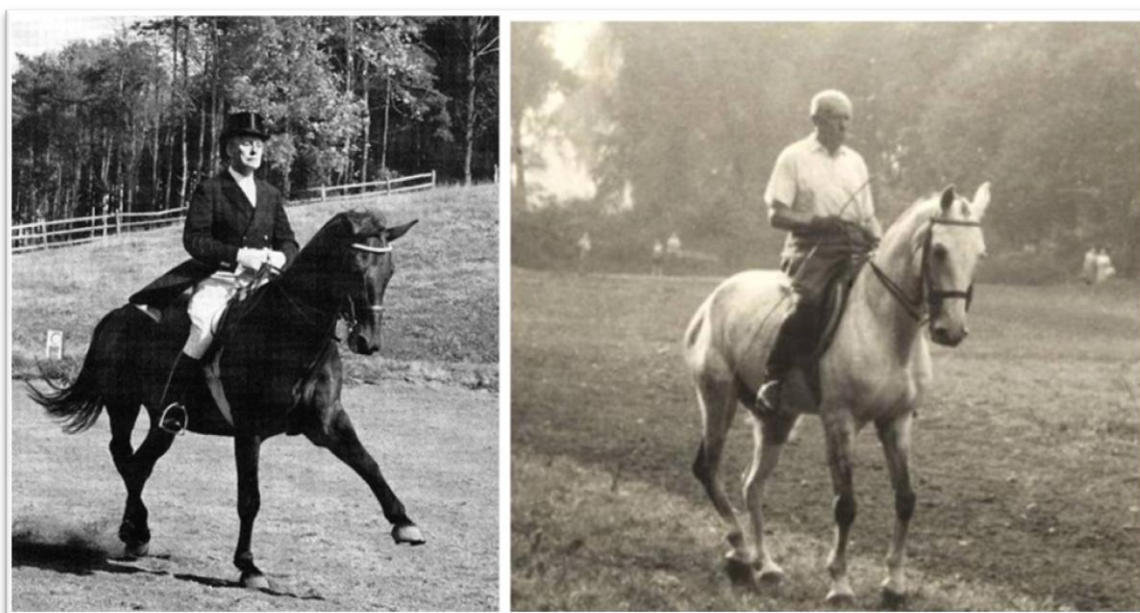
³³⁶ Otto Schöninger – (1899 – 1952), jeden z nejúspěšnějších drezurních jezdců té doby. Dvakrát se zúčastnil OH. Stal se učitelem na jízdy ve vojenském učilišti v Pardubicích. S koněm Ex také vyhrál Grand Prix na výročních drezurních závodech ve Vídni v roce 1928. Největších úspěchů dosáhl s koněm Concours Annuel de Dressage v roce 1933 ve Vídni, v roce 1935 v Budepašti a na CHIO v Cáchách.

³³⁷ O tokovém úspěchu našich dnešních drezurních jezdců můžeme jen snít.

³³⁸ Gottlieb Polak (1883 – 1942), nar. v Pardubicích. Ve třicátých letech působil ve Vídni ve španělské dvorní jízdárně. Tehdejším československým velením vojenského jezdeckého učiliště byl pozván jako instruktor pro přípravu jezdců na OH 1936 v Berlíně. Mezi nejslavnější Polakovi žáky patřil plk. Alois Podhajsky, který v roce 1936 v Berlíně na OH získal bronzovou medaili. Dále takové osobnosti jako Waldemar Seunig nebo Georg Wahl. Gottlieb Polak byl zároveň učitelem švédského prince Gustafa Adolfa.

³³⁹ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977) *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, s. 198.

a to v Karlových Varech, které bylo vyústěním doposud pořádaných velkých závodů v Praze na Trojském ostrově, Hradci Králové či ve Staré Boleslavi. Během prvního ročníku se soutěžilo v drezurní úloze stupně T, ale vzhledem k malé připravenosti koní a jezdců se o rok později jezdila pouze úloha stupně S. V roce 1951 již na MČSR soutěžily i ženy a družstva. Forma a obtížnost drezurních úloh se jak na mistrovských soutěžích, tak na ostatních závodech velmi lišila. Pokud jsme chtěli konkurovat zahraničním jezdcům, zúčastňovat se zahraničních výjezdů a získávat pěkná umístění, bylo nutné na domácí scéně jezdit nejvyšší obtížnosti a mít tak dostatek připravených koní i jezdců. Situace byla ale taková, že pokud se vypsaly úlohy stupně T, bylo buď málo přihlášených jezdců, nebo byla úroveň zjetých úloh velmi nízká. Docházelo tak ke snižování požadavků, čekalo se na mladší koně, kteří dorostou do Grand Prix soutěží.³⁴⁰ Drezurní ježdění se po druhé světové válce také potýkalo s nedostatkem koní a trvalo řadu let než se fond koní a hlavně i jezdců obnovil. Mezi lety 1954 – 1957 se konaly celostátní přebory dorostenců, které byly po zrušení znovu pořádány od roku 1961 a jsou součástí přípravy mladých jezdců dodnes.³⁴¹

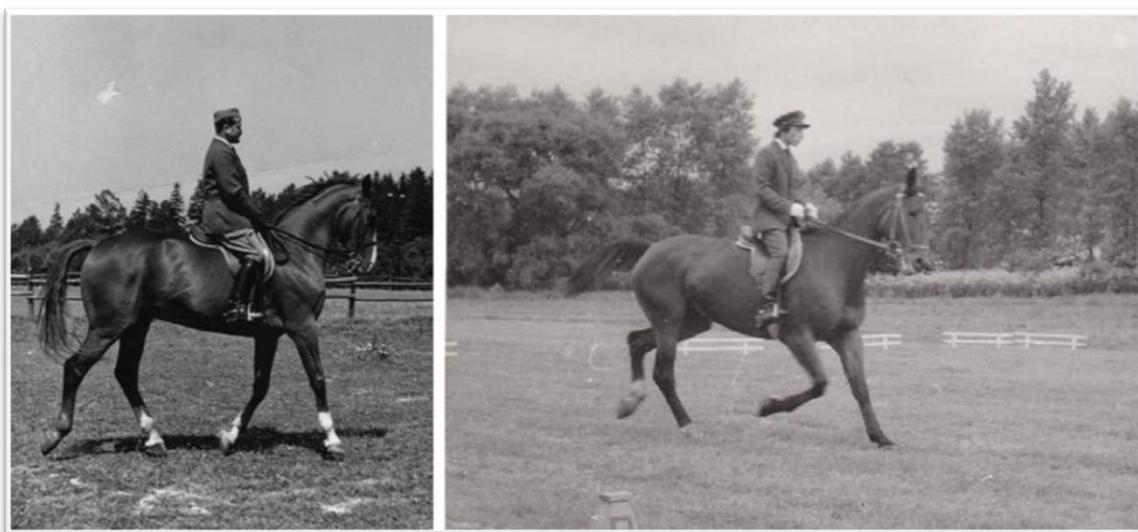

Obrázek 45. Vlevo F. Šembera s koněm Ivo v typickém drezurním cylindru, který je již v dnešní době nahrazen bezpečnostní helmou. Vpravo F. Lechner s koněm Lusk v roce 1960. Foto archiv rodiny Matouškových.

³⁴⁰ Karl, P. (2008). *Omyly moderní drezury*. Praha: Brázda, s. 62.

³⁴¹ Neumann, P. (1971). 80. let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 155.

V roce 1955 se naši drezurní jezdci zúčastnili utkání svazarmovských jezdců v Halle. Před OH ve Stockholmu v roce 1956 byl jezdecký sport podporován nejvyšším tělovýchovným orgánem. Závěrečná příprava jezdců proběhla na vyřazovacích závodech v Ostravě a Nových Zámcích. Nová drezurní úloha byla pro tyto OH mnohem těžší než na OH v roce 1948 a vyžadovala tak velké přípravy. O účast na OH ve Stockholmu usilovali K. Knop (Vulkán), J. Vondruška (Bojar), mjr. Adámek (Jiná), kpt. Tydýr (Haban), D. Pružinský (Our Orange), Jandl (Unikát) a E. Šulgan (Ploto). Na mezinárodních závodech v Drážďanech téhož roku se naše drezurní ekipa dozvěděla, že se olympijských her neúčastní.³⁴²

Obrázek 46. Na fotografii vlevo je František Lamich s Aresem na pracovišti před drezurní úlohou na závodech v Měticích kolem roku 1964. Vpravo je Ivo Kočík s Florou na závodech v Rožnově pod Radhoštěm v roce 1978. Z fotografií je vidět, že sedla mají typicky dlouhé bočnice, ale sed koně ještě není tak hluboký s dlouhými třmeny jako dnes. Fotografie archiv autorky.

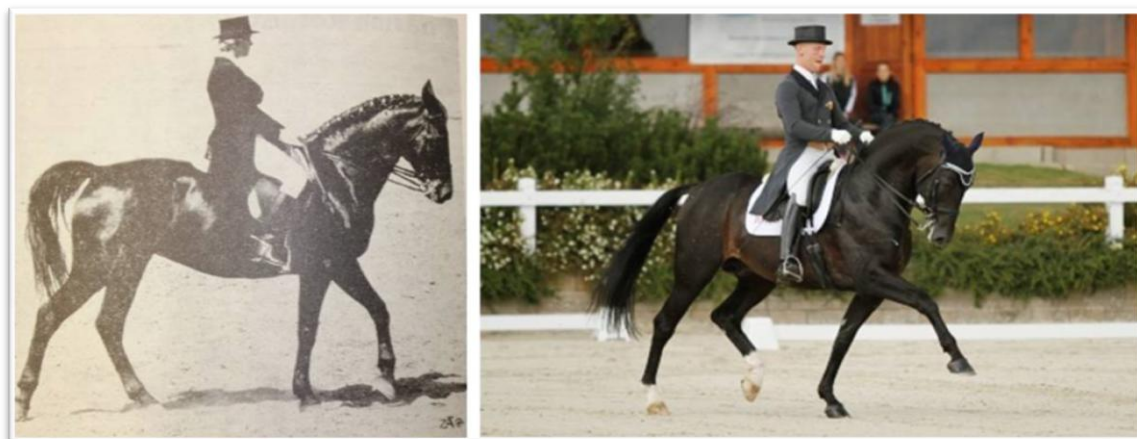
V 50. a 60. letech doznával vliv meziválečných jezdců, kteří působili v jezdeckých klubech jako trenéři (Popler, Býček, Dobeš, Klement, Breiský, Hanulay a jiní). Někteří z našich dobrých trenérů byli pozváni k zahraničnímu působení. Prof. Dr. Ing. Michal absolvoval ve Švédsku v roce 1969 kurz FEI pro mezinárodní rozhodčí v drezuře.³⁴³ O rok později kurz absolvoval Zdeněk Teplý – Widner. Československo v tomto období nejlépe reprezentoval František Šembera s koněm Ivo, který mnohokrát podržel celé družstvo. Nejúspěšnějšími jezdci 50. let byli Marie Kříčková, Jiří Stříbrný, plk. František

³⁴² Kolářová, R. (2001). Jezdecký sport v Čechách. *Jezdectví*, roč. 49 (č. 11), s. 55.

³⁴³ Ústní sdělení, Ing. Jan Schwarz, 5. červen 2017.

Lechner.³⁴⁴ Od 60. let především František Lamich, František Janda, Dominik Pružinský, Zuzana Pecháčková, František Honč, Zdeněk Beneš, Slávek Madrý, Erich Režnar, Vlasta Kadlecová, Jan Holcbecher, Vít Čmolík a další.³⁴⁵ V roce 1960 se naši jezdci, ve složení Šembera – Ivo, Pružinský – Our Orange a Jandl s Chodem, zúčastnili CHI ve Vídni.³⁴⁶

V roce 1971 se po roční přestávce uskutečnily mezinárodní halové závody v Albertovci. Zúčastnili se všichni reprezentanti i další jezdci severomoravského kraje a reprezentanti z Polska. V soutěži stupně S a Ceně Sv. Jiří zvítězil Ing. Lamich na Vadarovi.

Obrázek 47. Na fotografii vlevo je V. Kadlecová s Arletou při drezurní úloze Sv. Jiří na závodech v Hořicích v roce 1979. Foto Dr. Záliš. Na fotografii vpravo je Fabrizio Sigismondí, který dlouhodobě patří mezi naši drezurní špičku. Z fotografií je patrný především rozdíl v sedu jezdce, který se prohloubil, holeně se spustily dolů, ruka je vzpřímená a vede koně. Do drezurního vybavení patří drezurní sedlo a uzda, pro jezdce frak, helma (dříve cylindr), vysoké jezdecké boty a bílé rajtky a rukavice. Foto archiv autorky.

Na počátku 70. let se v drezurní oblasti projevil generační problém koní. Měli jsme pouze dva koně schopné zvládnout olympijskou drezurní úlohu a to Alarma a Jemena. Mnoho nadějných koní v té době ještě nedosáhlo vrcholové výkonnosti. Až do roku 1989 se na Československém jezdecktví promítala určitá izolace od ostatních států,

³⁴⁴ plk. František Lechner (1896 – 1965) Absolvoval učiliště v Hodoníně a následně působil u dělostřeleckých útvarů ve funkci učitele jízdy. Byl zařazen do olympijské přípravy ve vyšším jezdeckém učilišti v Pardubicích, které absolvoval s výborným prospěchem roku 1928. To se již pravidelně účastnil drezurních soutěží jak doma, tak v zahraničí. V roce 1947 startoval s čs. družstvem na mezinárodních závodech v Baden-Badenu, kde zvítězil s koněm Rákos v Grand Prix (GP) dokonce nad olympijským vítězem André Jousseaumem. Na mistrovství republiky působil ještě jako pokročilý šedesátník a s populárním běloušem Lusk (po F XIV) se mezi lety 1962 – 1965 opakovaně umisťoval, naposledy dokonce na 2. místě. I v pokročilém věku byl schopen připravit koně do GP i přes to, že u nás na takové úrovni již nejezdilo a nejezdí dodnes.

³⁴⁵ F. Lamich – 13 x mistr republiky, Z. Pecháčková – 18 x mistrně republiky, Z. Beneš – 15 x mistr republiky, V. Kadlecová – 22 x mistrně republiky.

³⁴⁶ Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. Jazdeckto, roč. 19 (č. 10), s. 188 – 189.

styl tréninků a přípravy koní byl neefektivní oproti západním zemím. Po revoluci jsme s touto po desetiletí trvající izolací ještě dlouho bojovali a dodnes se s těmito zeměmi nemůžeme srovnávat.³⁴⁷

Po roce 1989 se jezdci mohou již neomezeně zúčastňovat mezinárodních závodů, došlo tak ke střetnutí se západními jezdci a s jejich úrovní, kterou nejsme do současnosti schopni dohnat a ani se k ní přiblížit. Drezurní ježdění je mezi jezdeckými olympijskými disciplínami u nás tou nejméně konkurenci schopnou. Co se týká výběru vhodných koní, musí naši nejlepší jezdci sahat po koních zahraničních chovů.³⁴⁸ Ale i tak nejsme u nás schopni dosáhnout tréninkem dostatečných výsledků v mezinárodním srovnání. Mezi nejlepší současné jezdce patří F. Sigismondi, E. Jančářová, D. Komenda, T. Hábová, P. Charvátová, M. Roubíčková, A. Neumannová a další.

Na rozdíl od všestrannosti a parkurového skákání nemáme v porevoluční době jediného zástupce, který by nás byl schopen reprezentovat na olympijských hrách. Cílem drezurního ježdění je bezpochyby více kvalitnějších koní i zkušenějších jezdců abychom byli schopni vyjíždět na zahraniční závody a konkurovat zahraničním jezdci. Prvním krokem by měl být domácí šampionát, kde by měla být ježděna úloha Grand Prix.

4.4 Všestrannost

Soutěže všestrannosti, jak je již z názvu zřejmé, prověřují všestrannou připravenost koně ve třech různých jezdeckých disciplínách. Třídenní závody se skládají ze tří zkoušek – drezura, terénní jízda a parkur.³⁴⁹ Celkový výsledek se vyhodnocuje na základě výsledků z každé dílčí zkoušky. Všestrannost je mezi jezdeckými disciplínami tou královskou a především terénní jízdy jsou divácky velmi vyhledávané. Výběr vhodného koně pro tento druh sportu je zásadní. Kůň musí být dobrým drezurním koněm, být uvolněný, prostupný s pěknými chody a vznosem. Zároveň musí být dobrým vytrvalcem a silným, odvážným koněm pro terénní jízdy, kde se na sebe dvojice jezdec a kůň musí navzájem spoléhat a věřit jeden druhému. V neposlední řadě

---

³⁴⁷ Knopfhart, A. (2003). *Drezura od stupně Z do stupně T*. Praha: Brázda, s. 41.

³⁴⁸ Zahraniční chov má po desetiletí prošlechtěné koně speciálně chované pro danou disciplínu. Drezurní koně od přírody vynikají neuvěřitelnými chody, vznosem, pracovitostí a v začátcích tréninku jsou již o kus dál než například koně našeho chovu. Ty jim ani nejlepším tréninkem a výcvikem nejsou schopni nikdy konkurovat.

³⁴⁹ Terénní jízda se běžně označuje slovem *cross*.

to musí být pozorný kůň, který po náročném druhém dni zvládne parkur. Soutěže všestrannosti jsou dynamické, tvrdé, náročné a plné překvapení. Vítěz není nikdy jistý až do posledního dne.³⁵⁰

Soutěže všestrannosti (jinak také military) mají, stejně jako mnoha dalších, své kořeny ve vojenských složkách. Prověřovala se vytrvalost, rychlost a ovladatelnost koně.³⁵¹ První zmínky o všestrannosti jsou z 19. století. Armády Francie, Německa a Švédska je používaly jako součást tréninku vojenského jezdectva, kdy pořádaly vytrvalostní jízdy o délce 30 - 724 kilometrů. Byla to jedna z nejdůležitějších oblastí armádní přípravy.³⁵² Původně byla organizace soutěží ve všestrannosti spíše záležitostí vojenských škol, na počátku 20. století ji začaly pořádat i sportovně zaměřené jezdecké kluby.³⁵³ Ve Francii se tyto soutěže nazývají *Le concours complet d'équitation* - úplná zkouška. Prvním z nich byl Championat du Cheval d'Armes v Paříži v roce 1902.³⁵⁴ Angličané ji nazývají *Three days' event* - třídenní závod. Tato soutěž obsahovala drezurní část, steeplechase, třicetimílový závod po silnicích a stezkách a nakonec skokovou zkoušku.³⁵⁵ Název *military* byl odvozen od soutěží armádního jezdectva a skládal se ze zkoušky vytrvalosti, odolnosti, rychlosti a hlavně poslušnosti koně. Prokazoval také schopnosti jezdce.

Všestrannost v tehdejší podobě byla zařazena do programu OH v roce 1912.³⁵⁶ Zúčastnit se mohli pouze aktivní důstojníci s vlastními nebo služebními koňmi.³⁵⁷ V prvním závodě typu budoucího military zvítězili Švédové. V roce 1920 na OH v Antverpách došlo k dalším změnám. Terénní jízdy byly přesunuty do jednoho dne a

---

³⁵⁰ Klimke, R. (1967). *Military*. Stuttgart: Franckh, s. 14.

³⁵¹ S velkou nadsázkou se mezi jezdci mluví o Horymírově Šemíkovi, jako o prvním militaristovi v Čechách.

³⁵² Ve svých počátcích se všestrannosti vyvíjela na podobné linii jako dnešní vytrvalost.

³⁵³ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdectví, s. 97.

³⁵⁴ Tento šampionát již obsahoval čtyři části - drezurní zkoušku, steeplechase, terénní jízdu po polních a lesních cestách o délce cca 45 km a nakonec skokovou soutěž. Povinná drezura byla lehká ale v propozicích byl dodatek, že je možné předvést cviky vysoké školy, za které je možno dostat zvláštní body. Steeplechase se pořádala na dostihové dráze, kdy běhali 4 koně naráz. Rychlost byla stanovena na 450m/min. Následovala dálková jízda (50 km). Zde se hodnotil opět předepsaný čas a překonané překážky. Náklady si platili jezdci sami. Zvítězil poručík Cadre Noir s plnokrevnou klisnou Marseille II.

³⁵⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 219.

³⁵⁶ O zařazení všestrannosti na program olympijských her se zasloužil švédský amatérský jezdec hr. Clarenc Rosen.

³⁵⁷ První den se jela dálková jízda (55 km), druhý den byl volný, třetí den se jela honební trať na dostihové dráze o délce 3,5 km s deseti překážkami. Poslední den jezdci a koně absolvovali drezurní zkoušku. Součástí byl i přeskok ve cvalu. Hmotnost jezdců nesměla být nižší než 80 kg.

soutěž tak byla nesmírně fyzicky náročná. Druhý den se jel klasický parkur a drezurní zkouška úplně odpadla.³⁵⁸ Teprve na OH v Paříži v roce 1924 byla uspořádána soutěž všestrannosti, která s nepatrnými změnami v propozicích i v oceňování výkonů platí dodnes. První den se jela drezura, druhý terénní jízda a třetí den parkur.³⁵⁹ Jezdecké disciplíny na těchto OH, poprvé probíhaly pod záštitou FEI.³⁶⁰ Reprezentovali nás kpt. Josef Charous (Editor), kpt. František John (Arat), kpt. František Statečný (Exterieur) a kpt. Matěj Pechman (Coir).³⁶¹ Na OH v Amsterdamu v roce 1928 byla soutěž všestrannosti obtížná a dokončily ji pouze dvě třetiny jezdců. Startovalo 47 jezdců ze 17 zemí. Nejlépe se opět dařilo kpt. Josefu Charousovi, tentokrát s Engadinem, který získal 16. místo. Kpt. Josef Seyfried s Ekulem a kpt. František Statečný s Fešákem skončili po druhém soutěžním dni.

Až do roku 1925, kdy byl vydán první *Závodní řád*, se jezdilo vesměs podle smluvených pravidel, která se lišila, závod od závodu. Délky tratí v terénní části nebyly jasně dané a nebyly určené ani stupně obtížností jednotlivých soutěží. Drezura i parkur jako součást všestrannosti se vyvíjela podobně jako samostatné soutěže a pravidla se také neustále měnila.³⁶² Od roku 1931 a dalším vydání pravidel, se soutěže všestrannosti daly srovnat s těmi současnými, jejich vývoj se ustálil.³⁶³ Mezi úspěšné meziválečné jezdce všestrannosti můžeme ještě zařadit Dobeše, Bureše, Procházku a další. Na OH v Berlíně v roce 1936 dosáhli naši jezdci historického úspěchu a to 4. místa v soutěži družstev. Dokazuje to opravdu zlatou éru československého jezdeckví v meziválečném období, kdy jsme byli schopni konkurovat zahraničním jezcům ve všech jezdeckých olympijských disciplínách. Na tento výsledek se ještě zdaleka nepodařilo navázat.

Po II. světové válce se soutěží všestrannosti začali účastnit i civilní jezdci. Prvním poválečným úspěchem v této soutěži bylo 2. místo československého armádního

---

³⁵⁸ Drezurní zkouška dává soutěžím všestrannosti punc obrovské náročnosti. Drezura jakožto nedílná součást tréninku každé jezdecké disciplíny musí být součástí jezdecké všestrannosti.

³⁵⁹ Drezura se jela poprvé v klasickém drezurním obdélníku 20 x 60 m. Terénní část měřila ještě 36 km. Právě ta prošla do současnosti největšími změnami.

³⁶⁰ FEI – Mezinárodní jezdecká federace, založená v roce 1921 v Lausanne.

Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 220.

³⁶¹ Hahnenkam, J. (1937). *Olympijská military*. Praha: Československý olympijský výbor, s. 127

³⁶² Po roce 1926 se obtížnost závodů rozlišovala římskými číslicemi kdy I. byla nejjednodušší a V. naopak nejobtížnější.

³⁶³ Druhý závodní řád vydal Československá jezdecký svaz.

družstva v Baden Badenu v roce 1947. V roce 1949 se konal výjezd militaristů do Sofie, kde naše družstvo, ve složení plk. Havel (Virtous), štkpt. Pulkrábek (Zorro) a štkpt. Teplý – Widner (Vítr), zvítězilo.³⁶⁴ V tomto roce bylo poprvé uspořádáno MČSR ve všestrannosti v Karlových Varech.³⁶⁵ Poválečné vzplanutí, podpora jezdeckví a zahraničních výjezdů bohužel s tímto rokem na dlouhá léta skončili.

Všestrannost procházela krizí, politická situace nepřála pořádání závodů ani civilnímu ježdění a proto během 50. let došlo k úplné stagnaci soutěží všestrannosti. V roce 1953, se konalo první ME v Badmintonu a naši jezdci se bohužel nezúčastnili. Ve stejném roce se MČSR konalo ve Velké Chuchli. První část terénní jízdy se jela na dostihovém závodisti, druhá část tzv. *klusovka* potom přes kopce do Motola, kde byly připraveny přírodní skoky a zase zpět. I přesto, že dnešní podoba terénních jízd je jiná, zde je jasně vidět jeden z největších problémů pořádání soutěží všestrannosti. Terénní jízdy jsou velice náročné na prostor závodisti, kde musí být vybudována několikakilometrová trať s mnoha pevnými přírodními skoky.³⁶⁶ Prvním zahraniční výjezd po odmlce byl v roce 1955 do Sofie, kde soutěžilo reprezentační družstvo poprvé s jezdci ze SSSR. Významný úspěch zaznamenal L. Myslík (Gustav), který se umístil na 9. místě.³⁶⁷ V roce 1956 vyšla nová pravidla jezdeckého sportu, která vydala Ústřední jezdecká sekce a schválil SVTVS. Terénní jízda měla nové parametry.³⁶⁸ V Poděbradech byly o rok později uspořádány první poválečné mezinárodní závody a další výjezd našich jezdců, tentokrát do Sopot, kde nás nejlépe reprezentoval J. David.³⁶⁹

---

³⁶⁴ Druhé družstvo ve složení štkpt. Čechura (Uta), štkpt. Winter (Úsek) a štkpt. Svoboda (Vítěz) na podiové umístění nedosáhli. Zároveň ale nasbírali mnoho cenných zkušeností na zahraničních závodech, protože se jednalo o nastupující éru mladých jezdců a nezkušených koní.

³⁶⁵ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 97.

³⁶⁶ Dnes už pro sedlové soutěže všestrannosti neplatí klusové úseky terénních jízd, koně s jezdci po opracování a zahřátí koní startují do tzv. crossu, který je dlouhý v rozmezí 1,8 – 5,5 km, podle stupně obtížnosti. Dálkové úseky z dob minulých již úplně vymizeli.

³⁶⁷ Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19, (č. 10), s. 192.

³⁶⁸ Steeplechase – 3,5 km, cross – 8,25 s 27 překážkami. Taková náročnost je v dnešní době nemyslitelná. Všestrannosti se v současnosti zaměřuje především na prověření všech stránek připravenosti koně. Od dálkových jízd, které v 50. letech reprezentovala terénní část, se již definitivně upustilo.

³⁶⁹ Ing. Jiří David absolvoval VŠZ v Praze, poté nastoupil do Kladrub nad Labem. Věnoval se hlavně všestrannosti, v níž se stal mistrem republiky v roce 1954 a 1972. Reprezentoval ČSR na mnoha zahraničních výjezdech. V roce 1956 byl jmenován mistrem sportu. Celkem 5x startoval ve Velké pardubické. Jako funkcionář ČSJS, se podílel na několika vydáních Pravidel jezdeckého sportu. Rozhodoval na závodech jako je Royal Horse Show ve Windsoru, působil i jako vedoucí družstva při výjezdu reprezentace.

Obrázek 50. Vlevo mjr. Bezděch s koněm Ceres, na MČSR v Hranicích na Moravě v roce 1955. Foto archiv autorky. Na fotografii vpravo je zachycena atmosféra crossu kolem roku 1958, včetně diváků přihlížejících z bezprostřední blízkosti. Foto archiv Ilona Matoušková.

Obrázek 51. Reprezentační výjezd našeho družstva na CCIO do Moskvy v roce 1965. Vlevo MVDr. V. Matoušek s koněm Norman při drezurní zkoušce. Fotografii vpravo pořídil V. Matoušek. Českoslovenští jezdci se zde poprvé setkali s koňmi a jezdci ze západu a obdivovali jejich management a ošetřování koní při závodech. Foto archiv Ilona Matoušková.

V roce 1960 se konaly OH v Římě, kde nás reprezentoval F. Hružik (Omen). Bohužel po těžkém pádu v terénní zkoušce vzdal. V roce 1965 se naši jezdci, Režnar (Borec), Zábrodský (Perun), Matoušek (Norman) a Reisner (Olaf), zúčastnili CCIO v Moskvě, soutěž bohužel nedokončili.³⁷⁰ V následujících letech se konaly výjezdy do Švýcarska, Berlína, Rakouska a dalších destinací. Během roku 1968 se konaly pouze dvoje kompletní závody všestrannosti a to v Kladrubech nad Labem a MČSR v Pardubicích. Ve stejném roce naši jezdci cestovali do Frauenfeldu (SWE). Byl to první výjezd na západ po jednatřiceti letech. Nejlépe se umístil Režnar se Zorem celkově na

³⁷⁰ Naši jezdci se zde setkali s ekipou z Velké Británie, a střetli se tak s úrovní jezdeckv v zemi, kde je všestrannost dodnes velice oblíbeným sportem. Na setkání s realitou vzpomínala, z vyprávění svého otce, Ilona Matoušková.

třetím místě. V 60. letech, vznikl seriál závodů v rámci soutěže Zlatá podkova Zemědělských novin, čímž se všestrannosti věnoval tolik potřebný prostor k závodění.³⁷¹ Jezdecká základna byla ovšem malá a soutěžím všestrannosti se věnovala jen hrstka oddílů.³⁷²

V 70. letech se situace pomalu zlepšovala, a posilovala i dorostenecká základna. V roce 1973 se konala jedna kompletní soutěž stupně L a 4 soutěže stupně Z. Bylo zapotřebí upravit pravidla terénních jízd. Neustále přetrvávaly problémy s pořádáním soutěží všestrannosti. Zdeněk Teplý – Widner byl pozván na seminář stavitelů drah military, který pořádala FEI b Luhmühlenu. Nejúspěšnějšími jezdci tohoto období byli F. Machek, F. Režnar, B. Rotkovský, F. Hruzík, O. Raisner, F. Zábrodský a další. Soutěže se konaly především v Rožnově pod Radhoštěm, Karlových Varech, Tatranské Lomnici, Pardubicích, Bohdanči, Kladrubech nad Labem, Albertovci a dalších.

V 80. letech se podařilo častěji vyjíždět na zahraniční závody, kde jsme však měli velké problémy se zvládnutím drezurní zkoušky.³⁷³ Jezdci byli rozděleni do věkových kategorií a stále narůstal zájem o tuto disciplínu. Především ve Východočeském kraji rostla dětská i dorostenecká základna. V roce 1986 se konalo již osm kompletních soutěží všestrannosti a v roce 1989 dokonce dvanáct.³⁷⁴

Obrázek 52. Na fotografii vlevo je Ivo Kočík s koněm Flora na MČSR v roce 1978, které se konalo v Rožnově pod Radhoštěm. Vpravo je Pavel Mack s koněm Ideal v Karlových Varech v roce 1983. Foto archiv A. Beneš.

³⁷¹ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 67.

³⁷² Především Albertovec, Kladruby nad Labem a Topolčianky.

³⁷³ Achselwang (GER), Bialy Bor (POL), Debrecin (HUN).

Pickeralová, T. (2004). *Encyklopedie koní a poníků*. Brno: Slovart, s. 68.

³⁷⁴ Během sezony se závodů zúčastnilo 92 jezdců ze 49 oddílů.

Po roce 1989 se situace radikálně změnila a po slibně se vyvíjejících osmdesátých letech nastal na pár let opět útlum v této disciplíně. Po organizačních změnách se jezdci opět zúčastnili zahraničních výjezdů. V roce 1991 navrhla FEI změny pravidel crossu.³⁷⁵ Byli zvoleni noví členové komise všestrannosti – A. Klauz, F. Slavík, J. Staněk, S. Dvořák, J. Grodl, I. Janík a další. V roce 1992 se v Humpolci poprvé konaly mezinárodní závody ve všestrannosti CCI. V roce 1995 se Kateřina Tumpachová zúčastnila s koněm Valer ME mladých jezdců v Aschelswangu. Ve stejném roce se v italském Pratoni del Vivaro konalo MS seniorů, kde nás reprezentoval Jiří Cipra s Tristanem. Na domácí scéně bylo uspořádáno sedmnáct závodů včetně dvou mezinárodních.³⁷⁶

Od roku 2000 je při crossu povinná bezpečnostní vesta pro jezdce a trend zvyšování bezpečnosti pro koně i jezdce stále trvá. V roce 2005 byly upraveny pravidla crossu, kde byl zrušen klusový a krokový úsek a jezdí se již jen samotná terénní jízda s přírodními skoky. Od tohoto roku dodnes platí stejná pravidla. Drezurní zkouška se oproti klasickým drezurním soutěžím hodnotí na přepočtených trestných bodech, přičemž čím méně bodů dvojice obdrží tím lépe. Při crossu, je za každé zastavení koně před překážkou dvojice penalizována dvaceti trestnými body a při třetí neposlušnosti je dvojice vyloučena. Pád jezdce nebo obou znamená diskvalifikaci. Zároveň se při crossu započítávají trestné vteřiny za překročení stanoveného limitu. Parkur je penalizován jako kterékoli jiné parkurové soutěže. Zvítězí dvojice, která za tři dny nasbírá nejmenší počet trestných bodů.³⁷⁷

V roce 2004 nás, po více než čtyřicetileté pauze, reprezentoval na OH v Athénách J. Hatla s koněm Kyrenejennalla's Boy. Umístili se na výborném 22. místě.³⁷⁸ Stejný jezdec, tentokrát s klidnou Karla, nás reprezentoval ještě na OH v Pekingu v roce 2008, ale kvůli zranění koně bohužel soutěž nedokončili.

Nejlepšími jezdci posledních let jsou M. Příhoda, J. Hatla, R. Marková, R. Dvořáková, L. Vrtek, J. Vobořilová, B. Žáčková, V. Příhodová, E. Ortcová a další. Dnešní

---

³⁷⁵ Zrušila se trestná území, druhé zastavení koně před překážkou dvojici vylučuje ze soutěže.

³⁷⁶ Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia, s. 22.

³⁷⁷ Za drezuru každá dvojice obdrží trestné body, nejlepší kolem 40 tr. b., nejhorší kolem 80 tr. b. Za čistě projetí kurz crossu i parkuru inkasují 0 tr. b. a konečný výsledek je tedy pouze zatížení z drezury.

³⁷⁸ Jaroslav Hatla (1973) se jezdecky věnuje od deseti let, v Humburkách složil jezdeckou licenci. V roce 1992 vyhrál s Evivou nejprve MČSFR mladých jezdců a v tomtéž roce i MČSR mladých jezdců. Později jezdil za stáj J. Kubišty v Měniku a od roku 2003 jezdil za stáj Horse Academy. V roce 2004 a 2008 se zúčastnil OH. Dlouhodobě patří mezi naši absolutní špičku ve všestrannosti.

významná závodiště pro soutěže všestrannosti jsou Humpolec, Pardubice, Loštice, Heřmanův Mestec, Kolesa, Dvůrčok, Borová, Brno – Panská Lícha a další.³⁷⁹

Obrázek 53. Na fotografii vlevo je náš dlouhodobě nejlepší jezdec všestranné způsobilosti. Vpravo je Eliška Orctová s koněm Bonus 1. V současnosti naše nejperspektivnější mladá jezdka. V současnosti ji trénuje J. Hatla. Fotografie převzaty z <http://www.jezdci.cz/>

Všestrannost je jezdecká disciplína, velice obtížná pro pořádání závodů. Jedná se o třídní klání, přičemž musí být zajištěno ustájení koní po dobu závodů.³⁸⁰ Nejobtížnější je samotná crossová dráha, která musí obsahovat desítky přírodních skoků, kombinací, rybníčky i příkopy. Tato jezdecká disciplína je také nejnáročnější pro výběr sportovního koně, který musí být opravdu všestranně způsobilý a s velkou vytrvalostí. Závodů všestrannosti se pořádá několikanásobně méně, než například parkurových nebo drezurních, protože jejich obtížnost je mnohem větší a koně takových závodů za sezonu absolvují maximálně pět – šest. Tato disciplína u nás prochází neustálým vývojem, s postupem času se jí věnuje víc a víc jezdců, nevýhodou je finanční nákladnost.³⁸¹

³⁷⁹ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 103.

³⁸⁰ Na národní závody se zpravidla jezdí ve středu nebo čtvrtek a závody se konají do neděle. Na mezinárodní závody se jezdí již v úterý.

³⁸¹ Dvojice má běžně speciálního trenéra na drezurní práci a zvláště na parkur. Pro trénink crossu je nutné dojíždět na závodiště s crossovou dráhou a skoky. Co se týká vybavení, musí mít jezdec kompletní vybavení na parkur, drezuru i všestrannost což obnáší více sedel, veškerého předepsaného oblečení jezdce a vybavení koně.

4.5 Spřežení

Spřežení, jinak vozatajský sport nebo vozatajství, u nás v posledních letech nabývá velké oblibě. Jedná se o velmi estetický sport, který je zároveň jedním z nejnáročnějších. Existuje ve třech základních formách – jednospřežní, dvojspřeží a čtyřspřeží.³⁸² Soutěže spřežení se, stejně jako soutěže všestrannosti, skládají ze tří částí, jen s tím rozdílem, že jezdci nesedí v sedlech ale na kočárech a k tomu musí být přizpůsobeny podmínky soutěží.³⁸³ Toto odvětví jezdeckví je také zdaleka nejnáročnější po finanční stránce, především v případě čtyřspřeží.

V drezurní části musí koně v zápřeži prokázat stejnou míru uvolněnosti, poslušnosti, uvolnění a přilnutí jako sedloví koně.³⁸⁴ V terénní části (v případě vozatajství se používá výraz *maraton*) koně projevují ještě větší odvalu než u všestranného jezdeckví, protože kočí je nemůže pobízet sedem a holeněmi ale pouze hlasem, opratěmi a bičem.³⁸⁵ Spřežení v rámci maratону absolvuje klusovou část tzv. *klusovku* dlouhou 6 – 7 km, a po deseti minutové pauze a veterinární kontrole, poté druhou část s pěti až sedmi překážkami, které jsou tvořeny spleť labyrintů. Úkolem je, projet jimi v předem daném kurzu (od písmene A po F) ve správném pořadí a směru, co nejrychleji. Tento úsek měří 5 – 6 km. Vozatajský parkur spočívá v projetí množství překážek bez shození míčku.³⁸⁶

Historie tohoto sportovního odvětví je paradoxně poměrně malá. Přesto, že zapřahání koně je prastaré a provází lidstvo téměř celými jeho dějinami, mezi sportovní hipické disciplíny se vozatajství dostalo poměrně nedávno. Pomineme-li období antiky (starořecký *chléb a hry*), tak se s kočáry či vozy příliš nezávodilo. Zapřahání koní mělo samozřejmě největší význam v dopravě. Postroje koní, styl zápřeže a vzhled kočárů ale nedbale označovaly společenskou vrstvu lidí, kteří v daných kočárech a povozech

---

³⁸² Dvojspřeží – dva koně zapřažení vedle sebe. Čtyřspřeží – dvě dvojice koní zapřažených za sebou. Všechny tři formy se jezdí i v pony kategorii. Dalšími modifikacemi jsou tandemy, randomy, ruské trojky, pickaxe teamy, maďarské pětispřeží apod. V těchto disciplínách se již nesoutěží v soutěžích spřežení spadajících pod ČJF.

³⁸³ Jezdcům se v tomto případě říká vozatajové nebo jezdci spřežení a místu, kde sedí *kozlík*.

³⁸⁴ Drezurní úloha spřežení se jezdí v obdélníku 100 x 40 metrů. Jednospřeží během drezurní úlohy předvádí všechny chody (krok, klus, cval), dvojspřeží a čtyřspřeží pouze krok a klus. Na drezurní zkoušku a vozatajský parkur je předepsaný speciální, tzv. *parádní*, kočár.

³⁸⁵ Míra použití biče je velmi striktně určena pravidly. Pro maraton je předepsaný maratonový sportovní kočár.

³⁸⁶ Překážky jsou imitovány dvěma kužely v rozpětí, které je pro každou kategorii předepsaný, stejně jako rozpětí kol kočárů! Na kuželech jsou umístěny míčky, které při dotyku kočáru nebo koně s kuželem spadnou a vozataj tak inkasuje 3 tr. b.

jezdili. K tomuto tématu se pojí pořekadlo – jednoho koně zapřahal sedlák, dva baron, čtyři hrabě a šest král. Stejně tak bylo jasně dané, co si může obléci kočí. Velikost a barva klobouků, sak a fraků byly také ukazateli společenské vrstvy, věku majetnosti apod.

Novodobé závody spřežení se začaly objevovat ke konci 19. století a jejich velkým propagátorem byl Benno von Achenbach.³⁸⁷ O prvních oficiálních vozatajských závodech, které se jely v německých Cáchách, jsou zmínky z roku 1924. U nás se do jízdy se spřežením promítal vliv Rakouska a Uher. Kočáry, postroje i opratě nejčastěji odpovídaly vídeňskému nebo uherskému stylu.

Na počátku 20. století se se svými spřeženími předváděli nejen šlechtici a měšťané ale i selští jezdci. Po vzniku Československé republiky se soutěže spřežení řídily *Závodním řádem Selské jízdy* a předpisem *Jízda vozmo*. Soutěžilo se v pěti zkouškách – zkouška vozatajců, překážková jízda, jízda krajem jako zkouška vytrvalosti, zkouška v těžkém tahu a závody vozmo klusem. II. světová válka ale prakticky zlikvidovala veškeré sportovní vozatajství a na konci války byl stav celého našeho jezdeckví na velmi nízké úrovni.³⁸⁸

Téměř dvacet let od skončení II. světové války se v oblasti vozatajství v podstatě nic nedělo a soutěže spřežení se nepořádaly.³⁸⁹ Díky nadšencům, pamětníkům a mnoha hřebčínům (Švýcarsko, Polsko, Československo, Maďarsko a Jugoslávie) udrželi sportovní jízdu spřežením při životě.³⁹⁰ V šedesátých letech vozatajství, nejprve v Anglii, začalo nabývat obliby a díky anglickému princovi Philipovi, se stalo v roce 1970 součástí FEI, jako čtvrtá jezdecká disciplína. První mezinárodní *konkúr* pro spřežení, podle pravidel FEI, se konal v roce 1970 v Lucernu. Následoval mezinárodní podnik ve Windsoru a následně první ME v roce 1971 v Budapešti.³⁹¹

Díky nově vzniklému podniku Zlaté podkovy Zemědělských novin, došlo k znovuzkříšení vozatajského sportu u nás. V pozadí těchto aktivit byl ideový politický úkol státu přilákat mladé lidi do zemědělství. Od roku 1966 se konaly soutěže spřežení

---

³⁸⁷ Zakladatel universálního stylu vedení spřežení, které se využívá dodnes.

³⁸⁸ Maxa, P. (1979). 10 let sportovních spřežení ve FEI. *Jazdecktvo*, roč. 27 (č. 6), s. 104.

³⁸⁹ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 122.

³⁹⁰ Maxa, P. (1979). 10 let sportovních spřežení ve FEI. *Jazdecktvo*, roč. 27 (č. 6), s. 104.

³⁹¹ Princ Philip zastával post presidenta FEI v letech 1964 – 186.

v rámci Zlaté podkovy nejprve v Přerově a později probíhalo několik kvalifikačních závodů na různých místech naší země s finálovou soutěží v Humpolci.³⁹²

K průkopníkům úspěšného ježdění spřežení patřil Josef Bělohoubek, který nás v roce 1968 reprezentoval na vozatajských závodech v Cáchách a získal zde dvě první místa. Následně se soutěžím spřežení začali věnovat J. Kocman, V. Kůrka, J. Šebek, J. Nims a mnoho dalších. V roce 1971 získalo naše reprezentační družstvo 10. místo na ME v Godollo a v roce 1974 se zúčastnili závodů ve Freuenfeldu ve Švýcarsku.

Obrázek 54. Vlevo dekorování J. Kocmana královnou Alžbětou II. ve Windsoru, koně drží přísedící J. Huška (1975). Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová. Na fotografii vpravo je E. Duda při maratonu v roce 1983. Z fotografie je vidět, že se maratonový kočár nedá srovnat s tím dnešním. Koně mají anglické chomoutky, které se pro maraton již vůbec nevyužívají. Příkrost svahu je za hranicí dnešního sportu. Foto archiv autorky.

Historicky největšího vozatajského úspěchu dosáhl Jiří Kocman v roce 1975, na závodech spřežení (CAIO) ve Velké Británii, kam dostala Československá republika pozvání.³⁹³ Soutěžilo se v rámci **The Royal Windsor Horse show**, což je dodnes světoznámá jezdecká přehlídka s předlouhou tradicí. V konkurenci devatenácti spřežení (Kanada, Holandsko, NSR, ČSR, Jugoslávie a VB) obsadilo čtyřspřeží starokladrubských hřebců, vedené Jiřím Kocmanem, úžasné druhé místo!³⁹⁴ Výjezdy do

³⁹² Tento model je víceméně zachován až do dnešních dnů.

³⁹³ CAIO – Oficiální mezinárodní závody spřežení.

³⁹⁴ Jiří Kocman nar. 1935, nejznámější jezdec spřežení kladrubského hřebčína i ČSR byl v 70. a 80. letech 20. století mistr sportu, držitel zlatého odznaku mezinárodní jezdecké federace a několikanásobný vítěz mistrovství republiky ve čtyřspřeží. Původně úspěšný dostihový jezdec se v průběhu života přeorientoval na ještě úspěšnější jízdu se spřežením. Velké popularity dosáhl po výjimečném startu ve Windsoru, kde obsadil vynikající druhé místo a byl pozván na večeři s anglickou královnou Alžbětou II.

zahraničí v té době samozřejmě nebyly samozřejmostí, účast na takových závodech obnášela (stejně jako dnes) obrovské přípravy, kočího, dva přísedící, řidiče kamionu, pět závodních koní s veškerým vybavením, postroji a dvěma kočáry dopravit do Velké Británie. I přesto, že byla Československá republika od roku 1971 na seznamu zvaných spřežení, nic nenasvědčovalo tomu, že by se skutečně odjelo závodit. Pan Jiří Kocman ve své knize vzpomíná „...V těsném sousedství kladrubského hřebčína je bažantnice, kam v sedmdesátých letech jezdily politické špičky na hon. Vedle mne na kozlíku seděl Kapek³⁹⁵. Měl v Kladrubech ustájeného koníka, kterého dostal od Fidela Castra jako osobní dar. Říkal jsem si líná huba holý neštěstí.

Antonín Kapek sedí vedle mne, za mnou v otevřeném kočáře, je s dalšími lidmi armádní generál Ludvík Svoboda, prezident republiky a generální ředitel Státního plemenářského podniku Ing. Jiří Machek. Všichni si pochvalují krásnou podzimní loveckou atmosféru, chválí krásu zapřažených koní.³⁹⁶ Tak mi to nedá a říkám Kapkovi: No však se tihle koně líbí i Angličanům. Když tu byli, tak nás zvali na největší vozatajské závody do Windsoru. Nenechali toho a zvou nás každý rok. Kapek se chvíli zamyslel, pak se otočil na kozlíku směrem do kočáru a povídá: Heleď, generále, řekni tomu Vasilovi, ať votevře kasu³⁹⁷. Ať se s těmahle krásnýma koňma můžeme v Anglii pochlubit! A jelo se...“ Do britského Windsoru jela československá ekipa ještě v roce 1981³⁹⁸

V průběhu 70. a 80. let došlo k velkému posunu v konstrukci kočárů a to především těch maratonových. Čeští jezdci se pokoušeli postavit kočáry po vzoru západních zemí – lehké, odolné, rovnovážné a dobře ovladatelné.³⁹⁹ Konstrukce kočáru hraje při maratону velkou roli. V roce 1978 se čtvrté MS spřežení konalo v maďarském Kecskemétu a naše družstvo, ve složení J. Dymeš, J. Kocman a J. Šebek, skončilo čtvrté. Přestože naši vozatajové často úspěšně reprezentovali na mezinárodních závodech a čtyřspřeží bylo v té době nejlépe konkurenceschopnou jezdeckou disciplínou, první

---

³⁹⁵ Ing. Antonín Kapek (1922 – 1990) český funkcionář KSČ, jeden z pěti lidí, kteří podepsali roku 1968 tzv. Zvací dopis a jeden ze strůjců následné normalizace. Mezi lety 1958 – 89 člen předsednictva ÚV KSČ. V roce 1990 svůj život ukončil sebevraždou.

³⁹⁶ Starokladrubští bílí hřebci.

³⁹⁷ RSDr. Vasil Bilak (1917 – 2014) slovenský komunistický politik rusínského původu, přední neostalinista, podporovatel sovětské invaze v roce 1968. Ideolog KSČ.

³⁹⁸ Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 171.

³⁹⁹ Od devadesátých let se výrobou a rekonstrukcí kočárů zabývá zakázková dílna Iva a Jana Exnarových z Havlíčkova Brodu.

oficiální měření sil na domácí půdě se konalo až v roce 1979 v Humburkách. Jely se soutěže čtyřspřeží a dvojspřeží.⁴⁰⁰ Neustálým problémem vozatajského sportu byla nedostatečná podpora a to jak materiální tak finanční ze stran ČSTV a ministerstva zemědělství a výživy. Nejúspěšnější vozatajové této dekády byli: Kocman, Šebek, Dymeš, Nims, Barták, Sádlo, Břečka a další.

Obrázek 55. Závody spřežení prošly od 70. let velkými změnami jak v pravidlech tak především ve vzhledu kočárů. Na obrázku vpravo jeden z prvních prototypů maratonového kočáru, postavený tzv. na kolena. Fotografie je z MČSR v Albertovci v roce 1987. Na kočáře P. Baláž a M. Facko. Foto archiv autorky.

Až do roku 1988 docházelo ke značným změnám v pravidlech, maratony byly neustále dlouhé kolem 30 km, což je nesmyslně dlouhá trať. V devadesátých letech došlo k ustálení veškerých pravidel ohledně závodů, oblečení, postrojů, povolených kočárů apod. Královská disciplína, tedy čtyřspřežení, však procházelo krizí a účastníků v této soutěži na závodech ubývalo. Důvod byl jasný, financování jezdeckého sportu přešlo ze státních organizací do soukromého sektoru.⁴⁰¹

Nynější významná vozatajská závodiště jsou Pardubice, Heřmanův Městec, Bolehošť – Lipiny, Kladruby nad Labem, Nebanice, Mikulov a další. K významným jezdcům patří J. Nesvačil st., J. Nesvačil ml., R. Nesvačil, L. Jirgala, J. Exnar, M. Pospíšilová, J. Kohout, J. Petřek a další. Stejně jako v jiných odvětvích jezdeckého sportu, i pro soutěže spřežení jsou vhodná typická plemena koní. Mezi českými závodníky jsou velice oblíbení domácí starokladrubští koně z Národního hřebčína Kladruby nad Labem. V posledních letech jsou velmi oblíbení koně KWPN.⁴⁰² V dnešní době, stejně jako v 70. či 80. letech, jsou čeští vozatajové schopní měřit své síly se

⁴⁰⁰ Ve čtyřspřeží zvítězil J. Dymeš před Šebkem a třetím Kocmanem.

⁴⁰¹ Pro závodní čtyřspřeží je potřeba 5 – 6 koní, 15 postrojů, tři kočáry, veškeré vybavení apod.

⁴⁰² KWPN - Holandský teplokrevník (Koninklijk Warmbloed Pard Nederland).

zahraničními jezdci. Důkazem toho je také to, že během sezony je u nás, ze všech pořádaných mezinárodních závodů nejvíce těch vozatajských. V roce 2016 bylo, v rámci tradičních mezinárodních závodů spřežení v Kladrubech nad Labem, přihlášeno 74 spřežení z dvanácti zemí světa.⁴⁰³

Obrázek 56. Na fotografii vlevo je dlouhodobě nejlepší český vozataj čtyřspřeží J. Nesvačil v maratону při CAI Kladruby nad Labem v roce 2017. Vpravo J. Exnar s koněm GSS Farina XXXVIII-57 při drezurní zkoušce v Němčicích v roce 2015. Tato dvojice dlouhodobě patří k reprezentantům v soutěžích jednospřežení. Foto G. Pilařová.

4.6 Voltiž

Voltiž, je jednou ze soutěžních jezdeckých disciplín uznávaných Mezinárodní jezdeckou federací. Nejčastěji je definována jako gymnastika na neosedlaném koni. Ten je ovládán lonžérem a pohybuje se v kruhu o průměru cca 15 m.⁴⁰⁴ I přes všechnu techničnost a přesnost je voltiž lidmi pro svou eleganci a půvab považována z části za umění. Je to jediná jezdecká disciplína, kde hlavní roli hraje jezdec (v tomto případě gymnasta či cvičenec), úkolem koně je jít, popř. cválat po obvodu kruhu v pravidelném tempu a kmihu. V této disciplíně je možno soutěžit ve třech kategoriích. A to v kategorii jednotlivců, párů či skupin, kdy každá ze zmiňovaných spadá do konkrétní výkonnostní úrovně.⁴⁰⁵

Vznik této jezdecké disciplíny je velmi obtížné určit. Určité cviky na neosedlaných koních se prováděly od nepaměti a byly součástí běžného umu kočovných jezdců, válečníků, pastevců a dalších. Ve starověkém Římě bylo důležitou součástí výcviku

⁴⁰³ Národní hřebčín Kladruby nad Labem pořádá tradiční mezinárodní vozatajské závody vždy třetí dubnový víkend. Jedná se o úvodní závody sezony, které nesou název Rudolfův pohár.

⁴⁰⁴ Lonžér – člověk stojící uprostřed kruhu, který v ruce drží lonžovací otěž a lonžovací bič, kterým ovládá koně.

⁴⁰⁵ Ta se mimo jiné liší obtížností cviků a chodu koní, krok – nižší obtížnost, cval – vyšší obtížnost.

jezdců nasedání na koně. Nasedat na cválajícího koně všemi možnými způsoby se zbraněmi a v plné zbroji vyžadovalo značné pohybové dovednosti a velkou obratnost.

Obrázek 57. Mozaika s antickými akrobaty v římském Palazzo Farnese. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition.

Právě díky vývoji ve starověku mohly především od 16. století na původní znalosti navázat P. Monti, J. G. Pascha, A. Ducrow, May Wirth a jiní formou různých textů, výuky, škol a praktického umění. V té době se ve Francii začala gymnastika na koni využívat jako vhodná součást lékařství. I dnes se koně a základní prvky voltiže využívají k léčbě v rámci hiporehabilitace a jejího oboru hipoterapie. Důležitou roli v dalším rozvoji sehrál na konci 18. a začátku 19. století Němec J. Ch. Gutschmuths, který upravil antickou gymnastiku a rytířské voltižování do cvičení na jednoduchém nářadí, tak zjednodušil i samotný nácvik cviků z voltiže a na maketě koně⁴⁰⁶ se mohlo snadněji nacvičovat otáčení, přeskokování, udržování rovnováhy, vyšvihnutí, zvedání na rukách ad.⁴⁰⁷

Na přelomu 19. a 20. století se již uvažovalo o vzniku samostatné disciplíny. K maximálnímu úspěchu a zařazení mezi sportovní odvětví byla voltiž dovedena po I. světové válce. V roce 1920 byla voltiž, pod názvem krasojízda, zařazena na program

---

⁴⁰⁶ Tato pomůcka byla natolik efektivní, že došlo k určitému zdokonalení a uzpůsobení přímo pro cvičence voltiže jako takové. Tedy i dnes při voltižním tréninku využívají sportovci maketu koně, jakýsi trenažer, jež je neodmyslitelnou součástí jejich cvičebního zázemí, a na kterém trénují a zdokonalují jednotlivé elementy sestav. Je tedy jisté, že určité prvky pomohly rozvoji voltiže a přispěly tak k šíření povědomí o tomto neobvyklém způsobu jezdeckví.

⁴⁰⁷ Olivová, V. (1989). *Odvěké kouzlo sportu*. Praha: Olympia, s. 56 – 58.

Z pramenů také téměř jistě vyplývá, že dnes prováděná gymnastická disciplína na koni na šir (anglicky: vaulting horse) se vyvinula z nynější voltiže. Tento přechod k pevné podstavě vlastně umožňuje plné soustředění cvičence na sebe a svou sestavu, bez nutnosti zkoordinování pohybu s koněm pod sebou.

OH. Zastoupení účastníků byla mezinárodní, přičemž první místo obsadili zástupci Belgie, druhé Francie a třetí Švédska.⁴⁰⁸ Na dalších OH byla tato soutěž z programu vyřazena.⁴⁰⁹

Voltiž, ve formě jak ji známe dnes, vznikla v poválečném Německu jako příprava dětí pro jezdecký sport.⁴¹⁰ V Československu, se po II. světové válce, začala voltiž více rozvíjet až ke konci 60. let a to díky iniciativnímu přístupu Ing. Š. Čulena, který připravil metodické podklady včetně popisu a tréninku jednotlivých cviků.⁴¹¹ Výrazným rozvojem prošlo toto jezdecké odvětví v průběhu 80. let, kdy se pravidelně organizovaly soustředění ve Frenštátě pod Radhoštěm. Voltižní vystoupení dětí v rámci jednotlivých klubů byly nejčastěji k vidění při zahajovacích ceremoniálech závodů Zlaté podkovy ZN a jiných zemědělských akcí. V roce 1983 byla tato disciplína zařazena mezi disciplíny spadající pod FEI. První MČSR se uskutečnilo v roce 1986 v Nitře a ve stejném roce se konalo první MS ve voltiži.

Obrázek 58. Hřebčín Albertovec se v minulosti hojně věnoval voltižním soutěžím a výcviku dětí. Foto archiv I. Matoušková.

Při hodnocení voltižních soutěží hraje roli provedení, obtížnost, rovnováha a přesnost jednotlivých cviků jak povinné sestavy, tedy sestavy složené z pevně stanovených cviků, tak i volné sestavy, kdy voltižéři za doprovodu hudby předvádí libovolné, ovšem předem důkladně natrénované, cviky např. náskoky, seskoky, stojky, skupinové cviky, stoje či pohyby ve vzduchu jako salta nebo flip. Hodnotí se také projevy

⁴⁰⁸ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 147.

⁴⁰⁹ Po dlouhé odmlce byla voltiž v rámci OH prezentována ještě dvakrát – v roce 1984 v Los Angeles a v roce 1996 v Atlantě. Opětovné zařazení do programu OH se ale nepodařilo.

⁴¹⁰ Původně se soutěžilo pouze v družstvech.

⁴¹¹ Opět se zde setkáváme s tím, že při upravování pravidel a vývoji tohoto sportu se důraz dával především na cvičence a formu sestavy nebo provedených cviků. Kůň má v tomto jezdeckém odvětví jinou roli a není zde tím opravdovým sportovcem.

cvičence, návaznost a originalita sestavy, soulad s koněm, celkový vzhled a dojem. Hodnocen je také kůň, na kterém soutěžící cvičí, především kvalita jeho chodu.

V průběhu 90. let a hlavně v prvním desetiletí 21. století se voltiž stala jednou z neúspěšnějších jezdeckých disciplín spadající pod ČJF. V roce 2008 se v České republice konalo MS ve voltiži. Zlatou medaili v kategorii mužů získal Petr Eim. Dalším úspěšným reprezentantem je L. Klouda. Ke klasickým klubům, které se věnují soutěžím voltáže, bezpochyby patří Frenštát pod Radhoštěm.

4.7 Reining

Reiningové soutěže bychom mohli přiřadit spíše k těm specifickým. Patří mezi westernové disciplíny. Ty se rozdělují do tří základních skupin: drezurní soutěže, rychlostní soutěže a cutting neboli práce s dobytkem. Do jezdeckví jsou ale zařazeny pouze drezurní westernové soutěže – reining. V této jezdecké disciplíně jde o předvedení cviků, které vycházejí z původních úkonů používaných při práci s dobytkem.⁴¹² Cviky jsou seřazeny do drezurních úloh, které musí jezdcí s koňmi co nejpřesněji předvést.⁴¹³ Slovo reining pochází z anglického rein neboli otež.⁴¹⁴

Původ tohoto jezdeckého odvětví je asi nejsnadněji pochopitelný. Samozřejmě vznikalo a vytvářelo se ruku v ruce s westernovým ježděním. To vzniklo v 18. a 19. století, když se již intenzivněji osídlovala Severní Amerika. Zásadní vliv na podobu dnešního reiningu měla a má tzv. *doma vaquera*, neboli drezura pro dobytkářské koně. Jakkoli se to zdá nepravděpodobné při pohledu na dnešní reiningové soutěže, všechny cviky mají společného jmenovatele a tím je dobytek.⁴¹⁵ Při práci s ním je nutné mít rychlého a dobře příježděného koně, což je požadavek i na koně soutěžícího v reiningových disciplínách.⁴¹⁶

---

⁴¹² Především v Severní Americe.

⁴¹³ Každá úloha zahrnuje malé a velké kruhy, letmé přeskoky, rollbacky, spiny (velmi rychlé otáčení koně kolem své osy, cílem je aby se kůň během cviku nikam neposouval, podobně jak u piruet v krasobruslení), výdrž, projíždění arény, couvání a sliding stopy (prudké zastavení z velmi rychlého cvalu, cílem je zastavit na co nejkratší brzdě dráze).

⁴¹⁴ To, co při jízdě drží jezdec v rukách.

⁴¹⁵ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 183.

⁴¹⁶ Klasické jednoruční vedení koně má své historické kořeny ve Španělsku a později v Mexiku, kde mexičtí vaqueros potřebovali mít jednu ruku volnou pro tyč zvanou garrocha, s níž vedli nebo poháněli dobytek, nebo obraceli dobytek do správného směru.

Na počátku 30. let 20. století byli westernoví koně na pokraji využití. V tomto období se podařilo přenést westernový um do sportovního odvětví a od 40. let se reining jezdí v podobě, jakou známe dnes. V roce 1940 byla založena American Quarter Horse Association (Americká asociace koní plemene quarter), která vytvořila pravidla pro pořádání westernových soutěží a definovala soutěžní cviky jednotlivých westernových disciplín.⁴¹⁷ Od roku 1966 funguje National Reining Horse Association (NRHA), která je velkým propagátorem reiningu.

Tato jezdecká disciplína byla do FEI přijata až v roce 2000 a první MS a MČR se konalo v roce 2002. V Československé republice se s westernovým ježděním začínalo kolem roku 1988 a reining byl mezi disciplínami westernového ježdění popelkou. Místo spinů se prováděly pomalé a kostrbaté otočky, zastavení byla tvrdá. O vhodném povrchu arény si mohli jezdci nechat zdát, často se soutěžilo i na trávě. Nejvýrazněji se do historie českého reiningu zapsal Lukáš Jirák s klisnou *SR Sweet N Low*, když se v roce 2004 v Oklahoma City na prvním ročníku FEI World Reining Masters umístil ve finále na 7. místě mezi 21 finalisty. Reiningových závodů se u nás pořádá jen velmi málo a tento sport nenabyl takové obliby jako ostatní jezdecké disciplíny.⁴¹⁸

4.8 Vytrvalost

Vytrvalost, jinak řečeno endurance, je fyzicky i orientačně náročná disciplína. Toto jezdecké odvětví prověřuje rychlost, kondici a vytrvalostní schopnosti koně. Soutěžní dvojice musí v průběhu závodu urazit trať dlouhou 25 – 160 km v rozmanitém terénu.⁴¹⁹ Hlavním cílem těchto soutěží je urazit celkovou trať v co nejkratším čase.⁴²⁰ K tomuto sportu se v podstatě výhradně využívají koně orientálního původu, tedy Arabští plnokrevníci nebo Shagya arabové, a to z důvodu jejich obrovské vytrvalosti.⁴²¹

---

⁴¹⁷ Nejvíce westernových koní je chováno právě pro reiningové soutěže.

⁴¹⁸ Westernové ježdění – reining. (2007). Dostupné 22. leden 2018, z <http://www.equichannel.cz/westernove-jezdění-reining-1>

⁴¹⁹ Trať je rozdělaná do několika úseků, mezi kterými jsou krátké přestávky na odpočinek, načerpání sil a veterinární prohlídku.

⁴²⁰ Za vítěze je dvojice vyhodnocena až po úspěšném absolvování všech veterinárních prohlídek a kontrol.

⁴²¹ Schmiedová, Z. (2012). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

Historii toho jezdeckého odvětví můžeme najít již ve starověku, kdy obchodníci díky koním překonávali velké vzdálenosti.⁴²² Dlouhé jízdy na koních také absolvovali vojáci v různých obdobích od starověku až po II. světovou válku. Vytrvalosti a rychlosti koní využívali lidé při cestách za obchodem, objevováním či běžné dopravě. Pro panovnické dvory a rychlé posly byl vymyšlen systém *přepřahacích stanic*, kde se vyměňovali koně.⁴²³ Touha vědět, jak je kůň rychlý a kolik vydrží, vedla již dávno k různým soutěžím. Angličané tuto záležitost pozvedli na rychlostní závody na kratších tratích, které byly velmi vyhledávané, neboť diváci celý průběh závodu viděli. Později zde vyšlechtili Anglického plnokrevníka. Vytrvalostní jízdy se ale stále pořádaly a v 2. polovině 19. století, kdy se celkově formoval jezdecký sport, byly nejčastější distanční jízdy. Tou nejznámější byla v roce 1892 ta na trase Vídeň – Berlín.⁴²⁴ Další významnou distanční jízdou byla na trase Zürich – Lucern v roce 1899 a měřila 305 km nebo jízda na trase Dijon – Lyon o délce 205 km. Již na konci 19. století se ale distanční jízdy staly v mnoha ohledech nepřijatelnými z důvodu velkého úhynu koní.

Obliba distančních jízd na dlouhou dobu skončila s I. světovou válkou a poté se pořádaly již ve velmi upravené formě zohledňující bezpečnost koně i jezdce. Hrstka nadšenců se tomuto odvětví, po I. světové válce, věnovala i u nás. V roce 1928 uspořádal jezdecký klub v Košicích distanční jízdu o délce 140 km. Trasa vedla z Košic přes Markytany, Spišskou Novou Ves do Tatranské Lomnice. V roce 1930 zase Jezdecká společnost v Českých Budějovicích uspořádala distanční jízdu s názvem *Kolem Budějovic*. Trať byla 75 km dlouhá a nejrychlejší jezdec ji absolvoval za 6 hodin. V roce 1934 ujeli R. Šimáček a B. Taraba trasu z Košic do Prahy za 19 dní. B. Taraba s klisnou Rusínka poté v roce 1938 ujeli trasu o délce 1100 km za 19 dní.⁴²⁵

K obnovení organizovaných závodů vytrvalosti došlo v průběhu 60. a 70. let 20. století a až od roku 1982 tato disciplína funguje pod záštitou FEI. Po několika pokusech o ustanovení vlastního svazu se zástupci ČJF, se podařilo na konci 90. let vytvořit

---

⁴²² Přejížděli přes pouště a stepi, odtud také pochází Arabský plnokrevník nebo Shagya arab.

⁴²³ Stáje na důležitých dopravních tepnách, kde se přijíždějící koně (ať už v zápřeží nebo sedloví koně) vyměnili za odpočínuté. Doprava tak byla mnohem rychlejší, protože koně byli odpočínutí a rychlost jízdy mohla být znatelně vyšší.

⁴²⁴ Zúčastnilo se 250 jezdců (132 z Německa a 118 z Rakouska), především šlechtici a důstojníci. Cena pro vítěze byla 20 tisíc marek (hodnota malého panství), trasa měřila 600 km a vítězný čas činil 71 hod a 26 minut. Vyhrál hrabě Wilhelm Starhemberg na koni Athos z Rakouska (devítiletý maďarský plnokrevník), který krátce po dojetí do cíle uhynul.

⁴²⁵ Edwards, H. (1991). *Velká kniha o koních*. Bratislava: Gemin, s. 41.

prostor pro vytrvalostní ježdění pod touto organizací. Díky přijetí vytrvalosti do disciplín ČJF se naši jezdci mohli nově účastnit i zahraničních závodů. Díky tomu došlo ke zvýšení kvality pořádaných závodů, zlepšila se připravenost jezdců i koní. Současně byla převzata mezinárodní pravidla, což znamenalo výrazné zpřísnění zejména s ohledem na pohodu a zdraví koně.⁴²⁶

První MČR se konalo v roce 2001 v Kozolupech. Čeští jezdci se každoročně zúčastňují několika zahraničních závodů, kde jsou navzdory nesrovnatelným podmínkám pro trénink, schopni konkurovat jezdcům z SAE a dalších zemí.⁴²⁷ V roce 2014 se naši jezdci například účastnili Světových jezdeckých her ve francouzské Normandii.

---

⁴²⁶ Veterinární předpisy jsou především v soutěžích vytrvalosti velmi přísné. Kůň musí během stanovených přestávek vykázat určitý interval tepové frekvence, pokud tato hodnota za určitý časový úsek po dojetí nespadne na předepsanou, dvojice je vyloučena. Kůň musí vpadat svěže, pohybovat se uvolněně, s chutí do dalšího pokračování. Během vytrvalostních závodů je běžně vyloučena až 1/3 jezdců a koní.

⁴²⁷ Většina zahraničních závodníků má nesrovnatelné finanční zázemí a mnohem větší počet sportovních koní. Tato situace je u nás stejná v podstatě u všech disciplín zahrnutých do jezdeckví.

5 Závěr

Cílem této práce bylo zpracovat historii a vývoj hipických sportů v Českých zemích, prostřednictvím dostupných materiálů. Pro lepší orientaci byla práce rozdělena do dvou hlavních kapitol. V první kapitole se čtenář seznámí s prvopočátky hipických sportů a se vznikem organizací a spolků zabývajících se jezdeckým a dostihovým sportem. V druhé kapitole je popsán stručný nástin historie a vývoje disciplín spadajících pod ČJF a Jockey Club. Tento klíč byl zvolen z důvodu velkého množství hipických sportů, jejichž zařazení do práce by dalece přesáhlo doporučený rozsah práce.

Hipické sporty se bok po boku vyvíjely po staletí, k diferenciaci na jednotlivé odvětví došlo především na konci 19. století. Od té doby se jezdeckví a dostihový sport oficiálně organizuje. V průběhu 20. století prošla většina disciplín obrovským vývojem a několikanásobnými změnami pravidel. K ustálení došlo většinou v 70. letech, odkdy je vzhled disciplín srovnatelný s dnešním pojetím.

Hipické sporty jsou velmi atraktivní diváckou podívanou. Větší nadšení ze závodu ale bezpochyby prožívá jezdec na koňském hřbetě nebo vozataj na kozlíku. Splynutí člověka a koně v jeden celek, který spolu musí spolupracovat, důvěřovat si, spolehnout se na sebe, je cílem opravdového jezdce. Pocit z dobře odejetého závodu je ale pouze třešničkou na dortu nespočtu hodin strávených po boku koní ve stájích a při trénincích.

Jezdecký sport je velmi zajímavý i z pohledu dlouhodobých výsledků. Oproti ostatním sportům, zde nikdy výrazně nedominuje žádný jezdec s koněm po delší dobu.⁴²⁸ I přesto, že se určité dvojice drží na vrcholu několik sezon, nestává se, aby vyhrávali jeden závod za druhým (dostihový sport je specifický, neboť u rovinových dostihů hraje z 95% roli forma koně), vždy závisí na aktuální formě jezdce i koně, která se musí sejít.

---

⁴²⁸ V případě dvojspřeží či čtyřspřeží je to o to těžší, když se musí sejít forma vozataje a až čtyř koní v jeden den.

Seznam zkratk

- CCI – mezinárodní závody všestrannosti
- ČGU – Česká geografická unie
- ČJF – Česká jezdecká federace
- ČOS – Česká obec sokolská
- ČSJS – Československý jezdecký svaz
- ČSR – Československá republika
- ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy
- FEI – Mezinárodní jezdecká federace
- JČU – Jihočeská univerzita
- ME – mistrovství Evropy
- MOV – Mezinárodní olympijský výbor
- MS – mistrovství světa
- NDR – Německá demokratická republika
- NSR – Německá spolková republika
- OH – olympijské hry
- SSM – Socialistický svaz mládeže
- SVTVS – Státní výbor pro tělovýchovu a sport
- WEG – Světové jezdecké hry
- ZOH – zimní olympijské hry

Referenční seznam pramenů a literatury

Archivní fondy a sbírky

Jirásek, Z. (1992). *Nechanická aféra*. Hradec Králové: Státní okresní archiv.

Periodika

- Dobeš, J. (1981). 90 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 4), s. 78.
- Havel, J. (1971). Úvahy nad články dr. Hanulaye a P. Blahu v *Jazdectve*. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 2), s. 33.
- Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 6), s. 108 – 109.
- Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 152.
- Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 188 – 189.
- Kolářová, R. (2001). Jezdecký sport v Čechách. *Jezdectví*, roč. 49 (č. 11), s. 55.
- Neumann, P. (1971). Rekordní skoky do výšky. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 5), s. 86 – 87.
- Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 5), s. 92.
- Neumann, P. (1971). 80. let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 155.
- Neumann, P. (1971). 80 let čs. jezdeckého sportu. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.
- Pišová, M. (1979). I. mistrovství ČSR ve spřežení. *Jazdectvo*, roč. 27 (č. 6), s. 126.
- Pondělí národních listů a národa, 17. srpna 1936.
- Svoboda, M. (1981). Mistrovství ČSSR a Zlatá podkova ZN v Humpolci. *Jazdectvo*, roč. 29 (č. 10), s. 185.
- Vilimovský, Z. (1971). Kdo je kdo. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 194.
- Vilimovský, Z. (1979). Bratislava 1979. *Jazdectvo*, roč. 27 (č. 8), s. 163.

Narativní prameny

- doc. PaDr. Jan Štumbauer, CSc. – Na Sádkách 2/1, České Budějovice
- Ing. Lenka Gotthardová, CSc. – Obecní úřad Kladruby nad Labem
- Ing. Jan Schwarz – Svatý kříž 18, Havlíčkův Brod
- Ing. Cyril Neumann – Bohdanečská 259, Praha 9
- Ing. Ivo Exnar – U Menoušků 1442, Havlíčkův Brod
- Jiří Kocman – Národní hřebčín Kladruby nad Labem

Literatura

- Barešová, V., Buchar, B., & Petřík, F. (2005). *Zlatá podkova 1966 – 2005*. Havlíčkův Brod: Interes.
- Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition.
- Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach.
- Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN
- Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty.
- Dobrouťka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama.
- Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda.
- Edwards, H. (1991). *Velká kniha o koních*. Bratislava: Gemini.
- Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová.

- Flori, J. (2008). *Rytíři a rytířství ve středověku*. Praha: Vyšehrad.
- Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví.
- Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia.
- Hahnenkam, J. (1937). *Olympijská military*. Praha: Československý olympijský výbor.
- Hanzák, J., Volf, J., Dobroruka, L., & Moucha, J. (1977). *Světlem zvířat III*. Praha: Albatros.
- Hilton, Ch. (2008). *Hitlerova olympiáda*. Praha: Brázda.
- Ježek, P. (1969). *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu*. Praha: Olympia.
- Jiskrová, I., Misař, D., Sobotková, E., Šišková, P., & Zurovacová, B., (2006). *Jezdeckví a vozatajství*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.
- Karl, P. (2008). *Omyly moderní drezury*. Praha: Brázda.
- Klimke, R. (1967). *Military*. Stuttgart: Franckh.
- Knopfhart, A. (2003). *Drezura od stupně Z do stupně T*. Praha: Brázda.
- Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri.
- Kössl, J. (1998). *Sokol, sport a olympismus*. Praha: Organizační výbor mezinárodní konference.
- Lerche, F. (1959). *Naše koně*. Praha: SZN.
- Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona.
- Machek, J., & Roubalová, M. (2006). *Situační a výhledová zpráva*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky.
- Mickeln, W. (2004). *Příručka jízdy na koni*. Praha: Universum.
- Misař, D. (2011). *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda.
- Mucha, V. (1975). *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*. Praha: Olympia.
- Navrátil, J. (2007). *Základy chovu koní*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací.
- Nehyba, M. (2017). *Dostih s taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.
- Olivová, V. (1989). *Odvěké kouzlo sportu*. Praha: Olympia.
- Paalman, A. (2006). *Skokové ježdění*. Praha: Brázda.
- Pickeralová, T. (2004). *Encyklopedie koní a poníků*. Brno: Slovart.
- Schmiedová, Z. (2012). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot.
- Sommer, J. (2003). *Malé dějiny sportu aneb o sportech našich předků*. Olomouc: Fontána.
- Svoboda, M. (2003). *Pardubické parforsní hony*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka.
- Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU.
- Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU.
- Verdon, J. (2003). *Volný čas ve středověku*. Praha: Vyšehrad.
- Vitouš, P. (1980). *Malá encyklopedie sportu*. Praha: Mladá fronta.
- Záliš, N. (1979). *Bílí koně starokladrubští*. Hradec Kralové: Kruh.

Internetové zdroje

Koně ve válce: Antická éra. (2016). Dostupné 14. říjen 2017, z <http://www.equichannel.cz/kone-ve-valce-anticka-era>

Historie jezdeckví – na co bychom neměli zapomenout. (2014). Dostupné 4. listopad 2017, z <http://www.equichannel.cz/historie-jezdeckvi-1417461088>

Moderní pětiboj. (2011). Dostupné 8. říjen 2017, z <http://www.pentathlon.cz/cs/Moderni-petiboj-5.htm>

Westernové ježdění – reining. (2007). Dostupné 22. leden 2018, z <http://www.equichannel.cz/westernove-jezdeni-reining-1>

Statistiky. (2017). Dostupné 21. březen 2018, z <http://www.dostihyjc.cz/statistiky.php>

Cesta koní za pěti kruhy I. (2012). Dostupné 15. listopad 2017, z <http://www.equichannel.cz/cesta-koni-za-peti-kruhy-i>